

Азия/Еуропа

Ақпараттық сараптама журналы

Басылымның 8-ші жылы, № 86, Қыркүйек 2024

AVRASYA ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜ'NÜN YAYINIDIR ЕУРАЗИЯ ҒЫЛЫМИ-ЗЕРТТЕУ ИНСТИТУТЫНЫҢ БАСЫЛЫМЫ

THE TRADE PIVOT: FROM NORTHERN TO MIDDLE CORRIDOR

ТОРГОВЫЙ ПОВОРОТ: ОТ СЕВЕРНОГО К СРЕДНЕМУ КОРИДОРУ

04 СҰХБАТ RÖPORTAJ

DR. JANAR TEMİRBEKOVA

HOCA AHMET YESEVI ULUSLARARASI
TÜRK-KAZAK ÜNİVERSİTESİ REKTÖRÜ

ЖАНАР ТЕМІРБЕКОВА

ҚОЖА АХМЕТ ЯСАУИ АТЫНДАҒЫ
ХАЛЫҚАРАЛЫҚ ҚАЗАҚ-ТҮРІК
УНИВЕРСИТЕТІНІҢ РЕКТОРЫ

22

CAN THE CONCEPT "CENTRAL ASIA - 2040" STRENGTHEN THE REGION'S INTEGRATION?

МОЖЕТ ЛИ КОНЦЕПЦИЯ
«ЦЕНТРАЛЬНАЯ АЗИЯ - 2040»
УСИЛИТЬ ИНТЕГРАЦИЮ
РЕГИОНА?

AZIMZHAN KHITAKHUNOV

29

KEY INSIGHTS FROM THE SIXTH CONSULTATIVE MEETING IN ASTANA

КЛЮЧЕВЫЕ ВЫВОДЫ ШЕСТОЙ
КОНСУЛЬТАТИВНОЙ ВСТРЕЧИ В
АСТАНЕ

ALBINA MURATBEKOVA

Asya Avrupa / Азия Еуропа
(Haber – Yorum) / (Ақпараттық сараптама)

Avrasya Araştırma Enstitüsü Yayınıdır
Еуразия ғылыми-зерттеу институты басылымы

Sahibi / Меншік иесі
Ahmet Yesevi Üniversitesi Avrasya Araştırma Enstitüsü Müdürü /
Ахмет Ясауи университеті Еуразия ғылыми-зерттеу институты директоры
Doç. Dr. Suat Beylur

Genel Yayın Yönetmeni / Бас редактор
Zhengizkhan Zhanaltay

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü / Жауапты редактор
Ömirbek Hanayi

Haber Müdürü / Жаңалықтарға жауапты редактор
Erkinbek Turgunov

Tercüme Ekibi / Аудармашылар тобы
Dr. Zhuldyz Kanapiyanova
Ömirbek Hanayi
Zhuldyz Zhanadil

Sekretarya / Хатшылық
Asel Ingaybekova

Metin Redaksiyon / Мәтінді өңдеу
Doç. Dr. Suat Beylur

Teknik Redaksiyon / Техникалық редактор
Dr. Azimzhan Khitakhunov

Yayın Kurulu / Редакция алқасы
Doç. Dr. Suat Beylur
Zhengizkhan Zhanaltay
Prof. Gulnar Nadirova
Ömirbek Hanayi
Dr. Azimzhan Khitakhunov

Yönetim Merkezi / Басқару орталығы

Almalı Audanı, Mametova 48, 050004
Almaty, Kazakhstan
Tel. +7 (727) 279 97 94
Fax. +7 (727) 279 97 94
E-mail: info@eurasian-research.org

Süreli yayın tescil belgesi No: 15793-Ж, tarihi: 27.01.2016. Söz konusu yayın izni Kazakistan Enformasyon ve Toplumsal Kalkınma Bakanlığı tarafından verilmiştir. Tüm hakları saklıdır. Mülakat, haber-yorum ve analizlerde ifade edilen görüşler yazarların kendi görüşleri olup Enstitü'nün yayın politikasını yansıtmamaktadır. Bu yayında yer alan yazılar ve fotoğraflar izinsiz, kaynak gösterilmeden kullanılamaz. Kaynak gösterilerek alıntı yapılabilir. İki ayda bir yayımlanmakta olup, tirajı 300 adettir. Bedelsiz olan yayının basılı dağıtımı, Kazakistan Cumhuriyeti ve Türkiye Cumhuriyeti sınırlarını kapsamaktadır.

Мерзімді баспасөз басылымын есепке қою туралы куәлік №: 15793-Ж, күні: 27.01.2016 ж. Жоғарыда аталған басылымға рұқсатты Қазақстан Республикасының Ақпарат және қоғамдық даму министрлігі берді. Барлық құқықтар қорғалған. Сұхбат, ақпараттық сараптама мен талдауларда айтылған пікірлер тек авторлардың жеке көзқарастары болып табылады және Институттың ұстанымын білдірмейді. Бұл басылымда жарияланған мақалалар мен фотосуреттерді рұқсатсыз және дереккөзді көрсетпей пайдалануға тыйым салынады. Дереккөзді көрсетіп, сілтеме жасауға болады. Екі айда бір рет жарияланатын болып, тиражы 300 дана. Журналымыздың баспа басылымы Қазақстан мен Түркияда тегін таратылады.

DOÇ. DR. SUAT BEYLUR

ДОЦЕНТ, ДОКТОР СУАТ БЕЙЛҮР

Değerli takipçilerimiz,

Asya Avrupa Dergisi'nin 86. sayısı ile bölgesel gelişmelerin mercek altına alındığı analizlerle yeniden sizlerle birlikte olmanın mutluluğunu yaşıyoruz.

Takip ettiğiniz üzere 9-11 Eylül 2024 tarihlerinde Uluslararası Türk Akademisi ve Türk Dil Kurumu iş birliğinde Bakü'de yapılan Ortak Alfabe Komisyonu'nun 3. toplantısında, Türk dünyasının uzun zamandır beklediği bir karara varıldı. Toplantı sonrasında Uluslararası Türk Akademisi tarafından yapılan resmi açıklamada 34 harften oluşan Ortak Türk Alfabesi önerisi üzerinde uzlaşıldığı paylaşıldı. Uzlaşılan ortak alfabenin etkin kullanıma geçirilmesi süreci üye ülkelerin onay mekanizmaları sonrasında başlayacak. Türk dünyasındaki iletişim açısından önem arz eden bu gelişmenin büyük heyecan uyandırdığını belirtmek gerekir. Bu tarihi kararın alındığı günlerde Kazakistan da diğer önemli bir etkinliğe evsahipliği yaptı. "Büyük Bozkırda Buluşma" sloganıyla 90 ülkeden 21 geleneksel spor dalında 2 binden fazla sporcunun katıldığı 5. Dünya Göçebe Oyunları, 8-13 Eylül 2024 tarihlerinde başkent Astana'da gerçekleşti. Açık ki bu iki gelişme Türk dünyasındaki kültürel bütünleşme sürecine ayrı bir ivme katmaktadır.

Sadece Kazakistan için değil bölge açısından diğer bir önemli gelişme ise hiç kuşkusuz Kazakistan'da 3 Eylül 2024 tarihinde gerçekleşen nükleer enerji santralinin inşa edilmesi için yapılan referandumdu. Kazakistan yönetimi, enerji kaynaklarının çeşitlendirilmesi adına ihtiyaç görülen nükleer enerji santrali inşaa kararını halkın onayına sundu, halk da %71,12 oranıyla bu öneriyi kabul etti.

Keyifli okumalar,

Құрметті оқырмандар,

«Азия Еуропа» журналының 86-шы санымен аймақтық оқиғаларға терең талдау жасалған мақалалар арқылы сіздермен қайта қауышып отырғанымызға қуаныштымыз.

Өздеріңіз білетіндей, 2024 жылдың 9-11 қыркүйек аралығында Бакуде Халықаралық Түркі академиясы мен Түрік тіл қоғамының бірлесіп ұйымдастыруымен өткен Ортақ әліпби комиссиясының үшінші отырысында Түркі әлемі көптен күткен шешімге келді. Жиыннан кейін Халықаралық Түркі академиясы ресми мәлімдеме жасап, 34 әріптен тұратын Ортақ Түркі әліпбиінің ұсынысы бойынша келісімге қол жеткізілгенін хабарлады. Келісілген ортақ әліпбиді тиімді қолданысқа енгізу үдерісі мүше елдердің бекіту механизмдері аяқталғаннан кейін басталады. Түркі әлеміндегі байланыс үшін маңызды болып табылатын бұл оқиға үлкен қызығушылық пен толқу тудырғанын атап өту қажет. Осы тарихи шешім қабылданған күндері Астана да тағы бір маңызды шараны қабылдады. «Ұлы Далада кездесу» ұранымен 90 елден 21 дәстүрлі спорт түрі бойынша 2000-нан астам спортшының қатысуымен V Дүниежүзілік көшпенділер ойындары 2024 жылдың 8-13 қыркүйек күндері Астана қаласында өтті. Анықталғандай, бұл екі оқиға Түркі әлеміндегі мәдени бірігу үдерісіне ерекше серпін беруде.

Тек Қазақстан үшін ғана емес, аймақ үшін де маңызды тағы бір оқиға, сөзсіз, 2024 жылғы 3 қыркүйекте Қазақстанда атом электр станциясының құрылысын бастау туралы өткізілген референдум болды. Қазақстан үкіметі энергетикалық ресурстарды әртараптандыру мақсатында қажет деп танылған атом электр станциясын салу шешімін халықтың талқысына салып, нәтижесінде халықтың 71,12%-ы бұл ұсынысты қолдады.

Жанға жайылым оқылым тілейміз!

ÖN SÖZ АЛҒЫСӨЗ

AVRASYA ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜ MÜDÜRÜ ЕУРАЗИЯ ҒЫЛЫМИ-ЗЕРТТЕУ ИНСТИТУТЫНЫҢ ДИРЕКТОРЫ DOÇ. DR. SUAT BEYLUR	1
---	---

RÖPORTAJ СҰХБАТ

HOCA AHMET YESEVİ ULUSLARARASI TÜRK-KAZAK ÜNİVERSİTESİ REKTÖRÜ DR. JANAR TEMİRBEKOVA	
ЖАНАР АМАНГЕЛДІҚЫЗЫ ТЕМІРБЕКОВА ҚОЖА АХМЕТ ЯСАУИ АТЫНДАҒЫ ХАЛЫҚАРАЛЫҚ ҚАЗАҚ-ТҮРІК УНИВЕРСИТЕТІНІҢ РЕКТОРЫ	4

GÜNCEL ӨЗЕКТІ ПІКІР

THE TRADE PIVOT: FROM NORTHERN TO MIDDLE CORRIDOR ТОРГОВЫЙ ПОВОРОТ: ОТ СЕВЕРНОГО К СРЕДНЕМУ КОРИДОРУ ANUAR SATMURZIN	14
CAN THE CONCEPT "CENTRAL ASIA - 2040" STRENGTHEN THE REGION'S INTEGRATION? МОЖЕТ ЛИ КОНЦЕПЦИЯ «ЦЕНТРАЛЬНАЯ АЗИЯ - 2040» УСИЛИТЬ ИНТЕГРАЦИЮ РЕГИОНА? DR. AZIMZHAN KHITAKHUNOV	22
KEY INSIGHTS FROM THE SIXTH CONSULTATIVE MEETING IN ASTANA КЛЮЧЕВЫЕ ВЫВОДЫ ШЕСТОЙ КОНСУЛЬТАТИВНОЙ ВСТРЕЧИ В АСТАНЕ DR. ALBINA MURATBEKOVA	29

<i>THE TRENDS OF LANGUAGE SHIFT IN EDUCATION IN KAZAKHSTAN</i> <i>ЯЗЫКОВЫЕ ТЕНДЕНЦИИ В СИСТЕМЕ ОБРАЗОВАНИЯ КАЗАХСТАНА</i> KANAT MAKHANOV	38
<i>KAMU DİPLOMASİSİNDEKİ DÖNÜŞÜM VE TÜRK DEVLETLERİNDE SOSYAL MEDYA KULLANIMI</i> <i>ҚОҒАМДЫҚ ДИПЛОМАТИЯДАҒЫ ТРАНСФОРМАЦИЯ: ТҮРКІ ӘЛЕМІ МЕМЛЕКЕТТЕРІНІҢ ӘЛЕУМЕТТІК МЕДИАНЫ ПАЙДАЛАНУЫ</i> ZHENGIZKHAN ZHANALTAY	46
<i>COMPETITIVENESS RATING OF THE REPUBLIC OF KAZAKHSTAN IN COMPARISON WITH THE COUNTRIES OF THE REGION</i> <i>РЕЙТИНГ КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТИ РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН В СРАВНЕНИИ С ДРУГИМИ СТРАНАМИ РЕГИОНА</i> PROF. DR. GULNAR NADIROVA	56
<i>CATCHING THE WAVE: THE MIGRATION SITUATION IN KAZAKHSTAN</i> <i>НА ГРЕБНЕ ВОЛНЫ: МИГРАЦИОННАЯ СИТУАЦИЯ В КАЗАХСТАНЕ</i> ANUAR SATMURZIN	64

ETKİNLİKLER

ІС-ШАРАЛАР

.....	70
-------	----

İNFOGRAFİK

ИНФОГРАФИКА

.....	82
-------	----

Dr. Janar Temirbekova

Hoca Ahmet Yesevi
Uluslararası Türk-Kazak
Üniversitesi Rektörü

Жанар Амангелдіқызы Темірбекова

Қожа Ахмет Ясауи
атындағы Халықаралық
қазақ-түрік
университетінің ректоры

Sayın Temirbekova, bu sayımızda Türk dünyasındaki bütünleşme sürecinde Ahmet Yesevi Üniversitesi'nin yeri ve önemi üzerine konuşmak isteriz. Bir makalenizde sizin de detaylı bir şekilde incelediğiniz üzere Türk Devletleri Teşkilatı (TDT) dönem başkanlığı, 3 Kasım 2023'te Astana'da yapılan 10. Zirve ile Kazakistan'a geçti. İsterseniz önce bu Zirve ile başlayalım.

Haklısınız, kısa bir giriş yapmak yerinde olur. Bilindiği üzere Kazakistan, TDT'nin kuruluşundan itibaren söz konusu bu iş birliği sürecinin ana aktörlerinden birisi olmuştur. Benzer şekilde 2021'deki Teşkilatın isim değişikliği sürecinde de (Türk Dili Konuşan Ülkeler İşbirliği Konseyi'nden Türk Devletleri Teşkilatı'na) Kazakistan, önemli inisiyatifler almıştır. Son olarak, Astana'da yapılan 10. TDT Zirvesi'nde Kazakistan Cumhurbaşkanı Kasım Comart Tokayev, Kazakistan'ın başkanlık dönemi için sekiz ana önceliği tanımlayan bir konuşma yaptı. Bu öncelikleri "TURKTIME" sloganı altında Türkçe karşılığı ile "Gelenekler, Birlik, Reformlar, Bilgi, Güven, Yatırım, Arabuluculuk ve Enerji" olarak açıkladı. Tokayev özellikle Türk halklarının kültürel bağlarını derinleştirme

**ÜNİVERSİTEMİZ,
DÜNYANIN 17
ÜLKESİNDEN 30'DAN
FAZLA MİLLET VE ETNİK
TOPLULUĞA MENSUP
GENÇLER ARASINDA
KÜLTÜRLERARASI
İLETİŞİMİN TEMSİL
EDİLDİĞİ BİR
YÜKSEKÖĞRETİM
KURUMUDUR**

**TÜRKİ ÄLEMİNDEĞİ
BİREĞEY
UNİVERSİTET
ÄRİ ÄLEMNİŇ 17
ELİNEN KELGEN
30-DAN ASTAM ҰLT
PEN ETNİKALЫҚ
ҚАУЫМДАСТЫҚ
ЖАСТАРЫНЫŇ
МӘДЕНИЕТАРАЛЫҚ
ҚАРЫМ-
ҚАТЫНАСЫН
КӨРСЕТETІН
ЖОҒАРЫ ОҚУ ОРНЫ**

Құрметті Жанар Амангелдіқызы, осы санымызда Қожа Ахмет Ясауи атындағы Халықаралық қазақ-түрік университетінің түркі әлеміндегі интеграциялық үдерістердегі орны мен маңызы туралы айтқымыз келеді. Мақалаларыңыздың бірінде егжей-тегжейлі қарастырғаныңыздай, 2023 жылы 3 қарашада Астанада өткен X Саммитте Түркі мемлекеттерінің ұйымының (ТМҰ) мерзімді төрағалығы Қазақстанға өтті. Қаласаңыз, сұхбатымызды алдымен осы Саммиттен бастасақ.

Дұрыс айтасыз қысқаша тоқтала кеткеніміз жөн болар. Белгілі болғандай, Қазақстан ТМҰ құрылғаннан бері ынтымақтастық үдерісінің негізгі ойыншының бірі болды. Сол сияқты, 2021 жылы Ұйымның атауын өзгерту аясында (Түркітілдес елдердің ынтымақтастық кеңесінен Түркі мемлекеттерінің ұйымына) Қазақстан маңызды бастамаларды қолға алды. Соңында, Астанада өткен ТМҰ X Саммитінде Қазақстан Президенті Қасым-Жомарт Тоқаев Қазақстанның ұйымға төрағалығының сегіз негізгі басымдығын айқындайтын сөз сөйледі. Бұл басымдықтарды «TURKTIME» ұранымен «Салт-дәстүр, біріздендіру, реформалар,

Ahmet Yesevi Üniversitesi

vurgusu yaptı. Ortak televizyon yapımlarının ve çocuklar için animasyonların tanıtılması gerektiğini ifade etti. Ayrıca, üye ülkeler arasında standartların uyumlaştırılması ve ortak bir yasal çerçevenin oluşturulması için adımlar atılmasını önererek; ortak tarih, ortak kültür, ortak dil ve ortak zihniyet temelinde Türk birliğini yüceltmenin önemini altını çizdi. Öyle düşünüyorum ki bu mesajlar ve vurgular doğrultusunda TDT, Kazakistan'ın dönem başkanlığında yeni bir aşamayı yakalamış olacak.

Ahmet Yesevi Üniversitesi'nin bu süreçteki yerine gelirsek, Üniversitemizin Türk dünyasındaki iş birliğinin ilk ve önemli kuruluşlarından birisi olduğunu büyük bir kıvançla söyleyebiliriz. Köklü geçmişten güçlü geleceğe şiarıyla Üniversitemiz, 30 yılı aşkın süredir Türk dili konuşan ülke ve Türk kökenli topluluklara mensup gençleri aynı çatı altında kaliteli eğitim hizmeti sunarak, yenilikçi öğretim ve bilimsel araştırmalara öncülük yapmaktadır. Ahmet Yesevi Üniversitesi, Türk Dünyası'nda benzersiz bir üniversite olup, dünyanın 17 ülkesinden 30'dan fazla millet ve etnik topluluğa mensup gençler arasında kültürlerarası iletişimin temsil edildiği bir yükseköğretim kurumudur. Aynı zamanda Üniversitemiz, günümüz küreselleşmesinde Türk Dünyası'nı manevi olarak birleştiren eğitim merkezi olarak büyük ideolojik öneme sahiptir.

ғылым, сенім, инвестиция, медиация мен энергия» деп түсіндірді. Тоқаев түркі халқының мәдени байланыстарын тереңдетуге ерекше тоқталып, балаларға арналған бірлескен телевизиялық туындылар мен анимацияларды насихаттау керектігін айтты. Бұдан басқа, мүше елдер арасында стандарттарды үйлестіру және ортақ құқықтық базаны құру жөнінде қадамдар жасауды ұсыну, ортақ тарих, ортақ мәдениет, ортақ тіл, ортақ діл негізінде түрік бірлігін дәріптеудің маңыздылығына тоқталды. Осы жолдаулар мен басымдықтарға сәйкес Қазақстанның кезекті төрағалығында ТМҰ жаңа кезеңге көтеріледі деген ойдамын.

Қожа Ахмет Ясауи атындағы Халықаралық қазақ-түрік университетінің осы үдерістегі орнына келетін болсақ, университетіміздің түркі әлеміндегі алғашқы және маңызды ынтымақтастық ұйымдарының бірі екенін зор қуанышпен айта аламыз. Тамырын тереңге жайған өткеннің мықты болашаққа деген ұранымен менің университетім 30 жылдан астам уақыт бойы бір шаңырақ астында түркі тілдес елдер мен түркі текті қауымдастықтардың жастарына сапалы білім беру қызметтерін ұсына отырып, инновациялық оқыту мен ғылыми зерттеулерге мұрындық болып келеді. Қожа Ахмет Ясауи атындағы Халықаралық қазақ-түрік университеті түркі әлеміндегі бірегей университет әрі әлемнің 17 елінен келген 30-

Üniversitemizde hemen hemen her hafta önemli bilimsel etkinlikler gerçekleştirilmekte. Takipçilerimiz için biraz da bunlar hakkında bilgi verebilir misiniz?

Ahmet Yesevi Üniversitesi olarak, Türk dili konuşan ülkeler arasında bilim, eğitim, kültür ve spor alanlarında iş birliğini geliştirmek amacıyla önemli etkinlikler düzenliyoruz. Özellikle 2023-2024 eğitim-öğretim yılı başından itibaren geniş katılımlı etkinlikler gerçekleştirdik. Örneğin, 20-23 Eylül 2023 tarihlerinde Kazakistan Bilim ve Yükseköğretim Bakanlığı ve Türkistan Eyalet Valiliği'nin desteğiyle Türk Dünyası Matematikçilerinin VII. Uluslararası Kongresi'ni düzenledik. Bu kongrede, 20 ülkeden 500'ün üzerinde matematikçi bir araya geldi ve 10 bilimsel alanda toplam 405 sunum yapıldı.

Ekim ayında ise iki önemli etkinliğe ev sahipliği yaptık: 12-14 Ekim'de 'Korkut Ata: Mit ve Tarihsel Gerçeklik' temalı sempozyumu ve 17-20 Ekim'de 'Modern Türkoloji: Bilimsel Paradigmalar ve Disiplinlerarası Tasnif' konulu X. Türkoloji Kongresi'ni ger-

дан астам ұлт пен этникалық қауымдастық жастарының мәдениетаралық қарым-қатынасын көрсететін жоғары оқу орны. Сонымен қатар, бүгінгі жаһандану жағдайында Түркі әлемін рухани біріктіретін білім ошағы ретінде университетіміздің идеологиялық маңызы бар.

Университетімізде апта сайын маңызды ғылыми іс-шаралар өтеді. Біздің оқырмандарға осы туралы біраз ақпарат бере аласыз ба?

Қожа Ахмет Ясауи атындағы Халықаралық қазақ-түрік университеті ретінде түркі тілдес елдер арасындағы ғылым, білім, мәдениет және спорт салаларындағы ынтымақтастықты дамыту үшін маңызды іс-шаралар ұйымдастырып келеміз. Әсіресе, 2023-2024 оқу жылының басынан бері кең көлемде іс-шаралар өткіздік. Мысалы, 2023 жылдың 20-23 қыркүйегінде Қазақстан Республикасы Ғылым және жоғары білім министрлігі мен Түркістан облысы әкімдігінің қолдауымен Түркі әлемі математиктерінің VII Халықаралық конгресін ұйымдастыр-

Ahmet Yesevi Üniversitesi

çekleştirdik. Bu kongrelere Azerbaycan'dan Şili'ye kadar geniş bir yelpazeden toplam 168 temsilci katıldı.

2023 Kasım ayında, yine Kazakistan Cumhuriyeti Bilim ve Yükseköğretim Bakanlığı'nın girişimiyle düzenlenen I. Uluslararası Türk Dünyası Biyoloji Kongresi'ne 24 ülkeden 150'den fazla bilim insanı katılarak biyoloji alanında bilgi ve deneyimlerini paylaştı.

2024 yılı Mart ayında, 'Kazak Dili - Bilim Dili: Gelenek ve Yenilik' sempozyumunu düzenledik ve aynı zamanda üniversitemiz öğrencileri, büyük şair Hoca Ahmet Yesevi'yi konu alan 'Yesevi Yolu' adlı oyunu sergiledi. Mart ayında ayrıca, Hoca Ahmet Yesevi'nin doğumunun 930. yılı vesilesiyle 'Yüzyılın Âlimi - Hoca Ahmet Yesevi' konulu bir konferans da düzenledik. Bu etkinlikte, Hoca Ahmet Yesevi'nin manevi mirasının eğitim sistemine nasıl entegre edilebileceği konusunu ele aldık.

**ÜNİVERSİTEMİZ,
DÜNYANIN EN
ETKİLİ ÜNİVERSİTE
SIRALAMALARINDAN
BİRİ OLAN QS
WORLD UNIVERSITY
RANKINGS 2024'E
GÖRE BU YIL 816.
SIRADA YER ALDI**

**УНИВЕРСИТЕТІМІЗ
БИЫЛҒЫ ЖЫЛЫ QS
WORLD UNIVERSITY
RANKINGS 2024
РЕЙТИНГІ БОЙЫНША
ӘЛЕМДЕГІ ЕҢ
ЫҚПАЛДЫ
УНИВЕРСИТЕТ
РЕЙТИНГТЕРІНІҢ БІРІ
БОЛЫП ТАБЫЛАТЫН
816-ОРЫНҒА ИЕ
БОЛДЫ**

дық. Бұл конгресте 20 елден 500-ден астам математик бас қосып, 10 ғылыми салада жалпы 405 баяндама жасалды.

Қазан айында біз екі маңызды іс-шараны өткіздік: 12-14 қазанда «Қорқыт ата: миф және тарихи шындық» атты симпозиум және 17-20 қазанда «Қазіргі заманғы түркология: ғылыми парадигмалары және пәнаралық сипаты» атты X түркология конгресін өткіздік. Аталған іс-шараларға Әзербайжаннан Чилиге дейінгі көптеген елдерден жалпы 168 өкіл қатысты.

2023 жылдың қараша айында Қазақстан Республикасы Ғылым және жоғары білім министрлігінің бастамасымен ұйымдастырылған I Халықаралық Түркі әлемі биология конгресіне 24 елден 150-ден астам ғалым қатысып, биология саласындағы өз білімдері мен тәжірибелерін бөлісті.

2024 жылдың наурыз айында «Қазақ тілі – ғылым тілі: дәстүр және инновация» атты симпозиум ұйымдастырып, сол уақытта университетіміздің студенттері ұлы философ, сопылық ақын Қожа Ахмет Ясауи туралы «Ясауи» спектаклін қойды. Наурыз айында Қожа Ахмет Ясауидің туғанына 930 жыл толуына орай «Ғасыр данасы – Қожа Ахмет Ясауи» атты конференция ұйымдастырдық. Бұл іс-шарада Қожа Ахмет Ясауидің рухани мұрасын білім беру жүйесіне қалай енгізуге болатынын талқылады.

Сәуір айында Түркі әлемінің I Халықаралық география конгресін ұйымдастырып, сол айда «Алтын Орда және оның мұралары» атты конференциямен Орталық Азиядағы мәдени-тарихи мұраларды сөз еттік. 29-31 мамырда Түркі әлемінің жаңару кезеңіндегі зияткерлік қозғалыстар симпозиумында және 3-4 маусымда «Орталық Азияның тарихи географиясы» атты конференциясында түрлі ғылым саласының ғалымдарын

Nisan ayında, Türk Dünyası 1. Uluslararası Coğrafya Kongresi'ni düzenledik ve yine aynı ay 'Altın Orda ve Mirası' konulu bir konferansla, Orta Asya'daki kültürel ve tarihi mirası konuştuk. 29-31 Mayıs tarihlerinde Türk Dünyasının Yenilenme Döneminde Fikir Hareketleri konulu bir sempozyum, 3-4 Haziran'da ise Orta Asya'nın Tarihi Coğrafyası Konferansı ile farklı disiplinlerden bilim insanlarını bir araya getirdik. Bu etkinliklerimize, 30 farklı ülkeden 2.500'e yakın katılımcı katıldı.

Bu tür etkinlikler, Ahmet Yesevi Üniversitesi olarak amacımız olan Türk dünyasının bilimsel ve kültürel bağlarını güçlendirme misyonunu destekliyor ve bilim insanlarının bilgi paylaşımını teşvik ediyor. Sonuçta yapılan bu etkinlikler ve üretilen bilimsel yayınlar neticesinde Üniversitemiz, dünyanın en etkili üniversite sıralamalarından biri olan QS World University Rankings 2024'e göre bu yıl 816. sırada yer aldı. Ayrıca eğitim ve bilimle ilgili çeşitli kriterlere göre değerlendirilen Asya Üniversite Sıralamaları sonuçlarına göre Asya'da 203, Orta Asya bölgesinde ise 7. sırada yer aldı.

Uluslararası statüsünün de getirmiş olduğu avantajla Hoca Ahmet Yesevi Uluslararası Kazak-Türk Üniversitesi'nin yurtdışındaki paydaşlarıyla yakın bir iş birliğinde

жинадық. Бұл іс-шараларға 30 елден 2500-ге жуық қатысушы қатысты.

Мұндай іс-шаралар Қожа Ахмет Ясауи атындағы Халықаралық қазақ-түрік университеті ретінде түркі әлемінің ғылыми және мәдени байланыстарын нығайту мен ғалымдар арасында білім алмасуды ынталандыру жөніндегі миссиямызды қолдайды. Осы іс-шаралар мен шығарылған ғылыми басылымдар нәтижесінде университетіміз биылғы жылы QS World University Rankings 2024 рейтингі бойынша әлемдегі ең ықпалды университет рейтингтерінің бірі болып табылатын 816-орынға ие болды. Сонымен қатар, білім мен ғылымға қатысты түрлі критерийлер бойынша бағаланатын Азия университеттері рейтингінің қорытындысымен Азияда 203-ші, Орталық Азия аймағында 7-ші орынға ие болды.

Қожа Ахмет Ясауи атындағы Халықаралық қазақ-түрік университетінің халықаралық мәртебесінің артықшылығымен шетелдегі мүдделі тараптармен тығыз ынтымақтастықта екенін байқаймыз. Бұл туралы не айтқыңыз келеді?

Өзіңіз айтып өткендей, біздің университет шетелде және шетелдегі жоғары оқу орындарымен көптеген ынтымақтастық пен бірлескен зерттеулер жүргізуде. Осы тұрғыда

Ahmet Yesevi Üniversitesi

olduğunu gözlemliyoruz. Bu konuda neler söylemek istersiniz?

Belirttiğiniz gibi üniversitemizin gerek yurtdışında gerekse yurtdışındaki yükseköğretim kurumlarıyla çok sayıda iş birliği ve ortak çalışmaları bulunmaktadır. Bu çerçevede uzun bir geçmişe sahip olan iş birliğinin somut bir çıktısı olarak ilk kez Üniversitemizle Manas Kırgız-Türk Üniversitesi arasında ortak senato toplantısı gerçekleştirildi. İki üniversite arasındaki toplantıda gündemdeki konular ele alındı. Ayrıca, iki üniversitenin öğretim üyeleri arasında ortak araştırma çalışması konusu da değerlendirildi. Ayrıca: ikili eğitim kurumundaki öğretim üyeleri ve araştırmacıların karşılıklı anlaşmaya dayalı olarak bir yıl veya daha uzun süre akademik değişimi konusu; bilimsel araştırmalara yönelik bilimsel makalelerin, yayınların, bilimsel dergilerin ve diğer materyallerin yayınlanması; iki üniversitenin belirlediği sürelerle göre lisans ve lisansüstü eğitim programlarındaki öğrencilerin karşılıklı değişimi; iki üniversite arasında ortak seminer, kurs, panel ve diğer bilimsel toplantıların düzenlenmesi; araştırma çalışmaları doğrultusunda bilgi, makale, bilimsel dergi ve diğer materyallerin değişimi; spor, sanat ve kültürel etkinliklerin organizasyonunda iş birliği konuları tartışıldı.

Biraz da akademik değişim programlarından bahsedebilir misiniz?

Bilindiği üzere bölgesel bütünleşmenin sağlanmasında akademik değişim programları büyük önem taşımaktadır. Bu programlar, öğrenciler ve öğretim üyeleri arasında bilgi, kültür ve deneyim paylaşımını teşvik ederek üniversiteler arası iş birliğini güçlendirir. Bu bağlamda, akademik hareketlilik programı kapsamında üniversitemize 15 öğretim üyesi ve 37 öğrenci gelmiş olup, üniversitemizden 28 öğretim üyesi ve 180 öğrenci yurtdışına gitmiştir.

TÜRKÇE KONUŞAN ÜLKELERİN ÖZEL GÜNLERİ, RESMİ TATİLLERİ VE ÜNLÜ ŞAHİSYETLERİYLE İLGİLİ SÜREKLİ ETKİNLİKLER DÜZENLENMEKTEDİR

TÜRKİ TİLDİS ELDİRDİŖİ AATAULY KUNDİRENE, MEMLEKETTİK MEREKELERİNE JƏNE TANYMAL TULFALARYNA BAYLANYSTY İS-SARALAP TURAQTY TÜRDE ŸYIMDASTYRYLADY

көпжылдық ынтымақтастықтың нақты нәтижесі ретінде университетіміз бен «Манас» Қырғыз-Түрік университеті арасында тұңғыш рет бірлескен сенат отырысы өтті. Екі университет арасындағы кездесуде өзекті мәселелер талқыланды. Сонымен қатар, екі университеттің профессорлық-оқытушылық құрамының бірлескен ғылыми-зерттеу жұмыстарын жүргізу мәселесі де сарапқа салынды. Сондай-ақ, өзара келісім негізінде екіжақты оқу орнында бір жыл және одан да көп мерзімге профессорлық-оқытушылар құрамы мен ғылыми қызметкерлердің академиялық алмасу мәселесі; ғылыми мақалаларды, басылымдарды, ғылыми журналдарды және ғылыми зерттеулерге арналған басқа да материалдарды жариялау; екі университет белгілеген мерзімдерге сәйкес бакалавриат және магистратураның білім беру бағдарламалары бойынша студенттерді өзара алмасу; Екі университет арасында бірлескен семинарлар, курстар, панельдер және басқа да ғылыми кездесулер ұйымдастыру; ғылыми зерттеулерге сәйкес ақпаратпен, мақалалармен, ғылыми журналдармен және басқа да материалдармен алмасу; спорт, өнер және мәдени іс-шараларды ұйымдастырудағы ынтымақтастық мәселелері талқыланды.

Академиялық алмасу бағдарламалары туралы да тоқталып өтсеңіз?

Белгілі болғандай, академиялық алмасу бағдарламалары аймақтық интеграцияны қамтамасыз етуде орасан зор маңызға ие. Бұл бағдарламалар студенттер мен оқытушылар арасында білім, мәдениет және тәжірибе алмасуды ынталандыру арқылы университетаралық ынтымақтастықты нығайтады. Осы тұрғыда академиялық ұтқырлық бағдарламасы аясында университетімізге 15 оқытушы мен 37 студент келсе, университетімізден 28 оқытушы мен 180 студент шетелге кетті. Бағдар-

Program kapsamında katılım gösteren fakülteler Tıp, Filoloji, İktisadi ve İdari Bilimler, Dış Hekimliği, İnsan ve Toplum Bilimleri, Fen Bilimleri, Spor ve Sanat, İlahiyat ve Mühendislik Fakülteleridir.

Üniversitemiz öğretim elemanları ve öğrencilerinin bilgi alışverişinde bulunmak üzere ziyaret ettikleri üniversiteler ise oldukça çeşitlidir: Bursa Üniversitesi, Ege Üniversitesi, Sivas Üniversitesi, Özbekistan Taşkent Devlet Dış Hekimliği Enstitüsü, Adam Mickiewicz Üniversitesi, İstanbul Üniversitesi, Osmangazi Üniversitesi, Kapadokya Üniversitesi, Kırgız-Türk Manas Üniversitesi, Bursa Uludağ Üniversitesi, Afyon Karahisar Üniversitesi, Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi, Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Gazi Üniversitesi, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, Erciyes Üniversitesi, Atatürk Üniversitesi, Temirbek Jurgenov Kazak Ulusal Sanat Akademisi, Korkut Ata Kızılorda Üniversitesi ve E.A. Buketov Karaganda Üniversitesi. Bu kurumlarla sürdürülen değişim programları hem bireysel gelişim hem de ülkeler arası akademik bağların güçlenmesi açısından önemli bir role sahiptir.

Bilimsel faaliyetler dışında Üniversitemiz, topluma dokunan çok sayıda sosyal ve kültürel faaliyet de gerçekleştirmektedir. Kısaca bunlara da değinebilir misiniz?

Bu çerçevede, öncelikle Atayurttan Anayurda Sağlık Köprüsü adlı projemizle başlamak isterim. Mütevelli Heyet Başkanlığımızın öncülüğünde başlayan bu proje kapsamında Türkiye'den alanında uzman hekimler üniversitemizde teorik ve pratik alanda tecrübe paylaşımında bulunmakta ve aynı zamanda Türkistan'daki meslektaşlarıyla sağlık kuruluşlarında bazı önemli operasyonları gerçekleştirmektedir. Sağlık alanı dışında, kimsesiz çocuklar ve kadınlar başta olmak üzere toplumun dezavantajlı gruplarına yönelik

ÜNİVERSİTEMİZ, EĞİTİMDE YENİLİKÇİ REFORMLARLA, TÜRK DÜNYASINDAKİ AKADEMİK STANDARTLARI İLERİYE TAŞIMAK VE ÖĞRENCİLERİMİZE MODERN, BİLİM TEMELLİ BİR EĞİTİM SUNMAK İÇİN ÇABA SARF ETMEKTEDİR

ÜNİVERSİTEBİZ БІЛІМ БЕРУДЕГІ ИННОВАЦИЯЛЫҚ РЕФОРМАЛАР АРҚЫЛЫ ТҮРКІ ӘЛЕМІНДЕГІ АКАДЕМИЯЛЫҚ СТАНДАРТТАРДЫ ІЛГЕРІЛЕТУГЕ ЖӘНЕ СТУДЕНТТЕРІМІЗГЕ ЗАМАНАУИ, ҒЫЛЫМҒА НЕГІЗДЕЛГЕН БІЛІМ БЕРУГЕ ҰМТЫЛАДЫ

ламаға қатысатын факультеттер - медицина, филология, экономика және әкімшілік ғылымдар, стоматология, гуманитарлық және әлеуметтік ғылымдар, жаратылыстану ғылымдар, спорт және өнер, теология және инженерия факультеттері.

Университетіміздің оқытушылары мен студенттері ақпарат алмасу үшін: Бурса университеті, Эге университеті, Сивас университеті, Өзбекстан Ташкент мемлекеттік стоматология институты, Адам Мицкевич университеті, Ыстанбұл университеті, Османгази университеті, Кападокия университеті, Манас атындағы қырғыз-түрік университеті, Бурса Улудағ университеті, Афион Карахисар университеті, Нигде Өмер Халисдемир университеті, Қажы Байрам Вели университеті, Гази университеті, Сивас Республика университеті, Эржиес университеті, Ататүрік университеті, Темірбек Жүргенов атындағы Қазақ ұлттық өнер академиясы, Қорқыт Ата атындағы Қызылорда университеті және Е. Бөкетов атындағы Қарағанды университеті сынды алуан түрлі университеттерге барады. Бұл оқу орындарымен жүзеге асырылатын алмасу бағдарламалары жеке дамуда да, елдер арасындағы академиялық байланысты нығайтуда да маңызды рөл атқарады.

Университетіміз ғылыми қызметтен бөлек қоғамдық аңысқа ие көптеген әлеуметтік және мәдени іс-шараларды да жүзеге асырады. Осыларға да қысқаша тоқтала кетсеңіз?

Осы тақырыпта «Ана жұрттан – Ата жұртқа» атты денсаулық көпірі деп аталатын жобамыздан бастағым келеді. Өкілетті кеңесіміздің жетекшілігімен басталған бұл жоба аясында Түркиядан келген өз салаларының білікті дәрігерлері университетімізде теориялық және практикалық тәжірибе алмасып, сонымен бірге Түркістандағы әріптестерімен бірге

Ahmet Yesevi Üniversitesi

çeşitli projelerimiz bulunmaktadır. Bunların yanı sıra gaziler ve toplumun saygı gösterdiği diğer gruplar için de bir dizi geleneksel faaliyetlerimiz olduğunu belirtmek isterim.

Hoca Ahmet Yesevi Uluslararası Türk-Kazak Üniversitesi'nde Türk dünyasından çok sayıda genç bulunmaktadır. Bu nedenle, Türkçe konuşan halkların gençlerinin kardeşliğini güçlendirmek amacıyla Türkçe konuşan ülkelerin özel günleri, resmi tatilleri ve ünlü şahsiyetleriyle ilgili sürekli etkinlikler düzenlenmektedir. Özellikle Türkiye Cumhuriyeti'nin Cumhuriyet Bayramı'na özel konser, Ahıska Türkleri Sürgünü anma günü, Azerbaycan Hocalı Soykırımı'nı anma günü, Kırgızların "Ak Kalpak/Beyaz Şapka" günü, "Türk Kahramanı ve Türk Güzeli" yarışması ve "Ulusun Ulu Günü - Nevruz Bayramı" gibi büyük ölçekli etkinlikler gerçekleştirilmektedir.

Son olarak, Hoca Ahmet Yesevi Uluslararası Türk-Kazak Üniversitesi, Türk dünyasından gençlerin kültürel ve sosyal gelişimlerine ev sahipliği yaparak büyük bir sorumluluk üstlenmektedir. Üniversitemizde 6 Kasım 2023 tarihinde düzenlenen ve 6 ülkeden 500'den fazla sporcunun katılımıyla gerçekleşen II. Türk Üniversiade'ı gibi uluslararası etkin-

den saulıq saqtau mekemelerinde mañızdıy operatsıyalar dıy jasauda. Bizde densaulıq saqtau salasınan belek qoñamnıñ әleumet-tik jağınan az qamtılgan toptarına, әсіrese, jetim balalar men әйелдерге арналған түрлі jobalar bar. Sonımen qatar, ardağerler men qoñam qurmet tutatın basqa da toptarğa арналған дәstүрлі іс-шараларımız da bar екенін атап өtkim келеді.

Қожа Ахмет Ясауи атындағы Халықаралық қазақ-түрік университетінде түркі әлемінің жастары көп. Сондықтан түркі тілдес халықтар жастарының бауырластығын нығайту мақсатында түркі тілдес елдердің атаулы күндеріне, мемлекеттік мерекелеріне және танымал тұлғаларына байланысты іс-шаралар тұрақты түрде ұйымдастырылады. Әсіресе Түркия Республикасының Республика күніне арналған арнайы концерт, Ахысқа түріктерінің жер аударғанын еске алу күні, Әзербайжан Қожалы геноцидін еске алу күні, Қырғызстанның «Ақ қалпақ» күніне, «Түркістан сұлтаны мен Түркістан аруы» байқауы және «Ұлыстың ұлы күні – Наурыз мерекесі» сияқты ауқымды іс-шаралар өткізілуде.

Қорытындылай келе, Қожа Ахмет Ясауи атындағы Халықаралық қазақ-түрік университеті түркі әлемі жастарының мәдени-әлеу-

Ahmet Yesevi Üniversitesi

likler, yalnızca sportif başarıları değil, aynı zamanda Türk devletleri arasında kültürel iş birliğini de pekiştirmektedir. Bu organizasyonda 7 farklı spor dalında yarışmalar düzenlenmiştir. Bu tür etkinlikler, gençler arasında kardeşlik ve dayanışma ruhunu güçlendirirken, Türk dünyasının ortak değerlerine katkıda bulunmakta, üniversitemizi bu alanda önemli bir merkez haline getirmektedir. Ayrıca, kültürel ve gençlik

меттік дамуына үлкен жауапкершілік жүктеп отыр. 2023 жылдың 6 қарашасында 6 елден 500-ден астам спортшының қатысуымен университетімізде өткен II Түркі универсиадасы сынды халықаралық іс-шаралар тек спорттық жетістіктерді ғана емес, түркі мемлекеттері арасындағы мәдени ынтымақтастықты да нығайтады. Бұл ұйымда 7 түрлі спорт саласы бойынша жарыстар өткізілді. Мұндай іс-шаралар жастар арасындағы ба-

Ahmet Yesevi Üniversitesi

etkinlikleriyle üniversitemiz, Türk dünyası için kalıcı bir kültürel platform oluşturarak, ortak bir gelecek inşa etme yolunda önemli adımlar atmaktadır.

Röportajımızı tamamlarken ekleyeceğiniz başka hususlar var mıdır?

Ahmet Yesevi Üniversitesi'nin, Kazakistan Cumhurbaşkanı Kasım Comart Tokayev'in "TURKTIME" sloganı altında belirttiği önceliklerden özellikle "Gelenekler, Birlik, Reformlar ve Bilgi" başlıklarına dayalı katkıları, eğitim ve bilim alanındaki çalışmalarıyla kendini göstermektedir.

Bu başlıklar altında üniversitemiz, Türk dünyasının geleneksel değerlerini yaşatarak genç nesillere aktarma misyonunu sürdürmekte ve bu doğrultuda kültürel etkinlikler, akademik programlar ve ortak projeler gerçekleştirmektedir. Ahmet Yesevi Üniversitesi, farklı millet ve etnik gruptan öğrencileri aynı çatı altında buluşturarak birlik duygusunu pekiştirirken, bilimsel araştırmalar ve disiplinler arası iş birlikleriyle bilgi paylaşımını artırmayı hedeflemektedir. Üniversitemiz, eğitimde yenilikçi reformlarla, Türk dünyasındaki akademik standartları ileriye taşımak ve öğrencilerimize modern, bilim temelli bir eğitim sunmak için çaba sarf etmektedir.

"Bilgi" ve "Reformlar" başlıkları, Ahmet Yesevi Üniversitesi'nin temel akademik ve bilimsel hedefleri arasında yer almakta olup, kurumumuz bu başlıklar doğrultusunda Türk dünyası ülkelerinin gençlerini bilgi temelli bir geleceğe hazırlamak için çalışmaktadır. Bu misyon kapsamında yapılan etkinlikler, üniversitemizi Türk dünyasında bir bilgi merkezi ve reformların öncüsü haline getirmekte; güvenilir ve sürdürülebilir akademik iş birlikleriyle üniversitemizin bilimsel katkısını daha geniş bir coğrafyaya yaymaktadır.

уырмалдық пен ынтымақ рухын нығайта отырып, түркі әлемінің ортақ құндылықтарына үлес қосып, университетімізді осы саладағы маңызды орталыққа айналдырады. Сонымен қатар, мәдени және жастарға арналған іс-шаралармен университетіміз түркі әлемі үшін тұрақты мәдени платформа құру арқылы ортақ болашақ құру жолында маңызды қадамдар жасауда.

Сұхбатымызды немен түйіндегіңіз келеді? Қосарыңыз бар ма?

Қожа Ахмет Ясауи атындағы Халықаралық қазақ-түрік университетінің, әсіресе, Қазақстан Президенті Қасым-Жомарт Тоқаевтың «TURKTIME» ұранымен айтқан басымдықтары қатарына жататын «Дәстүр, біріздендіру, реформалар және ғылым» айдарларына негізделген еңбектері, оның білім мен ғылым саласындағы қызметінің айқын көрінісі.

Осы айдарлар аясында университетіміз түркі әлемінің дәстүрлі құндылықтарын сақтап, жас ұрпаққа жеткізу миссиясын жалғастырып, осы бағытта мәдени іс-шаралар, оқу бағдарламалары мен бірлескен жобаларды жүзеге асыруда. Қожа Ахмет Ясауи атындағы Халықаралық қазақ-түрік университеті түрлі ұлттар мен этностардың студенттерін бір шаңырақ астында біріктіру арқылы бірлік сезімін нығайта отырып, ғылыми зерттеулер мен пәнаралық ынтымақтастық арқылы білім алмасуды арттыруды мақсат етеді. Университетіміз білім берудегі инновациялық реформалар арқылы түркі әлеміндегі академиялық стандарттарды ілгерілетуге және студенттерімізге заманауи, ғылымға негізделген білім беруге ұмтылады.

«Ғылым» және «Реформалар» айдары Қожа Ахмет Ясауи атындағы Халықаралық қазақ-түрік университетінің негізгі академиялық және ғылыми мақсаттарының бірі, сондай-ақ біздің оқу орнымыз осы айдарларға сәйкес түркі әлемі елдерінің жастарын ғылымға негізделген болашаққа дайындау үшін жұмыс істейді. Осы миссия аясында атқарылып жатқан іс-шаралар университетімізді ғылым орталығы мен түркі әлеміндегі реформалардың жетекшісі етеді. Бұл біздің университетіміздің ғылыми үлесін сенімді әрі тұрақты академиялық ынтымақтастық арқылы кеңейте түседі.

THE TRADE PIVOT: FROM NORTHERN TO MIDDLE CORRIDOR

ANUAR SATMURZIN

EURASIAN RESEARCH INSTITUTE,
JUNIOR RESEARCH FELLOW

ЕВРАЗИЙСКИЙ
НАУЧНОИССЛЕДОВАТЕЛЬСКИЙ ИНСТИТУТ,
МЛАДШИЙ НАУЧНЫЙ СОТРУДНИК

ТОРГОВЫЙ ПОВОРОТ: ОТ СЕВЕРНОГО К СРЕДНЕМУ КОРИДОРУ

The commencement of Russia-Ukraine war has orchestrated a complicated turn in Kazakhstan's multi-vector foreign policy strategy. Among the most evident issues, including the influx of migrants from Russia, economic issues, and fear of secondary sanctions, there are more far-reaching implications that the ongoing conflict presents for the Republic of Kazakhstan. One of these implications concerns how the Middle Corridor (MC) is set up to replace the Northern Corridor (NC), which might have added to Kazakhstan's diversification attempts. This paper sets up the goal of providing an analysis of how the rather turbulent regional dynamic has altered the level of regional engagement, and more specifically, Kazakhstan's, with the Northern and Middle Corridors.

China's President Xi Jinping's announcement of the Belt and Road Initiative (BRI) in 2013 in Astana has brought about a myriad of opportunities for Kazakhstan to diversify its economy away from its long-standing economic overdependence on Russia. The BRI - without resorting to a lengthy discussion on how the disillusionment with the 'Washington Consensus' brought back the 'good old' mercantilism, which eventually gave birth to 'neo-mercantilism' with

ON PAPER, THE BRI OFFERS AN UNPARALLELED LEVEL OF ECONOMIC ASSISTANCE MANIFESTED THROUGH INFRASTRUCTURAL AND INDUSTRIAL PROJECTS, DIRECT INVESTMENTS OF VARIOUS SORTS, AND AN INCREASE IN TRADE

НА БУМАГЕ «ПОЯС И ПУТЬ» ПРЕДЛАГАЕТ БЕСПРЕЦЕДЕНТНЫЙ УРОВЕНЬ ЭКОНОМИЧЕСКОЙ ВЗАИМОПОМОЩИ ПОСРЕДСТВОМ СТРОИТЕЛЬСТВА ИНФРАСТРУКТУРНЫХ И ПРОМЫШЛЕННЫХ ОБЪЕКТОВ, ИНВЕСТИРОВАНИИ РАЗЛИЧНОГО РОДА И УВЕЛИЧЕНИЯ ТОРГОВЛИ

Старт Российской войны в Украине стал поворотным моментом для Казахской многовекторной внешней политики. Среди наиболее очевидных проблем, таких, как например, приток мигрантов из России, экономические сложности, вызванные опасениями по поводу вторичных санкций, выделяется ряд куда более глубоких последствий, которые затянувшийся конфликт сулит Республике Казахстан. Одним из таких последствий выступает переход с Северного коридора на Средний коридор, что может напрямую повлиять на попытки Казахстана диверсифицировать свою экономику. Цель данной статьи – проанализировать как устойчивая региональная динамика повлияла на уровень регионального взаимодействия, и, в частности, на взаимодействие Казахстана с Северным и Средним коридорами.

Заявление президента Китая Си Цзиньпина о запуске инициативы «Пояс и путь» в 2013 году в Астане открыло множество возможностей для диверсификации Казахской экономики столь необходимой для уменьшения экономической зависимости от России. Инициатива «Пояс и Путь», не вдаваясь в подробности о том как упадок доверия к «Вашингтонскому консенсусу»

Chinese characteristics' - is a strategy of Chinese investments and joint ventures consistent of two primary parts: a 'Silk Road Economic Belt' (SREB) and a 'Maritime Silk Road' (MSR) (Beeson, 2018; Collins and O'Brien, 2023). As the name suggests, the goal of SREB is to rejuvenate the old connections between South and Central Asia and link them to China and ultimately to Europe. In turn, the design of the MSR focuses on integrating the maritime states of Southeast and South Asia both between each other and with overseas markets.

The former constitutes a great interest for Kazakhstan as it entails the creation of an integrated network of ports, railways, and roads – all necessary infrastructure for the continuing development of Kazakhstan's economy and its diversification aspirations. The nature of the BRI is conducive to a rise of concerns on whether its 'win-win' rhetoric does indeed suggest the mutual benefits of infrastructural projects and other kinds of direct investment for other states. On paper, the BRI offers an unparalleled level of economic assistance manifested through infrastructural and industrial projects, direct investments of various sorts, and an increase in trade. In reality, however, China's motives seem to be less other-oriented, and as some claim, advance a zero-sum game (Collins and O'Brien, 2023).

For Kazakhstan, it is indeed a risk to be reckoned with, yet the very nature of the country's multi-vector foreign policy approach implies a necessity to advance BRI's goals. President of Kazakhstan Kassym-Jomart Tokayev and the first President of Kazakhstan Nursultan Nazarbayev before him sought to preserve

вернул «старый-добрый» меркантилизм, в свою очередь породивший неомеркантилизм с китайскими характеристиками, является стратегией китайских инвестиций и совместных предприятий, состоящей из двух основных частей: «Экономический Пояс Шелкового Пути» и «Морской Шелковый Путь» (Бисон 2018, Коллинс и О'Брайан, 2023). Как следует из названия, цель первого - возродить старые связи между Южной и Центральной Азией и связать их с Китаем, а затем и с Европой. В свою очередь, второй ориентирован на интеграцию морских государств Юго-Восточной и Южной Азии как между собой, так и с зарубежными рынками.

Первое представляет особый интерес для Казахстана, поскольку предполагает создание интегрированной сети портов, железных дорог и автодорог - необходимой инфраструктуры для дальнейшего развития экономики Казахстана и диверсификации экономики. Характер инициативы «Пояс и Путь», тем не менее, вызывает озабоченность по поводу того, действительно ли его риторика «выигрыш-выигрыш» предполагает под собой взаимные выгоды от инфраструктурных проектов и других видов инвестиций для вовлеченных государств. На бумаге «Пояс и Путь» предлагает беспрецедентный уровень экономической взаимопомощи посредством строительства инфраструктурных и промышленных объектов, инвестировании различного рода и увеличения торговли. Однако на практике, мотивы Китая, по мнению некоторых, больше ориентированы на свои собственные интересы и представляют собой «игру с нулевой суммой» (Коллинс и О'Брайан, 2023).

Для Казахстана это представляет серьезный риск, однако характер многовекторной внешнеполитической стратегии подразумевает необходимость содействовать целям инициативы «Пояс и Путь». Президент Казахстана Касым-Жомарт Токаев и Первый Президент Казахстана Нурсултан Назарбаев стремились сохранить деликатный баланс между региональными державами, такими как Россия и Китай, а в последнее время также Европейским Союзом (ЕС) и Соединенными Штатами Америки (США). Инициатива «Пояс и Путь», в определенной степени, предоставляет Казахстану инструменты для

a delicate balance between regional power exemplified by Russia and China, and more recently the European Union (EU) and the United States of America (USA). BRI, to some extent, offers tools for Kazakhstan to maintain such a balance without depending too much on any actors on the regional map (Vanderhill et al., 2020).

The BRI was initially perceived to be a way for Kazakhstan to solve its oil processing issues, i.e., Kazakhstan's capacity to extract oil and gas reserves far exceeds its capacity to process it due to a lack of necessary technology. Thus, from 2013 onwards, unlike the years prior to the announcement of BRI, close to %80 of China-sponsored projects in Kazakhstan were non-resource extraction and non-connectivity related ones and instead focused more on providing Kazakhstan with essential oil-refinement industrial technology (Lim et al., 2024). It eventually enabled Kazakhstan with the tools to continue its economic diversification attempts from Russia.

The urgency to do so became even more evident with the start of Russia's War in Ukraine in February 2022. The War had unwanted implications for Kazakhstan's economic stability, mainly due to the fear of secondary sanctions and an influx of migrants from Russia (Arapova, 2023). Among a set of other effects the War had on the economic and political relations between regional countries is the disruption of, perhaps, the busiest trading routes from China to Europe via Central Asia, Russia, and Belarus (Laszlo and Barkanyi, 2023). The NC is an overland connectivity route and one of the quickest ways to ship Chinese goods to Europe via Central Asia, which is now heavily sanctioned. According to Central Asia Regional Economic Cooperation (CAREC), the traffic along the NC has declined by %34 in 2022 compared to 2021 and fell by another %49 in 2023 (2024).

THE MC SHOWS SOME VIVID ADVANTAGES OVER THE NC AS IT OFFERS SHORTER, AND HENCE, QUICKER ACCESS TO THE EUROPEAN MARKET VIA THE WELL-ESTABLISHED RAILWAY SYSTEM IN KAZAKHSTAN

СРЕДНИЙ КОРИДОР ДЕМОНСТРИРУЕТ ОЧЕВИДНЫЕ ПРЕИМУЩЕСТВА ПО СРАВНЕНИЮ С СЕВЕРНЫМ КОРИДОРОМ, ПРЕДЛАГАЯ БОЛЕЕ КОРОТКИЙ И, СЛЕДОВАТЕЛЬНО, БОЛЕЕ БЫСТРЫЙ ДОСТУП К ЕВРОПЕЙСКОМУ РЫНКУ ЧЕРЕЗ ХОРОШО РАЗВИТУЮ ЖЕЛЕЗНОДОРОЖНУЮ СИСТЕМУ КАЗАХСТАНА

поддержания желанного баланса без усиления зависимости от какого-либо политического игрока на региональной карте (Вандерхилл и др., 2020).

Инициатива «Пояс и Путь» первоначально воспринималась как способ решения проблемы переработки нефти в Казахстане; способность Казахстана добывать нефть и газ значительно превосходила его способность к переработке из-за нехватки необходимой технологии. С 2013 года около %80 проектов, спонсируемых Китаем в Казахстане, не были связаны с добычей ресурсов или созданием коммуникационной инфраструктуры, а были сосредоточены на обеспечение Казахстана необходимой промышленной технологией для переработки нефти (Лим и др., 2024). Это в конечном итоге позволило Казахстану продолжать наращивать темп экономической диверсификации от России.

Необходимость в диверсификации экономики стала еще более отчетливой с началом войны России в Украине в феврале 2022 года. Война оказала нежелательные последствия на экономическую стабильность Казахстана, главным образом из-за опасений по поводу вторичных санкций и притока мигрантов из России (Арапова, 2023). Одним из последствий войны стал упадок, возможно, самого оживленного торгового маршрута из Китая в Европу через Центральную Азию, Россию и Беларусь (Ласло и Баркани, 2023). Северный коридор - это наземный торговый маршрут, а также наиболее быстрый способ доставки китайских товаров в Европу через Центральную Азию, который на данный момент находится под санкциями. Согласно данным Программы Центральноазиатского регионального экономического сотрудничества (ЦАРЭС), трафик по Северному коридору сократился на %34 в 2022 году по сравнению

It ultimately slowed China's BRI's decade-long economic momentum and forced those countries along the lines of NC, including China, Kazakhstan, Türkiye, and the European states at the receiving end, to search for alternatives (Eldem, 2022).

The alternative came up with the Trans-Caspian International Transport Route (TTIR), or the MC, a transport route that connects China with the European markets, yet unlike the NC, bypasses Russia via Kazakhstan and Türkiye. The MC was established in 2013 in Astana by the Coordination Committee of Azerbaijan, Kazakhstan, and Georgia with the first instance of cross-country container transportation taking place in 2015. The stretch of the route starts with China and goes through Kazakhstan and crosses the Caspian Sea via Azerbaijan and Georgia to the Black Sea. After that, the two paths lead to Europe via Türkiye and the Black Sea, respectively. Overall, the route comprises around 4.250 km of rail lines and 500 km of seaway. In Kazakhstan, MC's critical infrastructure is presented by a 988 km Zhezkazgan-Saksaulskaya-Shalkar-Beyneu railway line, which shortens the China-Caspian route by roughly 1.000 km (Guliyev, 2023).

On the one hand, the MC shows some vivid advantages over the NC as it offers shorter, and hence, quicker access to the European market via the well-established railway system in Kazakhstan. Accordingly, over the first eight months since the start of Russia's War in Ukraine, the transport volume along the MC has nearly tripled to 970.400 tons in comparison with the same period in 2021 (Walter, 2022).

On the other hand, the MC requires the expansion of its transport capabilities to catch up with the NC. The MC largely foots on the same infrastructural build-up as the EU's Trans-

JUST LIKE TRACECA, THE MC SUFFERS FROM THE SAME SET OF ISSUES. THE LOW TRANSPORT CAPACITIES AND THE NECESSITY TO MOVE THE CARGO THROUGH SEVERAL BORDERS SLOW DOWN THE SPEED AND INCREASE THE COSTS

ТАКЖЕ КАК И ТРАСЕКА, СРЕДНИЙ КОРИДОР СТАЛКИВАЕТСЯ С ТЕМ ЖЕ НАБОРОМ ПРОБЛЕМ. НИЗКИЕ ТРАНСПОРТНЫЕ МОЩНОСТИ И НЕОБХОДИМОСТЬ ПЕРЕСЕЧЕНИЯ НЕСКОЛЬКИХ ГРАНИЦ ЗАМЕДЛЯЮТ СКОРОСТЬ И УВЕЛИЧИВАЮТ ЗАТРАТЫ

с 2021 годом и упал еще на %49 в 2023 году (2024). Это в конечном итоге замедлило десятилетний экономический темп инициативы «Пояс и Путь» и заставило страны, расположенные вдоль Северного коридора, а именно Китай, Казахстан, Турцию и европейские страны, искать альтернативы (Элдем, 2022).

Альтернативой стал Транскаспийский международный транспортный маршрут (ТМТМ), или Средний коридор - транспортный торговый маршрут, соединяющий Китай с европейскими рынками, однако, в отличие от Северного коридора, обходящий Россию через Казахстан и Турцию. Средний коридор был создан в 2013 году в Астане Координационным комитетом Азербайджана, Казахстана и Грузии, а первое межстрановое контейнерное сообщение состоялось в 2015 году. Маршрут берет начало в Китае, проходит через Казахстан и пересекает Каспийское море через Азербайджан и Грузию к Черному морю. После этого два направления ведут в Европу через Турцию и Черное море соответственно. В целом, маршрут включает около 4,250 км железнодорожных путей и 500 км морских путей. В Казахстане ключевой инфраструктурой Среднего коридора является железная дорога Жезказган-Саксаульская-Шалкар-Бейнеу протяженностью 988 км, которая сокращает маршрут Китай-Каспий примерно на 1,000 км (Гулиев, 2023).

С одной стороны, Средний коридор демонстрирует очевидные преимущества по сравнению с Северным коридором, предлагая более короткий и, следовательно, более быстрый доступ к европейскому рынку через хорошо развитую железнодорожную систему Казахстана. За первые восемь месяцев с начала войны России в Украине объем перевозок по Среднему коридору почти утроился, достигнув 970,400 тонн по

port Corridor Europe-Caucasus-Asia (TRACECA) – a transport route that was set up as an attempt to develop a connectivity infrastructure between the EU and several Former Soviet Union countries back in 1993. Just like TRACECA, the MC suffers from the same set of issues. The low transport capacities and the necessity to move the cargo through several borders slow down the speed and increase the costs (Guliyev, 2023).

To solve the respective issues and spearhead the process, the actors along the lines of the MC continue to stimulate both the funding of infrastructural projects, facilitate integration and ease the movement of the cargo across the borders by holding meetings to discuss the bilateral and multilateral agreements between the member states (Guliyev, 2022). The European and international financial institutions have invested more than \$10.8 billion in the MC in Central Asia. The EU's renewed interest in the MC is evident given the former's aspiration to reduce its reliance on Russia's NC vis-à-vis international trade

THE SHIPMENT CAPACITY OF THE NC CONTINUES TO DWARF THAT OF THE MC WITH AN ESTIMATED CAPACITY OF 5% COMPARED TO THAT OF THE FORMER

ГРУЗОВОЙ ПОТОК СРЕДНЕГО КОРИДОРА ПРОДОЛЖАЕТ ЗНАЧИТЕЛЬНО УСТУПАТЬ АНАЛОГИЧНОМУ У СЕВЕРНОГО КОРИДОРА, СОСТАВЛЯЯ ЛИШЬ ОКОЛО %5 ОТ ПРОПУСКНОЙ СПОСОБНОСТИ ВТОРОГО

сравнению с аналогичным периодом за 2021 год (Вальтер, 2022).

С другой стороны, Средний коридор требует значительного расширения своих транспортных возможностей, чтобы сравняться с Северным коридором. Средний коридор в значительной степени опирается на ту же инфраструктурную основу, что и Транспортный коридор Европа-Кавказ-Азия (ТРАСЕКА) – транспортный маршрут, созданный в попытке развить коммуникационную инфраструктуру между ЕС и несколькими бывшими советскими странами в 1993 году. Также как и ТРАСЕКА, Средний коридор сталкивается с тем же набором проблем. Низкие транспортные мощности и необходимость пересечения нескольких границ замедляют скорость и увеличивают затраты (Гулиев, 2023).

Для решения этих проблем и ускорения процесса, страны находящиеся на пути следования Среднего коридора, продолжают стимулировать как финансирование инфраструктурных проектов, так и облегчение перемещения грузов через

with East Asia. Moreover, the re-vitalization of Kazakhstan's relations with the USA was exemplified by the C5+1 Summit in September 2023 where the leaders discussed the opportunities for American companies to explore Kazakhstan's market via the MC adds to the discussion (Rossi, 2023).

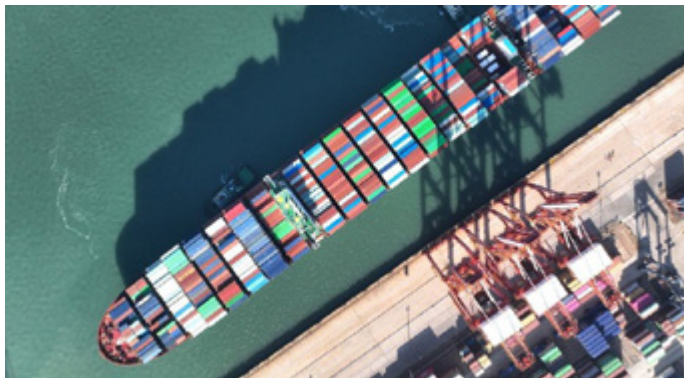
Thus, the shipment capacity of the NC continues to dwarf that of the MC with an estimated capacity of %5 compared to that of the former (OECD, 2023). It ultimately makes an expansion of the limited transport capacities, and the difficulties associated with border control a primary issue to tackle. The planned investments can help to increase the capacity and therefore the transport volume, yet the capability of the MC to replace the NC in the short-to-medium term is questionable.

The commencement of Russia's War in Ukraine has brought various difficulties to the region of which many countries whose economy is strongly connected with the Russian economy and market. BRI starting in 2013 has shown great potential to assist the diversification attempts of Astana. Sanctions against NC, which allow MC to develop at a faster rate, would be beneficial for Kazakhstan since the country is in a key position to bypass Russia when moving cargo from China to Europe.

границы, проводя встречи для обсуждения двусторонних и многосторонних соглашений (Гулиев, 2022). Европейские и международные финансовые институты проинвестировали более 10,8 млрд долларов в Средний коридор в Центральной Азии. Возросший интерес ЕС к Среднему коридору очевиден в свете стремления снизить свою зависимость от Северного коридора в контексте международной торговли с Восточной Азией. Кроме того, возобновление отношений Казахстана с США было заметно в рамках проведения саммита C5+1 в сентябре 2023 года, где лидеры обсудили возможность получения американскими компаниями расширенного доступа к казахстанскому рынку через Средний коридор (Росси, 2023).

Таким образом, грузовой поток Среднего коридора продолжает значительно уступать аналогичному у Северного коридора, составляя лишь около %5 от пропускной способности второго (ОБСЕ, 2023). Это делает расширение ограниченных транспортных возможностей и устранение трудностей, связанных с пограничным контролем, первоочередными задачами. Плановые инвестиции могут помочь увеличить пропускную способность и, соответственно, объем

azernews.az

The Middle Corridor, however, suffers from several issues including the necessity to move the cargo through several borders, which entails border checkups that slow down the process and increase associated costs. Nevertheless, the actors involved, including those at the receiving end and those along the Middle Corridor, pursue to collaborate on how to speed up the overall process and the volume of cargo by, for example, discussing multilateral and bilateral agreements and investing in developing infrastructure.

References:

- Arapova, Ekaterina (2023). The sanctions dilemma: How sanctions against Russia affect regional integration within the EAEU States. *Strategic Analysis*, 47 (3): 289-294.
- Beeson, Mark (2018). Geoeconomics with Chinese characteristics: the BRI and China's evolving grand strategy. *Economic and Political Studies*, 6 (3): 240-256.
- CAREC (2024). Trade flows and transport routes in the CAREC region amid external shocks. Retrieved from https://www.carecprogram.org/uploads/ADB-Middle-Corridor-Paper-ENG_Final-SOM2024.pdf. Accessed on 01.09.2024.
- Collins, Neil and O'Brien, David (2023). Neo-mercantilism in action: China and small states. *International Politics*, 60 (3): 637-658.
- Eldem, Tuba (2022). Russia's war on Ukraine and the rise of the Middle Corridor as a third vector of Eurasian connectivity: Connecting Europe and Asia via Central Asia, the Caucasus, and Turkey. *German Institute for International and Security Affairs*: 1-8.
- Guliyev, Vusal (2022). The rise of Trans-Caspian routes amidst Russia's isolation. Retrieved from <https://www.geopoliticalmonitor.com/russian-isolation-and-the-trans-caspian-international-transport-route/>. Accessed on 31.08.2024.
- Guliyev, Vusal (2023). Middle Corridor: from Western-Initiated TRACECA to China's Belt and Road Initiative. Retrieved from <https://bakuresearchinstitute.org/en/middle-corridor-from-western-initiated-traceca-to-chinas-belt-and-road-initiative/>.

перевозок, однако способность Среднего коридора заменить Северный коридор в краткосрочной и среднесрочной перспективе вызывает сомнения.

Начало войны России в Украине привнесло в регион множество сложностей, особенно для тех стран, чья экономика тесно связана с российской. Инициатива «Пояс и путь», стартовавшая в 2013 году, показала большой потенциал для поддержки усилий Астаны по диверсификации своей экономики. Санкции против Северного коридора, позволяющие Среднему коридору развиваться семимильными шагами, выгодны для Казахстана, так как страна занимает ключевую позицию в обходе России при перевозке грузов из Китая в Европу. Однако, Средний коридор сталкивается с рядом проблем, включая необходимость пересечения нескольких границ, что замедляет процесс и увеличивает связанные с этим затраты. Тем не менее, страны на пути Среднего коридора стремятся усилить сотрудничество с целью ускорения транспортного процесса и увеличения объема перевозок, в рамках обсуждения заключения многосторонних и двусторонних соглашений и инвестирования в развитие инфраструктуры.

Источники:

- Арапова, Екатерина (2023). Дилемма санкций: как санкции против России влияют на региональную интеграцию в государствах ЕАЭС. *Стратегический Анализ*, 47 (3): 289-294.
- Бисон, Марк (2018). Геоэкономика с китайскими характеристиками: «Пояс и путь» и развивающаяся большая стратегия Китая. *Экономические и Политические Исследования*, 6 (3): 240-256.
- Вандерхилл, Рэйчел, Джойрман, Сандра и Тулебаева, Роза (2020). Между медведем и драконом: многовекторность в Казахстане как модель стратегии для второстепенных держав. *Международные отношения*, 96 (4): 975-993.
- Васа, Ласло и Баркани, Питер (2023). Геополитическое и геоэкономическое значение Среднего коридора: всесторонний обзор. *Евразийский журнал экономических и бизнес исследований*, 67 (2): 20-32.
- Вальтер, Вальдемар (2022). Вызовы и возможности Среднего коридора. Доступно по адресу: <https://www.german-economic-team.com/en/newsletter/challenges-and-opportunities-of-the-middle-corridor/>. Дата обращения: 29.08.2024.
- ЦАРЭС (2024). Торговые потоки и транспортные маршруты в регионе ЦАРЭС на фоне внешних потрясений. Доступно по адресу: https://www.carecprogram.org/uploads/ADB-Middle-Corridor-Paper-ENG_Final-SOM2024.pdf. Дата обращения: 01.09.2024.

- ca-to-chinas-belt-and-road-initiative/. Accessed on 30.08.2024.
- Lim, Guanle, Tija, Linda, Yin-nor and Murashkin, Nikolay (2024). Opportunities and challenges of China's economic ties with Kazakhstan: Looking back to look forward. *The Chinese Economy*: 1-14.
- OECD (2023). Realizing the Potential of the Middle Corridor. Retrieved from <https://doi.org/10.1787/635ad854-en>. Accessed on 30.08.2024.
- Rossi, Michael (2023). C5+1: US' enhanced engagement with Central Asia. Retrieved from <https://astanatimes.com/2023/10/c51-us-enhanced-engagement-with-central-asia/>. Accessed on 01.09.2024.
- Vanderhill, Rachel, Joireman, Sandra and Tulepbayeva, Roza (2020). Between the Bear and the Dragon: Multivectorism in Kazakhstan as a model strategy for secondary powers. *International Affairs*, 96 (4): 975-993.
- Vasa, Laszlo and Barkanyi, Peter (2023). Geopolitical and Geo-Economic Importance of the Middle Corridor: A Comprehensive Overview. *Eurasian Journal of Economic and Business Studies*, 67 (2): 20-32.
- Walter, Woldemar (2022). Challenges and opportunities of the Middle Corridor. Retrieved from <https://www.german-economic-team.com/en/newsletter/challenges-and-opportunities-of-the-middle-corridor/>. Accessed on 29.08.2024.
- Коллис, Нил и О'Брайан, Дэвид (2023). Неомеркантилизм в действии: Китай и малые государства. *Международная Политика*, 60 (3): 637-658.
- Элдем, Туба (2022). Война России в Украине и восход Среднего коридора как третьего вектора евразийского взаимодействия: соединение Европы и Азии через Центральную Азию, Кавказ и Турцию. *Немецкий институт международных отношений и безопасности*: 1-8.
- Гулиев, Вусал (2022). Рост транскаспийских маршрутов на фоне изоляции России. Доступно по адресу: <https://www.geopoliticalmonitor.com/russian-isolation-and-the-trans-caspian-international-transport-route/>. Дата обращения: 31.08.2024.
- Гулиев, Вусал (2023). Средний коридор: от инициированного Западом проекта ТРАСЕКА до китайской инициативы «Один пояс, один путь». Доступно по адресу: <https://bakuresearchinstitute.org/en/middle-corridor-from-western-initiated-traceca-to-chinas-belt-and-road-initiative/>. Дата обращения: 30.08.2024.
- Лим, Гуанье, Тиджа, Линда, Ин-нор и Мурашкин, Николай (2024). Возможности и проблемы экономических связей Китая с Казахстаном: оглядываться назад, чтобы посмотреть вперед. *Китайская экономика*: 1-14.
- ОБСЕ (2023). Реализация потенциала Среднего коридора. Доступно по адресу: <https://doi.org/10.1787/635ad854-en>. Дата обращения: 30.08.2024.
- Росси, Микаэль (2023). C5+1: Расширение взаимодействия США со странами Центральной Азии. Доступно по адресу: <https://astanatimes.com/2023/10/c51-us-enhanced-engagement-with-central-asia/>. Дата обращения: 01.09.2024.

CAN THE CONCEPT “CENTRAL ASIA - 2040” STRENGTHEN THE REGION’S INTEGRATION?

DR. AZIMZHAN KHITAKHUNOV

EURASIAN RESEARCH INSTITUTE,
SENIOR RESEARCH FELLOW

ЕВРАЗИЙСКИЙ НАУЧНО-
ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКИЙ ИНСТИТУТ,
СТАРШИЙ НАУЧНЫЙ СОТРУДНИК

МОЖЕТ ЛИ КОНЦЕПЦИЯ «ЦЕНТРАЛЬНАЯ АЗИЯ - 2040» УСИЛИТЬ ИНТЕГРАЦИЮ РЕГИОНА?

In August 2024, Kazakhstan hosted the VI Consultative Meeting of Heads of State of Central Asia (CA) in Astana. During the meeting, the countries of the region signed the Concept for the development of regional cooperation “Central Asia – 2040”. The Concept was developed by Kazakhstan and its priorities include strengthening the international subjectivity of Central Asia (Kapital, 2024). It is worth mentioning that Kazakhstan has been an active supporter and initiator of many regional integration schemes. During the post-Soviet period, the country promoted and supported the Central Asian Economic Cooperation, the Organization of Central Asian Cooperation, and the Central Asian Union. Despite the efforts, no organization of deep integration was established in the region due to the different paths of development of CA countries.

On the contrary, together with Belarus and Russia, Kazakhstan succeeded in launching the Customs Union, which was later transformed into the Eurasian Economic Union. However, currently, CA states show intentions for cooperation and integration. Hence, together with other important documents signed during the VI Consultative Meet-

**THE COUNTRIES OF
THE REGION SIGNED
THE CONCEPT FOR
THE DEVELOPMENT
OF THE REGIONAL
COOPERATION
“CENTRAL ASIA - 2040”**

**СТРАНЫ РЕГИОНА
ПОДПИСАЛИ
КОНЦЕПЦИЮ
РАЗВИТИЯ
РЕГИОНАЛЬНОГО
СОТРУДНИЧЕСТВА
«ЦЕНТРАЛЬНАЯ
АЗИЯ – 2040»**

В августе 2024 года в столице Казахстана Астане прошла VI Консультативная встреча глав государств Центральной Азии (ЦА). В ходе встречи страны региона подписали Концепцию развития регионального сотрудничества «Центральная Азия – 2040». Концепция была разработана Казахстаном, и ее приоритетом является укрепление международной субъектности Центральной Азии (Капитал, 2024). Стоит отметить, что Казахстан был активным сторонником и инициатором многих региональных интеграционных схем. В постсоветский период страна продвигала и поддерживала Центрально-Азиатское экономическое сотрудничество, Организацию Центрально-Азиатского сотрудничества и Центрально-Азиатский союз. Несмотря на усилия, в регионе не было создано ни одной организации глубокой интеграции из-за разных путей развития стран ЦА.

Напротив, совместно с Беларусью и Россией Казахстану удалось создать Таможенный союз, который впоследствии трансформировался в Евразийский экономический союз. Однако в настоящее время государства ЦА проявляют намерения к сотрудничеству и интеграции. Поэтому, наряду с другими

ing in Astana, the Concept "Central Asia – 2040" is intended to stimulate deeper integration of Central Asia. For the successful practical implementation of the Concept, there is a need to determine priority directions for future cooperation. Taking into consideration economic, political and geographical conditions, the countries of the region should focus on the following areas.

First, the countries of Central Asia should focus on trade and industrial cooperation. Regional trade shows promising results. According to figures 1-2, Kazakhstan's exports to and imports from CA partners increased. In 2023, the shares of CA countries in Kazakhstan's total exports reached 7%, while in 2005 this indicator amounted to 2.3%. During the same period, the shares of CA countries in Kazakhstan's imports increased from 2.5% to 3.6%. Hence, the importance of the CA region as an export market is increasing for Kazakhstan. It is worth mentioning that the authorities of CA need to support measures to increase regional trade in manufacturing and agricultural products. Regional trade in Central Asia should lead to economic diversification of the countries presented and higher production capacity. This can be achieved through the elimination of trade barriers. Regarding industrial cooperation, the authorities need to prepare a list of priority projects, which can be implemented jointly. Priority projects should not include only big businesses. It is important to involve small and medium enterprises in implementing specific projects. Trade and industrial cooperation will stimulate regional investments contributing to the strengthening of CA business ties.

**THE CONCEPT
"CENTRAL ASIA –
2040" IS INTENDED TO
STIMULATE DEEPER
INTEGRATION OF THE
REGION**

**КОНЦЕПЦИЯ
«ЦЕНТРАЛЬНАЯ
АЗИЯ – 2040»
НАПРАВЛЕНА НА
СТИМУЛИРОВАНИЕ
БОЛЕЕ ГЛУБОКОЙ
ИНТЕГРАЦИИ
РЕГИОНА**

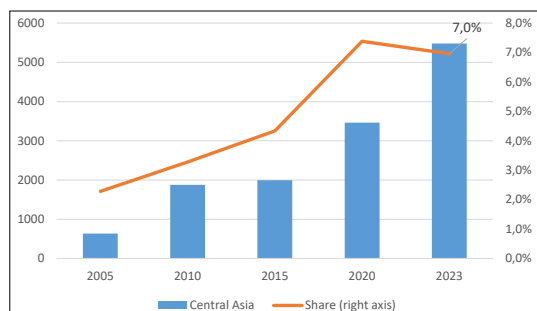

важными документами, подписанными в ходе VI Консультативной встречи в Астане, Концепция «Центральная Азия – 2040» призвана стимулировать более глубокую интеграцию стран Центральной Азии. Для успешной практической реализации Концепции необходимо определить приоритетные направления будущего сотрудничества. Учитывая экономические, политические и географические условия, странам региона следует сосредоточиться на следующих направлениях.

Во-первых, страны Центральной Азии должны сосредоточиться на торговой и промышленной кооперации. Региональная торговля показывает многообещающие результаты. Согласно рисункам 1-2, показатели экспорта и импорта Казахстана в торговле со странами ЦА выросли. В 2023 году доля стран ЦА в общем экспорте Казахстана достигла 7%, тогда как в 2005 году этот показатель составлял 2,3%. За этот же период доля стран ЦА в импорте Казахстана увеличилась с 2,5% до 3,6%. Следовательно, для Казахстана возрастает значимость региона ЦА как экспортного рынка. Стоит отметить, что властям ЦА необходимо поддержать меры по увеличению региональной торговли продукцией обрабатывающей промышленности и сельского хозяйства. Региональная торговля в Центральной Азии должна привести к экономической диверсификации стран и повышению производственных мощностей. Этого можно достичь за счет устранения торговых барьеров. Что касается промышленной кооперации, властям необходимо подготовить список приоритетных проектов, которые могут быть реализованы совместно. Приоритетные проекты не должны включать только крупный бизнес. Важно привлекать к реализации конкретных проектов

Figure 1. Kazakhstan's exports to CA countries, million USD

Рисунок 1. Экспорт Казахстана в страны ЦА, млн. долл. США

Source: Author's calculations based on International Trade Center (2024) data.

Источник: расчеты автора на основе данных Центра международной торговли (2024).

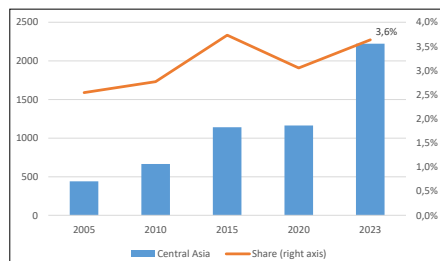
малые и средние предприятия. Торговое и промышленное сотрудничество будет стимулировать региональные инвестиции, способствуя укреплению деловых связей стран ЦА.

Во-вторых, странам региона ЦА необходимо усилить инфраструктурное сотрудничество. Важно отметить текущие возможности Среднего коридора Казахстана и новую амбициозную железную дорогу Китай-Кыргызстан-Узбекистан (СКУ). Ожидается, что транзитные услуги станут значительными источниками доходов для стран Центральной Азии. Более того, региональные правительства планируют выйти на новые рынки и развить свою внутреннюю инфраструктуру. В то же время необходимы существенные инвестиции для увеличения пропускной способности Среднего коридора и реализации проекта железной дороги СКУ. Следовательно, правительствам региона следует усилить инвестиционное

Figure 2. Kazakhstan's imports from CA countries, million USD

Рисунок 2. Импорт Казахстана из стран ЦА, млн. долл. США

Source: Author's calculations based on International Trade Center (2024) data.

Источник: расчеты автора на основе данных Центра международной торговли (2024).

Second, countries of the CA region need to strengthen infrastructural co-operation. It is important to mention the current capacities of the Middle Corridor of Kazakhstan and a new ambitious China-Kyrgyzstan-Uzbekistan (CKU) railway. Transit services are expected to become significant revenue sources for Central Asian countries. Moreover, the regional governments plan to penetrate new markets and develop their domestic infrastructure. At the same time, substantial investments are needed to increase the capacity of the Middle Corridor and for the implementation of the CKU railway. Hence, the governments of the region should strengthen investment cooperation to finance these strategic projects. Successful implementation of infrastructural projects with the involvement of CA businesses and their investments will have long-lasting positive effects in decreasing economic and political risks. It is worth mentioning that the Middle Corridor and the CKU railway should not be considered as competing projects, but complementing, and strengthening the positions of CA as an important transit region.

The third priority direction for regional integration are services and digital co-operation. The role of services in Central Asia is increasing and their contri-

CENTRAL ASIAN REGION IS EXPERIENCING SUBSTANTIAL TRANSFORMATION DRIVEN BY REGIONAL INTENTIONS FOR INTEGRATION AND EXTERNAL ECONOMIC AND POLITICAL FACTORS

ЦЕНТРАЛЬНОАЗИАТСКИЙ РЕГИОН ПЕРЕЖИВАЕТ СУЩЕСТВЕННУЮ ТРАНСФОРМАЦИЮ, ОБУСЛОВЛЕННУЮ РЕГИОНАЛЬНЫМИ НАМЕРЕНИЯМИ ПО ИНТЕГРАЦИИ И ВНЕШНИМИ ЭКОНОМИЧЕСКИМИ И ПОЛИТИЧЕСКИМИ ФАКТОРАМИ

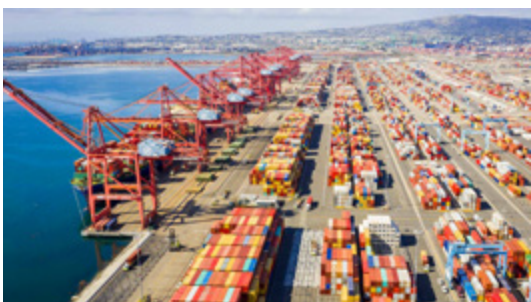

сотрудничество для финансирования этих стратегических проектов. Успешная реализация инфраструктурных проектов с привлечением предприятий ЦА и их инвестиций будет иметь долгосрочные положительные эффекты в снижении экономических и политических рисков. Стоит отметить, что Средний коридор и железная дорога SKU должны рассматриваться не как конкурирующие проекты, а как дополняющие и укрепляющие позиции ЦА как важного транзитного региона.

В-третьих, приоритетными направлениями региональной интеграции являются услуги и цифровое сотрудничество. Роль услуг в Центральной Азии возрастает, и их вклад в валовой внутренний продукт региональных экономик существенен. Поэтому правительствам стран ЦА следует совместно работать над развитием высокопроизводительных услуг, которые могут быть экспортированы. Например, Президент Казахстана Касым-Жомарт Токаев призывает к сотрудничеству в сферах образования, науки и развития человеческого капитала. Около 9,000 студентов из региона обучаются в Казахстане. Президент ценит стремление молодежи из Центральной Азии получать высшее образование в Казахстане и приглашает молодежь из региона приезжать в Казахстан для получения образования (Акорда, 2024). В то же время, Центральная Азия должна укреплять цифровое сотрудничество. Это сотрудничество потенциально может базироваться на возможностях Астана хаба Казахстана, IT-парка Узбекистана и Парка высоких технологий Кыргызстана. Совместные усилия этих технологических хабов могут способствовать развитию высокопроизводительных услуг и, что еще важнее, постепенному снижению технологической зависимости

tribution to the gross domestic products of the regional economies is substantial. Hence, the governments of CA should jointly work on developing high-productive services that can be exported. For instance, Kazakhstan's President Kassym-Jomart Tokayev calls for cooperation in the fields of education, science, and human capital development. About 9.000 students from the region study in Kazakhstan. The President appreciates the desire of young people from Central Asia to receive higher education in Kazakhstan and invites young people from the region to come to Kazakhstan for educational purposes (Akorda, 2024). At the same time, Central Asia should strengthen digital cooperation. This cooperation can potentially be based on the capacities of the Astana Hub of Kazakhstan, the IT Park of Uzbekistan and the High Technology Park of Kyrgyzstan. Joint efforts of these technology hubs can contribute to the development of highly productive services and, more importantly, the gradual reduction of technological dependence of Central Asia in the long term. To strengthen services and digital cooperation, the governments of Central Asia can unilaterally eliminate restrictions and barriers in the services sector.

Finally, the countries of CA should unite their efforts to address climate change-related risks as the region remains extremely vulnerable. Climate change may cause substantial damage to the economies of CA states, negatively affect agricultural sectors, and deepen water problems. All countries of the region determine climate change as an important issue and start developing adaptation and mitigation policy measures. Kazakhstan adopted the 'Strategy for Achieving Carbon Neutrality by 2060.' Uniting efforts in tackling climate change will have positive effects on the region's energy sector. For instance, as Mikovic (2024) mentions, Azerbaijan, Kazakhstan, and

content.gallup.com

Центральной Азии в долгосрочной перспективе. Для укрепления сервисного и цифрового сотрудничества правительства стран Центральной Азии могут в одностороннем порядке устранить ограничения и барьеры в секторе услуг.

Наконец, страны ЦА должны объединить усилия для решения проблем, связанных с изменением климата, поскольку регион остается крайне уязвимым. Изменение климата может нанести существенный ущерб экономике государств ЦА, негативно повлиять на сельскохозяйственный сектор и усугубить проблемы с водой. Все страны региона определяют изменение климата как важную проблему и начинают разрабатывать меры политики адаптации и смягчения последствий. Казахстан принял «Стратегию достижения углеродной нейтральности к 2060 году». Объединение усилий в борьбе с изменением климата окажет положительное влияние на энергетический сектор региона. Например, как упоминает Микович (2024), Азербайджан, Казахстан и Узбекистан создают совместное предприятие для экспорта зеленой энергии в Европу. Стоит отметить, что развитие возобновляемых источников энергии (ВИЭ) будет иметь положительные макроэкономические эффекты. Помимо экспорта зеленой энергии, развитие ВИЭ способствует росту занятости в ЦА за счет создания зеленых рабочих мест и повышения квалификации в сфере услуг. Другим положительным аспектом климатического сотрудничества является организация совместных исследований в этой области, и вовлечение населения и активистов в совместные мероприятия. Повышение осведомленности общественности о климатических рисках и региональных усилиях будет способствовать дальнейшей инте-

digitalbusiness.kz

Uzbekistan are establishing a joint venture to export green energy to Europe. It is worth mentioning that the development of renewable energy sources (RES) will have positive macroeconomic effects. Besides exports of green energy, RES development contributes to CA employment by creating green jobs and improving expertise in services. Another positive aspect of climate cooperation is organizing joint research in this field and involving the population and activists in particular in joint events. Increasing public awareness of climate risks and regional efforts will be beneficial in further integration with the support of the population of the region.

The Central Asian region is experiencing substantial transformation driven by regional intentions for integration and external economic and political factors. As Murtazashvili and Umarov (2024) mention, Central Asian nations are showing independent confidence by creatively tackling some of the world's most complex geopolitical tasks, engaging with Afghanistan, and recognizing the need to develop new partners. Kushkumbayev and Nuriddanova (2024) argue that the bilateral relationships in Central Asia are true drivers of progress in the region and many bilateral treaties are being signed. They distinguish the role of Kazakhstan and Uzbekistan as key drivers of regional integration. According to Aslanov and Akromov (2024), Uzbekistan considers regional integration as an optimal way of mitigating the current economic and

daryo.uz

**THE CONCEPT
“CENTRAL ASIA –
2040” IS A TIMELY
AND IMPORTANT
DOCUMENT
THAT CAN
CONTRIBUTE TO THE
TRANSFORMATION
OF THE REGIONAL
ECONOMIES**

**КОНЦЕПЦИЯ
«ЦЕНТРАЛЬНАЯ
АЗИЯ – 2040» – ЭТО
СВОЕВРЕМЕННЫЙ
И ВАЖНЫЙ
ДОКУМЕНТ,
КОТОРЫЙ МОЖЕТ
СПОСОБСТВОВАТЬ
ТРАНСФОРМАЦИИ
РЕГИОНАЛЬНЫХ
ЭКОНОМИК**

грации при поддержке населения региона.

Регион Центральной Азии переживает существенную трансформацию, обусловленную региональными намерениями по интеграции и внешними экономическими и политическими факторами. Как отмечают Муртазашвили и Умаров (2024), страны Центральной Азии демонстрируют независимую уверенность, творчески решая некоторые из самых сложных геополитических задач в мире, взаимодействуя с Афганистаном и признавая необходимость развития новых партнеров. Кушкумбаев и Нуридденова (2024) утверждают, что двусторонние отношения в Центральной Азии являются истинными двигателями прогресса в регионе, и подписывается множество двусторонних договоров. Они выделяют роль Казахстана и Узбекистана как ключевых двигателей региональной интеграции. Как отмечают Асланов и Акромов (2024), Узбекистан рассматривает региональную интеграцию как оптимальный способ смягчения текущих экономических и политических проблем. Фактически, совместные усилия и региональное видение выгодны для всех стран ЦА для преодоления последствий существующей экономической турбулентности и геополитической неопределенности.

В этой связи Концепция «Центральная Азия – 2040» является своевременным и важным документом, который может способствовать трансформации региональных экономик. Торговля и промышленное сотрудничество, развитие инфраструктуры, цифровой и зеленый рост можно считать приоритетными направлениями процветания Центральной Азии.

political challenges. In fact, joint efforts and regional vision are beneficial for all CA countries to overcome the consequences of existing economic turbulence and geopolitical uncertainty.

In this regard, the Concept "Central Asia – 2040" is a timely and important document that can contribute to the transformation of the regional economies. Trade and industrial cooperation, infrastructural development, digital and green growth can be considered priority areas for Central Asia's prosperity.

References:

- Akorda (2024). The VI Consultative Meeting of the Heads of State of Central Asia was held under the chairmanship of Kassym-Jomart Tokayev. Retrieved from <https://www.akorda.kz/ru/pod-predsedatelstvom-kasym-zhomarta-tokaeva-sostoyalas-vi-konsultativnaya-vstrecha-glav-gosudarstv-centralnoy-azii-971327>. Accessed on 10.08.2024.
- Aslanov, Mirshohid and Otabek, Akromov (2024). At Astana Leaders' Summit, Uzbekistan's President highlights ambitions to deepen regional integration. Retrieved from <https://thediplotat.com/2024/08/at-astana-leaders-summit-uzbekistans-president-highlights-ambitions-to-deepen-regional-integration/>. Accessed on 11.08.2024.
- International Trade Center (2024). Trade map. Retrieved from <https://www.trademap.org/Index.aspx>. Accessed on 14.09.2024.
- Kapital (2024). Kazakhstan has developed a development strategy for Central Asia – 2040. Retrieved from <https://kapital.kz/economic/125820/kazakhstan-razrabotal-strategiyu-razvitiya-tsentralnaya-aziya-2040.html>. Accessed on 25.08.2024.
- Kushkumbayev, Sanat and Aizada, Nuriddanova (2024). Can Central Asia deepen multilateral cooperation without institutionalization? Retrieved from <https://thediplotat.com/2024/08/can-central-asia-deepen-multilateral-cooperation-without-institutionalization/>. Accessed on 14.08.2024.
- Mikovic, Nikola (2024). Central Asia's energy drive spurs regional integration. Retrieved from <https://www.lowyinstitute.org/the-interpreter/central-asia-s-energy-drive-spurs-regional-integration>. Accessed on 01.09.2024.
- Murtazashvili, Jennifer and Temur, Umarov (2024). Nobody's Backyard: A confident Central Asia. Retrieved from <https://carnegieendowment.org/research/2024/09/nobodys-backyard-a-confident-central-asia?lang=en>. Accessed on 08.09.2024.

Источники:

- Акорда (2024). Под председательством Касым-Жомарта Токаева состоялась VI Консультативная встреча глав государств Центральной Азии. Доступно по адресу: <https://www.akorda.kz/ru/pod-predsedatelstvom-kasym-zhomarta-tokaeva-sostoyalas-vi-konsultativnaya-vstrecha-glav-gosudarstv-centralnoy-azii-971327>. Дата обращения: 10.08.2024.
- Асланов, Миршохид и Отабек, Акромов (2024). На саммите лидеров в Астане президент Узбекистана подчеркивает амбиции по углублению региональной интеграции. Доступно по адресу: <https://thediplotat.com/2024/08/at-astana-leaders-summit-uzbekistans-president-highlights-ambitions-to-deepen-regional-integration/>. Дата обращения: 11.08.2024.
- Капитал (2024). Казахстан разработал стратегию развития для Центральной Азии – 2040. Доступно по адресу: <https://kapital.kz/economic/125820/kazakhstan-razrabotal-strategiyu-razvitiya-tsentralnaya-aziya-2040.html>. Дата обращения: 25.08.2024.
- Кушкумбаев, Санат и Айзада, Нуридденова (2024). Может ли Центральная Азия углубить многостороннее сотрудничество без институционализации? Доступно по адресу: <https://thediplotat.com/2024/08/can-central-asia-deepen-multilateral-cooperation-without-institutionalization/>. Дата обращения: 14.08.2024.
- Микович, Никола (2024). Энергетический драйв Центральной Азии стимулирует региональную интеграцию. Доступно по адресу: <https://www.lowyinstitute.org/the-interpreter/central-asia-s-energy-drive-spurs-regional-integration>. Дата обращения: 01.09.2024.
- Муртазашвили, Дженифер и Темур, Умаров (2024). Nobody's Backyard: A confident Central Asia. Доступно по адресу: <https://carnegieendowment.org/research/2024/09/nobodys-backyard-a-confident-central-asia?lang=en>. Дата обращения: 08.09.2024.
- Центр международной торговли (2024). Карта торговли. Доступно по адресу: <https://www.trademap.org/Index.aspx>. Дата обращения: 14.09.2024.

KEY INSIGHTS FROM THE SIXTH CONSULTATIVE MEETING IN ASTANA

DR. ALBINA MURATBEKOVA

EURASIAN RESEARCH INSTITUTE,
SENIOR RESEARCH FELLOW

ЕВРАЗИЙСКИЙ НАУЧНО-
ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКИЙ ИНСТИТУТ,
СТАРШИЙ НАУЧНЫЙ СОТРУДНИК

КЛЮЧЕВЫЕ ВЫВОДЫ ШЕСТОЙ КОНСУЛЬТАТИВНОЙ ВСТРЕЧИ В АСТАНЕ

The 6th Consultative Meeting of the Heads of Central Asian States took place in Astana on 9 August 2024. President Sadyr Japarov of Kyrgyzstan, President Emomali Rahmon of Tajikistan, President Serdar Berdimuhamedov of Turkmenistan, and President Shavkat Mirziyoyev of Uzbekistan attended the event under the chairmanship of Kassym-Jomart Tokayev, the President of Kazakhstan. Ilham Aliyev, President of Azerbaijan, and Kakha Imnadze, the Head of the UN Regional Centre for Preventive Diplomacy for Central Asian Countries joined the expanded format as guests of honor.

Following summits in Tashkent, Turkmenbashi, Cholpon-Ata, and Dushanbe, the meeting marked the sixth gathering of the heads of Central Asian states since its inception in Astana in 2018. The leaders' annual meetings have become a platform for discussing regional cooperation and facilitating effective collaboration and integration.

During the summit, the concept of development of regional cooperation "Central Asia – 2040" was signed as presenting a 'conceptual meaning for the region'. The concept's primary goal is to achieve a regional rapprochement by expand-

THE LEADERS' ANNUAL MEETINGS BECAME A PLATFORM FOR DISCUSSING REGIONAL COOPERATION AND FACILITATING EFFECTIVE COLLABORATION AND INTEGRATION

ЕЖЕГОДНЫЕ ВСТРЕЧИ ЛИДЕРОВ СТАЛИ ПЛОЩАДКОЙ ДЛЯ ОБСУЖДЕНИЯ РЕГИОНАЛЬНОГО СОТРУДНИЧЕСТВА И СОДЕЙСТВИЯ ЭФФЕКТИВНОМУ ВЗАИМОДЕЙСТВИЮ И ИНТЕГРАЦИИ

9 августа 2024 года в Астане состоялась 6-я Консультативная встреча глав государств Центральной Азии. В мероприятии под председательством президента Казахстана Касым-Жомарта Токаева приняли участие президент Кыргызстана Садыр Жапаров, президент Таджикистана Эмомали Рахмон, президент Туркменистана Сердар Бердымухамедов и президент Узбекистана Шавкат Мирзиёев. К расширенному формату в качестве почетных гостей присоединились президент Азербайджана Ильхам Алиев и глава Регионального центра ООН по превентивной дипломатии для стран Центральной Азии Каха Имнадзе.

После саммитов в Ташкенте, Туркменбаше, Чолпон-Ате и Душанбе встреча стала шестой встречей глав государств Центральной Азии с момента ее основания в Астане в 2018 году. Ежегодные встречи лидеров стали площадкой для обсуждения регионального сотрудничества и содействия эффективному взаимодействию и интеграции.

В ходе текущего саммита была подписана концепция развития региональной кооперации «Центральная Азия – 2040», представляющая «концептуальное значение для региона». Основная цель концепции

ing the five-way interaction and improving the region's international subjectivity (Kapital, 2024). It aims to initiate a fresh phase in regional cooperation, highlighting peace and stability as crucial prerequisites for sustained development. It also concentrates on enhancing economic and logistical capabilities, establishing shared strategies to guarantee water, energy, and food security, elevating the young intellectual generation as the region's asset, and establishing a civilizational identity through the unification of cultural and humanitarian bonds among fraternal nations (KazPravda, 2024).

President Tokayev initiated the concept and published its outlines in the article "The Renaissance of Central Asia: Toward Sustainable Development and Prosperity." He assumed that it is essential to strengthen regional cooperation as well as preserve and protect the region's spiritual and cultural code in the current context of geopolitical uncertainty (KazPravda, 2024). During the summit, the attending leaders emphasized the importance of enhancing regional cooperation. President Shavkat Mirziyoyev expressed confidence in the emergence of a common regional identity. President Sadyr Japarov believes that the processes of rap-

— консолидация усилий по региональному сближению путем расширения пятистороннего взаимодействия и повышения международной субъектности региона (Капитал, 2024). Концепция направлена на инициирование новой фазы регионального сотрудничества, признавая мир и стабильность важнейшими предпосылками устойчивого развития. Она также концентрируется на расширении экономических и логистических возможностей, создании общих стратегий для обеспечения водной, энергетической и продовольственной безопасности, возвышении молодого интеллектуального поколения как достояния региона и установлении цивилизационной идентичности посредством объединения культурных и гуманитарных связей между братскими народами (КазПравда, 2024).

Президент Токаев инициировал концепцию и опубликовал ее основные положения в статье «Ренессанс Центральной Азии: на пути к устойчивому развитию и процветанию». Согласно статье, необходимо укреплять региональное сотрудничество, а также сохранять и защищать духовный и культурный код региона в современных условиях геополитической неопределенности (КазПравда, 2024). В ходе саммита

prochement acquired a stable and consistent character, whereas President Emomali Rahmon displayed his satisfaction with the development of regional cooperation. Meanwhile, Turkmen President Serdar Berdimuhamedov emphasized that summit meetings ought to maintain a consultative format, serving as a platform for political dialogue without rigid rules, procedures, and any additional add-ons. According to him, the heads of state of Central Asian states should remain the core of the summit, essential for maintaining the regional five-party political dialogue (President.uz, 2024; 24.kg, 2024a; MFA TJ, 2024; MFA.gov.tm, 2024).

Given that a strong economic basis lays the groundwork for meaningful collaboration, the leaders emphasized the significance of intra-regional trade, which over the past five years has increased by over 80% and exceeded US\$11 billion with a potential to reach up to \$15 billion (Akorda, 2024). In this regard, President Mirziyoyev proposed considering the creation of a single regional market as a long-term strategic goal. He suggested launching an Economic Council—regular meetings at the level of Deputy Prime Ministers of Central Asian countries—as a step towards that. Next year, Tashkent is ready to host the inaugural meeting, and concurrently, the Central Asian Business Partnership Week could be organized, featuring industry conferences, an industrial potential exhibition fair, and export opportunity presentations (President.uz, 2024). President Rahmon supported the idea of holding the annual exhibition «Expo Central Asia» within the framework of consultative meetings (MFA TJ, 2024). President Tokayev welcomed the proposal to establish the Business Council of Central Asian countries (Akorda, 2024).

DURING THE SUMMIT, THE CONCEPT OF DEVELOPMENT OF REGIONAL COOPERATION “CENTRAL ASIA – 2040” WAS SIGNED AS PRESENTING A ‘CONCEPTUAL MEANING FOR THE REGION’

В ХОДЕ ТЕКУЩЕГО САММИТА БЫЛА ПОДПИСАНА КОНЦЕПЦИЯ РАЗВИТИЯ РЕГИОНАЛЬНОЙ КООПЕРАЦИИ «ЦЕНТРАЛЬНАЯ АЗИЯ – 2040», ПРЕДСТАВЛЯЮЩАЯ «КОНЦЕПТУАЛЬНОЕ ЗНАЧЕНИЕ ДЛЯ РЕГИОНА»

все присутствовавшие лидеры согласились с основными тезисами концепции и с важностью укрепления регионального сотрудничества. Президент Шавкат Мирзиёев выразил уверенность в формировании общей региональной идентичности. Президент Садыр Жапаров считает, что процессы сближения приобрели устойчивый и последовательный характер, а президент Эмомали Рахмон выразил удовлетворение развитием регионального сотрудничества. Между тем президент Туркменистана Сердар Берdimухамедов подчеркнул, что саммиты должны носить консультативный характер, служить площадкой для политического диалога без жестких правил, процедур и каких-либо дополнительных надстроек. По его словам, главы государств Центральной Азии должны оставаться ядром саммита, необходимым для поддержания регионального пятистороннего политического диалога (President.uz, 2024; 24.kg, 2024; МИД Таджикистана, 2024; МИД Туркменистана, 2024).

Учитывая, что прочная экономическая база закладывает основу для содержательного сотрудничества, лидеры подчеркнули значимость внутрирегиональной торговли, которая за последние пять лет выросла более чем на 80% и превысила 11 млрд долларов США с потенциалом до 15 млрд долларов США (Акорда, 2024). В этой связи президент Мирзиёев предложил рассмотреть создание единого регионального рынка как долгосрочную стратегическую цель. Он предложил в качестве шага к этому запустить Экономический совет — регулярные встречи на уровне заместителей премьер-министров стран Центральной Азии. В следующем году Ташкент готов принять инаугурационное заседание, одновременно может организовать Неделю бизнес-партнерства Центральной

All Central Asian states' presidents emphasized the region's connectivity potential, which is one of the concept's key areas of cooperation. President Mirziyoyev mentioned that due to the geographical challenges, the share of costs for transporting foreign trade cargo reaches 50% of the final cost of goods, which is four to five times higher than the world average. Therefore, it is crucial to collaborate in the fields of transportation and transit (President.uz, 2024). The implementation of joint infrastructure and transport initiatives will lead to new growth points for the economies, especially in the present race for connectivity. In this regard, President Sadyr Japarov welcomed the Kyrgyz side's initiative to adopt the Agreement on Transport and Transit. To put its provisions into action, he suggested organizing an expert conference with transport ministries, carriers, freight forwarders, logistics companies, and specialists (24.kg, 2024). In general, presidents emphasized the projects within the Trans-Caspian International Transport Route, the North-South Corridor, and the Belt and Road Initiative. As part of the summit, parties adopted the Comprehensive Strategy for the Development of the Central Asian Transport System.

In terms of industrial cooperation, President Tokayev exemplified joint projects, such as the Kambarata HPP-1 in Kyrgyzstan, the Rogun HPP in Tajikistan, and gas initiatives in Central Asia, which are successful exam-

Азии, включающую отраслевые конференции, выставку-ярмарку промышленного потенциала и презентаций экспортных возможностей (President.uz, 2024). Президент Рахмон поддержал идею проведения ежегодной выставки «Expo Central Asia» в рамках консультативных встреч (МИД Таджикистана, 2024). Президент Токаев приветствовал предложение о создании Делового совета стран Центральной Азии (Акорда, 2024).

Все президенты стран Центральной Азии подчеркнули потенциал взаимосвязанности региона, что является одним из ключевых направлений сотрудничества в концепции. Президент Мирзиёев отметил, что в силу специфики региона доля затрат на транспортировку внешнеторговых грузов достигает 50% от конечной стоимости товаров, что в четыре-пять раз превышает среднемировой показатель. Поэтому крайне важно сотрудничать в сфере транспорта и транзита (President.uz, 2024). Реализация совместных инфраструктурных и транспортных инициатив приведет к появлению новых точек роста экономик, особенно в нынешней гонке за развитие мультимодальных маршрутов и транспортных коридоров. В этой связи президент Садыр Жапаров приветствовал инициативу кыргызской стороны о принятии Соглашения по транспорту и транзиту. Для реализации его положений он предложил организовать экспертную конференцию с участием министерств транспорта, перевоз-

ples of large-scale joint infrastructure and transport projects that can stimulate economic growth. President Mirziyoyev proposed mutual support and stimulation of industrial cooperation. He proposed developing a unified map of the region's industrialization by creating short value chains and attracting investments and technologies (Akorda, 2024; President.uz, 2024).

As for regional security, President Mirziyoyev stated that the international agenda has pushed the situation in neighboring Afghanistan to the background. To address this and other regional issues, the concept for ensuring regional security and stability needs to be developed. When considering Afghanistan, President Berdimuhamedov believes that the needs of the Afghan people should take precedence. The Central Asian region should develop a common positive, constructive, and realistic line concerning the current Afghan administration (President.uz, 2024; MFA.gov.tm, 2024).

Energy and water issues were also highlighted among the priority issues of the region. The president of Turkmenistan asserts that the Central Asian states should maintain

**THE SUMMIT
REAFFIRMED THE
STRENGTHENING
OF CENTRAL ASIAN
REGIONAL TIES AND
REGIONAL UNITY
ASPIRATIONS**

**САММИТ
ПОДТВЕРДИЛ
УКРЕПЛЕНИЕ
ЦЕНТРАЛЬНОАЗИАТСКИХ
РЕГИОНАЛЬНЫХ
СВЯЗЕЙ И
СТРЕМЛЕНИЕ К
РЕГИОНАЛЬНОМУ
ЕДИНСТВУ**

чиков, экспедиторов, логистических компаний и специалистов (24.kg, 2024). В целом президенты подчеркнули важность проектов в рамках Транскаспийского международного транспортного маршрута, коридора «Север-Юг» и инициативы Пояса и Пути. В рамках саммита стороны подписали Меморандум о взаимопонимании по развитию транспортно-логистических центров в государствах Центральной Азии.

В плане промышленной кооперации президент Токаев привел в пример совместные проекты, такие как Камбаратинская ГЭС-1 в Кыргызстане, Рогунская ГЭС в Таджикистане, газовые инициативы в Центральной Азии, которые являются успешными примерами масштабных совместных инфраструктурных и транспортных проектов, способных стимулировать экономический рост. Президент Мирзиёев предложил взаимную поддержку и стимулирование промышленной кооперации. Он предложил разработать единую карту индустриализации региона путем создания коротких цепочек добавленной стоимости и привлечения инвестиций и технологий (Акорда, 2024; President.uz, 2024).

Что касается региональной безопасности, то президент Мирзиёев заявил, что международная повестка отодвинула ситуацию в соседнем Афганистане на второй план. Для решения этой и других региональных проблем необходимо разработать концепцию обеспечения региональной безопасности и стабильности. Президент Бердымухамедов считает, что при рассмотрении Афганистана приоритетными должны быть потребности афганского народа. Центральноазиатскому региону следует выработать общую позитивную, конструктивную и реалистичную линию в отношении нынешней афганской

their growing energy needs while ensuring efficient and careful use of natural resources. In this regard, the President of Kyrgyzstan has initiated the creation of a regional hub in Bishkek to implement energy-efficient and resource-saving technologies. The President of Kazakhstan stated that it is necessary to develop a new consolidated water policy to ensure equal and fair water use and mutual obligations.

Education, science, culture, and human capital development are also among the key areas for enhancing regional cooperation, as Kassym-Jomart Tokayev highlighted. The advancement of Central Asian higher education space is an essential mechanism for deepening regional people-to-people engagement. In this direction, Uzbekistan is going to hold the First Educational Forum of Central Asia in October 2024 in Tashkent, while President Mirziyoyev proposed holding the next meeting of the Central Asian Expert Forum of leading analytical centers and research institutes in Uzbekistan. He also emphasized that the adoption of the Central Asian Program of Educational and Academic Exchanges, as well as an Agreement on Mutual Recognition of Diplomas of Leading Universities in Central Asian Countries, could facilitate educational exchange and integration.

The summit also discussed potential integration projects in areas like tourism. In this regard, President Mirziyoyev proposed the introduction of mass tourism products based on the principle of «one tour—the entire region,» as well as mutual recognition of national ID cards.

The identified focus areas by the summit leaders, in addition to the concept, led to the signing of a roadmap on developing regional cooperation for 2025-2027 and an action plan for developing industrial coop-

WHILE ECONOMIC, TRADE, LOGISTICS, AND OTHER PRACTICAL COLLABORATIONS ESTABLISH A SOLID FOUNDATION FOR INTRA-REGION CONNECTIONS, THE SHARED HISTORICAL, CULTURAL, AND TRADITIONAL BONDS SERVE AS A ROBUST BASIS FOR FOSTERING PEOPLE-TO-PEOPLE INTERACTIONS

В ТО ВРЕМЯ, КАК ЭКОНОМИЧЕСКОЕ, ТОРГОВОЕ, ЛОГИСТИЧЕСКОЕ И ДРУГОЕ ПРАКТИЧЕСКОЕ СОТРУДНИЧЕСТВО СОЗДАЕТ ПРОЧНУЮ ОСНОВУ ДЛЯ ВНУТРИРЕГИОНАЛЬНЫХ СВЯЗЕЙ, ОБЩИЕ ИСТОРИЧЕСКИЕ, КУЛЬТУРНЫЕ И ТРАДИЦИОННЫЕ СВЯЗИ СЛУЖАТ НАДЕЖНОЙ ОСНОВОЙ ДЛЯ УКРЕПЛЕНИЯ ВЗАИМОДЕЙСТВИЯ МЕЖДУ ЛЮДЬМИ

администрации (President.uz, 2024; MFA.gov.tm, 2024).

Энергетические и водные вопросы были выделены среди приоритетных проблем региона. Президент Туркменистана утверждает, что государства Центральной Азии должны поддерживать свои растущие потребности в энергии, обеспечивая при этом эффективное и бережное использование природных ресурсов. В этой связи президент Кыргызстана инициировал создание в Бишкеке регионального хаба для внедрения энергоэффективных и ресурсосберегающих технологий. Президент Казахстана считает, что необходимо разработать новую консолидированную водную политику для обеспечения равноправного и справедливого водопользования и взаимных обязательств.

Образование, наука, культура и развитие человеческого капитала также являются одними из ключевых направлений для укрепления регионального сотрудничества, как подчеркнул Касым-Жомарт Токаев. Развитие пространства высшего образования в Центральной Азии является важнейшим механизмом для углубления регионального взаимодействия между людьми. В этом направлении Узбекистан собирается провести Первый образовательный форум Центральной Азии в октябре 2024 года в Ташкенте, а президент Мирзиёев предложил провести следующее заседание Центральноазиатского экспертного форума ведущих аналитических центров и исследовательских институтов в Узбекистане. Он также подчеркнул, что принятие Центральноазиатской программы образовательных и академических обменов, а также Соглашения о взаимном признании дипломов ведущих университетов стран Центральной Азии могло бы способствовать образовательному обмену и интеграции.

eration among the Central Asian countries for 2025-2027. Furthermore, representatives of the official delegations executed a Memorandum of Understanding on the development of transport and logistics centers in the Central Asian States; a Communique on the results of the first meeting of the Ministers of Energy of Central Asia; and an Astana Communique of the second meeting of the Ministers of Transport of the Central Asian States. A Council of Ministers of Foreign Affairs was also established at the summit.

However, the summit did not achieve all the desired outcomes. Specifically, the aspirations of Kazakhstani diplomats to reach a consensus on the signing of the Treaty on Friendship, Good-Neighborliness, and Co-operation for the Development of Central Asia in the XXI century by Tajikistan and Turkmenistan have not yielded any results (TASS, 2024). Kazakhstan, Kyrgyzstan, and Uzbekistan signed the treaty for an indefinite period during the 4th Consultative Meeting of the Central Asian Heads of States in 2022, but Tajikistan and Turkmenistan still abstained from signing it due to their internal contradictions (nCa, 2022). President Rahmon noted that previous consultative meetings had received over one hundred proposals and initiatives, which are under consideration and have promising potential if implemented.

Overall, the summit reaffirmed the strengthening of Central Asian regional ties and regional unity aspirations. Common cultural and traditional bonds, along with a special

На саммите также обсуждались потенциальные интеграционные проекты в таких областях, как туризм. В этой связи президент Мирзиёев предложил внедрение массовых туристических продуктов по принципу «один тур — весь регион», а также взаимное признание национальных удостоверений личности.

Определенные лидерами саммита направления деятельности, помимо концепции, привели к подписанию дорожной карты по развитию регионального сотрудничества на 2025–2027 годы и плана действий по развитию промышленной кооперации государств Центральной Азии на 2025–2027 годы. Кроме того, представители официальных делегаций подписали Меморандум о взаимопонимании по развитию транспортно-логистических центров в государствах Центральной Азии; Коммюнике по итогам первой встречи министров энергетики стран Центральной Азии; Астанинское коммюнике второй встречи министров транспорта государств Центральной Азии. На саммите также был создан Совет министров иностранных дел.

Однако саммит не достиг всех желаемых результатов. В частности, стремления казахстанских дипломатов достичь консенсуса по подписанию Таджикистаном и Туркменистаном Договора о дружбе, добрососедстве и сотрудничестве по развитию Центральной Азии в XXI веке не дали желаемых результатов (ТАСС, 2024). Казахстан, Киргизия и Узбекистан подписали договор на неопределенный срок в ходе 4-й Консультативной встречи глав государств Центральной Азии в 2022 году, но Таджикистан и Туркменистан все еще воздержались от его подписания из-за внутренних противоречий (nCa, 2022). Также, президент Рахмон отметил, что на предыдущих консультативных встречах было получено более ста предложений и инициатив, которые находятся на рассмотрении и имеют многообещающий потенциал в случае реализации.

В целом саммит подтвердил укрепление центральноазиатских региональных связей и стремление к региональному единству. Общие культурные и традиционные связи, а также особый центральноазиатский мен-

Central Asian mentality were emphasized by all leaders. The prevalence of references to Central Asian identity indicates its topicality. The participation of the Azerbaijan President, who also stressed the fraternal ties and developing cooperation between countries, indicates that Azerbaijan, in virtue of its Turkic roots, associates itself with the Central Asian region.

The growing regional coherence is vivid in public space. Examples of supporting neighboring nations on the world stage have become more common. The recent instance of the Uzbek coach helping the Kyrgyz boxer at the Paris Olympics serves as a prime illustration of this phenomenon (24.kg, 2024). Other spheres, whether it is cultural, academic, or educational, demonstrate a growing unity and interest in strengthening regional ties. To sum up, while economic, trade, logistics, and other practical collaborations establish a solid foundation for intra-region connections, the shared historical, cultural, and traditional bonds serve as a robust basis for fostering people-to-people interactions. Political dialogue between Central Asian nations facilitates real interaction and engagement.

References:

- Akorda (2024). The VI Consultative meeting of the Heads of State of Central Asia was held under the chairmanship of Kassym-Jomart Tokayev. Retrieved from <https://www.akorda.kz/ru/pod-predsedatelstvom-kasym-zhomarta-tokaeva-sostoyalas-vi-konsultativnaya-vstrecha-glav-gosudarstv-centralnoy-azii-971327>. Accessed on 16.09.2024.
- Kapital (2024). Kazakhstan has developed a strategy for the development of Central Asia – 2040. Retrieved from <https://kapital.kz/economic/125820/kazakhstan-razrabotal-strategiyu-razvitiya-tsentral-naya-aziya-2040.html>. Accessed on 16.09.2024.
- KazPravda (2024). Central Asian Renaissance: Towards Sustainable Development and Prosperity. Retrieved from <https://kazpravda.kz/n/renessans-tsentralnoy-azii-na-puti-k-ustoychivomu-razvitiyu-i-protsvetaniyu/>. Accessed on 16.09.2024.
- Ministry of Foreign Affairs of Tajikistan (2024). Participation in the Sixth Consultative Meeting of the Heads of State of Central Asia. Retrieved from <https://mfa.tj/ru/nur-sultan/view/15500/uchastie-v-shestoi-konsultativnoi-vstreche-glav-gosudarstv-tsentralnoi-azii>. Accessed on 16.09.2024.
- Ministry of Foreign Affairs of Turkmenistan (2024). Speech by the President of Turkmenistan Serdar Berdimuhamedov at the Sixth Consultative Meeting of

талитет были подчеркнуты всеми лидерами. Преобладание ссылок на центральноазиатскую идентичность свидетельствует об ее актуальности. Участие президента Азербайджана, который также подчеркнул братские связи и развивающееся сотрудничество между странами, свидетельствует о том, что Азербайджан в силу своих тюркских корней ассоциирует себя с регионом Центральной Азии.

Растущая региональная согласованность ярко проявляется также в публичном пространстве. Примеры поддержки соседних стран на мировой арене стали более распространенными. Недавний случай, когда узбекский тренер помог кыргызскому боксеру на Олимпиаде в Париже, служит яркой иллюстрацией этого явления (24.kg, 2024). Другие сферы, будь то культурная, академическая или образовательная, демонстрируют растущее единство и интерес к укреплению региональных связей. Подводя итог, можно сказать, что в то время, как экономическое, торговое, логистическое и другое практическое сотрудничество создает прочную основу для внутрирегиональных связей, общие исторические, культурные и традиционные связи служат надежной основой для укрепления взаимодействия между людьми. Политический диалог между странами Центральной Азии способствует реальному взаимодействию и вовлеченности.

Источники:

- Акорта (2024). Под председательством Касым-Жомарта Токаева состоялась VI Консультативная встреча глав государств Центральной Азии. Доступно по адресу: <https://www.akorda.kz/ru/pod-predsedatelstvom-kasym-zhomarta-tokaeva-sostoyalas-vi-konsultativnaya-vstrecha-glav-gosudarstv-centralnoy-azii-971327>. Дата обращения: 16.09.2024.
- Капитал (2024). Казахстан разработал стратегию развития Центральной Азии – 2040. Доступно по адресу: <https://kapital.kz/economic/125820/kazakhstan-razrabotal-strategiyu-razvitiya-tsentralnaya-aziya-2040.html>. Дата обращения: 16.09.2024.
- КазПравда (2024). Ренессанс Центральной Азии: На пути к устойчивому развитию и процветанию. Доступно по адресу: <https://kazpravda.kz/n/renessans-tsentralnoy-azii-na-puti-k-ustoychivomu-razvitiyu-i-protsvetaniyu/>. Дата обращения: 16.09.2024.
- Министерство иностранных дел Республики Таджикистана (2024). Участие в Шестой консультативной встрече глав государств Центральной Азии.

the Heads of State of Central Asia. Retrieved from <https://www.mfa.gov.tm/ru/articles/1310>. Accessed on 16.09.2024.

nCa (2022). Treaty on Friendship, Good-Neighborliness and Cooperation for the Development of Central Asia in the XXI Century – Key points. Retrieved from <https://www.newscentralasia.net/2022/07/26/treaty-on-friendship-good-neighborliness-and-cooperation-for-the-development-of-central-asia-in-the-xxi-century-key-points/>. Accessed on 16.09.2024.

President.az (2024). Ilham Aliyev spoke at the Meeting of the Heads of State of Central Asia and the Republic of Azerbaijan in Astana. Retrieved from <https://president.az/ru/articles/view/66644>. Accessed on 16.09.2024.

President.uz (2024). Speech by the President of the Republic of Uzbekistan Shavkat Mirziyoyev at the Consultative Meeting of the Heads of State of Central Asia. Retrieved from <https://president.uz/ru/lists/view/7456>. Accessed on 16.09.2024.

TASS (2024). Kazakhstan hopes that all countries in the region will sign the treaty of friendship in Central Asia. Retrieved from <https://tass.ru/ekonomika/20917785>. Accessed on 16.09.2024.

24.kg (2024). Sadyr Japarov spoke at the Consultative Meeting of the Heads of State of Central Asia. Retrieved from https://24.kg/vlast/301639_sadyir_japarov_vyistupil_nakonsultativnoy_vstreche_glav_gosudarstvtsa/. Accessed on 16.09.2024.

24.kg (2024). Uzbek coach awarded a medal for assistance to Kyrgyz boxer Munarbek Seyitbek uulu. Retrieved from https://24.kg/english/301362_Uzbek_coach_awarded_medal_for_assistance_to_Kyrgyz_boxer_Munarbak_Seyitbek_uulu/. Accessed on 16.09.2024.

Доступно по адресу: <https://mfa.tj/ru/nur-sultan/view/15500/uchastie-v-shestoi-konsultativnoi-vstreche-glav-gosudarstv-tsentralnoi-azii>. Дата обращения: 16.09.2024.

Министерство иностранных дел Республики Туркменистана (2024). Выступление Президента Туркменистана Сердара Бердымухамедова на шестой Консультативной встрече глав государств Центральной Азии. Доступно по адресу: <https://www.mfa.gov.tm/ru/articles/1310>. Дата обращения: 16.09.2024.

nCa (2022). Договор о дружбе, добрососедстве и сотрудничестве в целях развития Центральной Азии в XXI веке – Ключевые пункты. Доступно по адресу: <https://www.newscentralasia.net/2022/07/26/treaty-on-friendship-good-neighborliness-and-cooperation-for-the-development-of-central-asia-in-the-xxi-century-key-points/>. Дата обращения: 16.09.2024.

President.az (2024). Ильхам Алиев выступил на Встрече глав государств Центральной Азии и Азербайджанской Республики в Астане. Доступно по адресу: <https://president.az/ru/articles/view/66644>. Дата обращения: 16.09.2024.

President.uz (2024). Выступление Президента Республики Узбекистан Шавката Мирзиёева на Консультативной встрече глав государств Центральной Азии. Доступно по адресу: <https://president.uz/ru/lists/view/7456>. Дата обращения: 16.09.2024.

ТАСС (2024). Казахстан надеется, что договор о дружбе в Центральной Азии подпишут все страны региона. Доступно по адресу: <https://tass.ru/ekonomika/20917785>. Дата обращения: 16.09.2024.

24.kg (2024). Садыр Жапаров выступил на Консультативной встрече глав государств ЦА. Доступно по адресу: https://24.kg/vlast/301639_sadyir_japarov_vyistupil_nakonsultativnoy_vstreche_glav_gosudarstvtsa/. Дата обращения: 16.09.2024.

24.kg (2024). Узбекский тренер награжден медалью за помощь кыргызскому боксеру Мунарбеку Сейитбек уулу. Доступно по адресу: https://24.kg/english/301362_Uzbek_coach_awarded_medal_for_assistance_to_Kyrgyz_boxer_Munarbak_Seyitbek_uulu/. Дата обращения: 16.09.2024.

THE TRENDS OF LANGUAGE SHIFT IN EDUCATION IN KAZAKHSTAN

KANAT MAKHANOV

EURASIAN RESEARCH INSTITUTE,
SENIOR RESEARCH FELLOW

ЕВРАЗИЙСКИЙ НАУЧНО-
ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКИЙ ИНСТИТУТ,
СТАРШИЙ НАУЧНЫЙ СОТРУДНИК

ЯЗЫКОВЫЕ ТЕНДЕНЦИИ В СИСТЕМЕ ОБРАЗОВАНИЯ КАЗАХСТАНА

Since independence in 1991, the government of Kazakhstan has been promoting Kazakh as the primary language of the state, culture, and education. Efforts have been made to expand Kazakh-language education and increase its use in public and official domains. The country's Constitution designates Kazakh as the state language, while Russian is recognized as the language of interethnic communication. Russian is used in government documents and is still widely used in everyday communication.

Although census data on language can offer useful information, it has limitations and may not always be fully reliable in reflecting the true linguistic situation. This is caused by factors like self-reporting biases, political sensitivities, and different types of complexities associated with a multilingual society, such as Kazakhstan's. Thus, for instance, people filling out the census often tend to over- or under-report their proficiency in certain languages due to social, political, or cultural circumstances. For example, according to the 2021 census, 99.1% of the ethnic Kazakh population in Kazakhstan claimed Kazakh as their mother tongue. Moreover, the reported proficiency in Kazakh among other ethnic groups appears to be

**KAZAKH SCHOOL
ENROLLMENT
NUMBERS SOARED
FROM 32.4% TO 66.0%
BETWEEN 1991 AND
2019**

**ДОЛЯ УЧАЩИХСЯ
КАЗАХСКИХ ШКОЛ
РЕЗКО ВОЗРОСЛА
С 32,4% ДО 66,0% В
ПЕРИОД С 1991 ПО
2019 ГОДЫ**

С момента обретения независимости в 1991 году правительство Казахстана активно продвигает казахский язык как основной язык государства, культуры и образования. Принимаются меры для расширения казахскоязычного образования и увеличения использования казахского в общественной и официальной сферах. Конституция страны устанавливает казахский в качестве государственного языка, в то время как русский признается языком межнационального общения. Русский язык продолжает использоваться в государственных документах и остается широко распространенным в повседневной коммуникации.

Собрать данные о том, как широко используется язык в обществе - не совсем простая задача. Хотя данные переписи о языке могут предоставлять полезную информацию, они имеют свои ограничения и не всегда в полной мере отражают реальную лингвистическую ситуацию. Это связано с такими факторами, как предвзятость при самооценке респондента, политическая чувствительность и различные сложности, присущие многоязычному обществу, такому как Казахстан. Например, люди, заполняющие переписные анкеты, часто склонны завышать или занижать свои зна-

very high and might be overestimated by respondents' feelings about presenting themselves as proficient Kazakh language speakers (Census, 2021).

This same bias can also be created by the government at certain levels, which may feel the urge to emphasize the effectiveness of their work in promoting the Kazakh language. The census data also appear to over-report English proficiency in Kazakhstan. For instance, according to the 2021 census, over one-third (35.1%) of the population claimed to be able to understand spoken English, and nearly one-fifth (18.1%) reported high proficiency, stating they could speak and write in English (Census, 2021). However, these figures somewhat do not fully match with the English Proficiency (EP) Index, where Kazakhstan ranked 104th out of 213 countries and was categorized as a country with a low English proficiency rate (EF EPI, 2023).

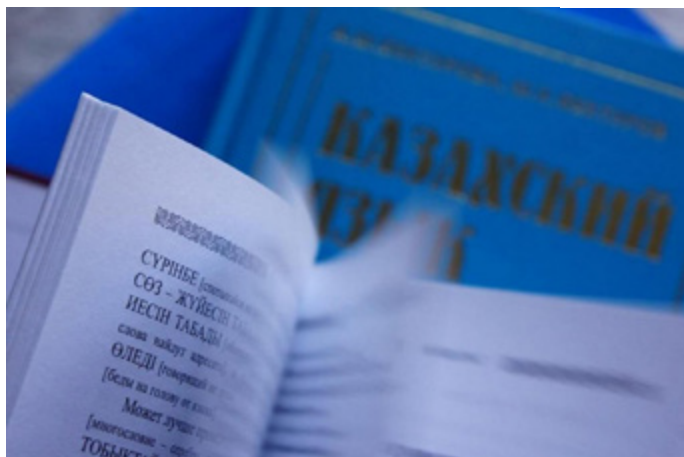
One of the practical and reliable sources of data on language use in a multilingual society is the choice of the language of education. Firstly, the language selected for primary education often reflects the government's language policy and national priorities. It indicates which languages are promoted and regarded as essential for literacy and social integration (Spolsky, 2007). The promotion of Kazakh as the primary language of instruction in Kazakhstan reflects a deliberate action of restoration of the status of the language after it was suppressed by the Soviet government in the USSR. In more recent discourse, the promotion of the Kazakh language as the

ния определенных языков в зависимости от социальных, политических или культурных обстоятельств. Так, по данным переписи 2021 года, 99,1% этнических казахов в Казахстане указали казахский как родной язык. Более того, заявленный уровень владения казахским среди представителей других этнических групп тоже выглядит очень высоким и, возможно, завышен из-за стремления респондентов представить себя как носителей казахского языка (Перепись, 2021).

Подобная предвзятость может возникать и на уровне государственных структур, которые стремятся подчеркнуть и завышают успехи в продвижении казахского языка. Данные переписи также, вероятно, завышают уровень владения английским языком в Казахстане. Например, согласно переписи 2021 года, более трети населения (35,1%) заявили, что могут понимать устный английский, а почти пятая часть (18,1%) указали высокий уровень владения, утверждая, что могут говорить и писать на английском (Перепись, 2021). Однако эти показатели не совсем соответствуют Индексу владения английским языком (EPI), согласно которому Казахстан занял 104-е место из 213 стран и был отнесен к категории с низким уровнем владения английским (EF EPI, 2023).

Одним из более практичных и надежных источников данных о языковом использовании в многоязычном обществе является выбор языка образования и это имеет объяснения. Во-первых, язык, выбранный для начального образования, часто отражает языковую политику государства и национальные приоритеты. Он указывает на то, какие языки продвигаются и считаются важными для грамотности и социальной интеграции (Спольский, 2007). Продвижение казахского языка как основного языка обучения в Казахстане отражает осознанные действия по восстановлению его статуса после долгого периода подавления и ограничении его применения властями при СССР. В более современных дискурсах продвижение казахского языка как основного языка обучения рассматривается как элемент нациестроительства.

Во-вторых, язык обучения, используемый в начальном образовании, оказывает вли-

main language of instruction in the education system has been viewed as a nation-building effort.

Secondly, the language of instruction used in primary education shapes the early language acquisition and proficiency of children, especially among younger generations. Children typically become proficient in the language of instruction, making it an important factor in shaping future language use in communication. The language learned during primary education is often the one used in public life and work in later years (Spolsky, 2007). Thirdly, the choice of language in education is a powerful tool for the projection of the future linguistic landscape of society. The main language in which the younger generation is proficient is most likely to become the dominant language of society in the future (Fishman, 1991). Moreover, the trends in the linguistic choice of education accurately reflect the expectations of the current generation regarding the linguistic configuration of society.

A study shows that over the years of independence since 1991, as expected, trends have been established that indicate Kazakh school enrollment numbers soared from 32.4% to 66.0% between 1991 and 2019, accompanied by a sizable drop in Russian school enrolments from 66.1% to 29.5%. Interestingly, there has been also an increase in other small minority ethnic language schools from 2.6% to 4.5%. Similar trends are also present in higher education enrollment since 1991 and Kazakh language higher education currently holds about two-thirds of the total university enrollment in the country (Suleimenova and Akanova, 2023). Currently, there are 6,950 schools in Kazakhstan, 3,606 of which offer mixed instruction in both Russian and Kazakh, while 1,121 schools provide instruction only in Russian. Despite the general declining trend, Kazakh-

THE LINGUISTIC TRENDS ARE PRIMARILY LINKED TO THE SIGNIFICANT DEMOGRAPHIC SHIFTS THAT KAZAKHSTAN EXPERIENCED IN THE 1990S AND 2000S

ЯЗЫКОВЫЕ ТЕНДЕНЦИИ ТЕСНО СВЯЗАНЫ С ДЕМОГРАФИЧЕСКИМИ ИЗМЕНЕНИЯМИ, КОТОРЫЕ КАЗАХСТАН ПЕРЕЖИЛ В 1990-Е И 2000-Е ГОДЫ

яние на раннее освоение языка и уровень владения им у детей, особенно среди младшего поколения. Дети обычно хорошо осваивают язык обучения, что делает его важным фактором, определяющим будущее использование языка в общении. Язык, изучаемый в начальной школе, часто становится основным в общественной жизни и на работе в последующие годы (Спольский, 2007). В-третьих, выбор языка в образовании является мощным инструментом для формирования будущего языкового ландшафта общества. Основным языком, которым хорошо владеет молодое поколение, скорее всего, станет доминирующим в обществе в будущем (Фишман, 1991). Более того, тенденции в выборе языка образования точно отражают ожидания текущего поколения относительно будущей языковой конфигурации общества.

Исследование показывает, что за годы независимости, начиная с 1991 года, как и ожидалось, сложились устойчивые тенденции: доля учащихся казахских школ резко возросла с 32,4% до 66,0% в период с 1991 по 2019 годы, в то время как число учащихся русских школ существенно сократилось с 66,1% до 29,5%. Интересно, что также наблюдается рост числа школ с обучением на других языках этнических меньшинств — с 2,6% до 4,5%. Аналогичные тенденции отмечаются и в высшем образовании с 1991 года, при этом казахскоязычные вузы сейчас составляют около двух третей общего числа студентов в стране (Сулейменова и Аканова, 2023). В Казахстане на данный момент насчитывается 6 950 школ, из которых 3 606 предлагают смешанное обучение на русском и казахском языках, а 1 121 школа предоставляет обучение исключительно на русском. Несмотря на общий спад, в Казахстане по-преж-

stan has by far the largest number of Russian and mixed language schools compared to the rest of the Central Asian states (Profile.ru, 2023).

Not surprisingly, the linguistic trends are primarily linked to the significant demographic shifts that Kazakhstan experienced in the 1990s and 2000s. In particular, the demand for Kazakh-language schools and education has increased in proportion to the growth of the ethnic Kazakh population. For instance, in 1989, ethnic Kazakhs made up only 39.7% of the country's population, while ethnic Russians accounted for 37.82%. Due to the large-scale emigration of ethnic Russians and other minorities, by 1999 the share of Kazakhs had risen to 53.4%, while the share of Russians had dropped to 30%. This trend continued, with the Kazakh population reaching 63.7% in 2009 and 70.35% in 2021 (Census, 2009, 2021). As the primary and almost exclusive custodians of the Kazakh language, ethnic Kazakhs drove the increasing demand for Kazakh-language education in the country. The demographic data gives reasons to expect further growth in demand for school education in Kazakh rather than in Russian language. Thus, in the 2021 census, ethnic Kazakhs made up almost 80% of the youngest pre-school age group (1-4 years), a significant increase from the 2009 census, when they accounted for 72.7% (Census, 2009, 2021). The share of ethnic Kazakhs among younger age groups is consistently higher than their overall share in the total population, which is due to higher birth rates among the Kazakh population.

It is worth mentioning that although education in the Kazakh language is still on the rise, the rate at which it is increasing is not as fast as before. For instance, around 75% of the students graduating and taking the Unified National Testing (UNT) in 2024 chose to make it in Kazakh language,

**THE SHARE OF
KAZAKH-LANGUAGE
EDUCATION IS LOWER
IN CITIES THAN IN
RURAL AREAS**

**ДОЛЯ
КАЗАХОЯЗЫЧНОГО
ОБРАЗОВАНИЯ
В СТРАНЕ НИЖЕ
В ГОРОДАХ ПО
СРАВНЕНИЮ
С СЕЛЬСКИМИ
РАЙОНАМИ**

нему самое большое количество русских и смешанных школ по сравнению с другими странами Центральной Азии (Profile.ru, 2023).

Эти языковые тенденции тесно связаны с демографическими изменениями, которые Казахстан пережил в 1990-е и 2000-е годы. В частности, спрос на обучение на казахском языке рос пропорционально увеличению численности этнических казахов. Например, в 1989 году этнические казахи составляли всего 39,7% населения страны, а этнические русские — 37,82%. В результате массовой эмиграции русских и других меньшинств к 1999 году доля казахов возросла до 53,4%, тогда как доля русских сократилась до 30%. Эта тенденция продолжилась, и к 2009 году доля казахов достигла 63,7%, а к 2021 году — 70,35% (Перепись, 2009, 2021). Как основные и практически единственные носители казахского языка, этнические казахи стали двигателем растущего спроса на образование на казахском языке. Демографические данные позволяют ожидать дальнейшего увеличения спроса на обучение в школах на казахском языке, а не на русском. Так, по данным переписи 2021 года, этнические казахи составляли почти 80% самой младшей возрастной группы (1-4 года), что значительно выше по сравнению с переписью 2009 года, когда их доля составляла 72,7% (Перепись, 2009, 2021). Доля этнических казахов среди младших возрастных групп стабильно выше их общей доли в населении, что связано с более высокими показателями рождаемости среди казахского населения.

Стоит отметить, что, хотя образование на казахском языке продолжает расти, темпы этого роста уже не такие быстрые, как раньше. Например, в 2024 году около 75% выпускников, сдававших Единое национальное тестирование (ЕНТ), выбрали казахский язык в качестве языка тестиро-

25% chose Russian as the language of the UNT while only 0.2% did it in English. For instance, ten years ago in 2014 around 70% of the school graduates took the UNT in Kazakh (National Test Center, 2024). Although there were rapid shifts in the linguistic landscape of Kazakhstan's educational system during the 1990s and 2000s, characterized by a diminishing role of Russian-language education and an increasing share of Kazakh-language education, this process has shown signs of deceleration in recent years. As mentioned earlier, the proportion of Kazakh and Russian languages in Kazakhstan's educational system appears to be closely tied to the ethnic composition of the country's population.

It is also interesting to note that factors beyond ethnic composition are at play. The urban versus rural environments also seem to shape the linguistic configuration of education in Kazakhstan. As one might expect, the share of Kazakh-language education is lower in cities than in rural areas. For instance, in 2023, around two-thirds (67%) of school graduates took the UNT in Kazakh, while in rural areas this number was 87%. On the other hand, the process of increasing the share of Kazakh-language education has progressed twice as fast in urban areas compared to rural areas since 2014. These trends are also largely linked to the factor of ethnic composition, as rural areas in Kazakhstan are predominantly Kazakh in ethnic terms, while cities tend to be much more diverse, with larger shares of the Russian population and other ethnic minorities. However, it is difficult to explain why, in this case, the largest urban areas like Al-

вания, 25% предпочли русский, и лишь 0,2% сдавали тест на английском языке. Для сравнения, десять лет назад, в 2014 году, около 70% выпускников сдавали ЕНТ на казахском (Национальный центр тестирования, 2024). Хотя в 1990-е и 2000-е годы в языковой картине образовательной системы Казахстана происходили значительные изменения, характеризовавшиеся снижением роли русскоязычного образования и увеличением доли казахоязычного, в последние годы этот процесс замедлился. Как уже упоминалось, соотношение казахского и русского языков в системе образования Казахстана тесно связано с этническим составом населения страны.

Интересно отметить, что на языковую картину образования в Казахстане влияют не только этнические факторы. Городская и сельская среда также играют важную роль в формировании этой конфигурации. Доля казахоязычного образования в стране ниже в городах по сравнению с сельскими районами. Например, в 2023 году около двух третей (67%) выпускников школ сдавали ЕНТ на казахском языке, тогда как в сельских районах этот показатель составлял 87%. С другой стороны, процесс увеличения доли казахоязычного образования с 2014 года шел в два раза быстрее в городах, чем в сельской местности. Эти тенденции во многом связаны с этническим составом, так как сельские районы Казахстана преимущественно заселены этническими казахами, тогда как города более разнообразны в плане этнического состава, с большей долей русскоязычного населения и других этнических меньшинств. Тем не менее, несколько странным представляется картина в крупных городах, таких как Алматы и Астана, где относительно низкий процент выпускников из казахоязычных школ, несмотря на значительный приток внутренних мигрантов из сельских районов. Например, в 2023 году около 58% выпускников в Астане и 56% в Алматы предпочли сдавать ЕНТ на русском языке (Национальный центр тестирования, 2023). Эти города долгое время были лидерами по росту казахского населения из-за большого потока людей, переезжающих из деревень. Другими словами, крупные города Казахстана являются цен-

maty and Astana have a relatively low share of students graduating from Kazakh-language schools, despite receiving large numbers of internal migrants from rural areas. For instance, in 2023, about 58% of school graduates in Astana and 56% in Almaty opted to take the UNT in Russian (National Test Center, 2023). These cities have long been the leaders in Kazakh population growth due to the large influx of people moving from villages. In other words, urban areas in Kazakhstan appear to be centers of linguistic diversity and show a strong presence of the Russian language.

One of the explanations can be the so-called “language shift” or “linguistic displacement” effect. This situation usually takes place when people perceive greater economic, social, or political benefits from adopting a foreign language (e.g. Russian). This effect is mostly economically driven because people often tend to view language as a tool for economic advancement, and languages that offer access to larger markets or international networks become more attractive. This leads to a “commercialization” of language, where the value of the language becomes dependent on its practical benefits in the global job market. This effect seems to be strong in Kazakhstan also due to its relatively small size in a globalized world. Smaller nations often feel pressured to adopt a more global lingua franca and find it more difficult to re-establish their national identity through the restoration of their language. The choice of language for education appears to be a particularly sensitive issue in the context of education, as it is often seen as a dilemma between the economic benefits—one of the primary purposes of education—and the commitment to restoring and preserving national identity. The issue is further aggravated by the fact that the discussion around language use in Kazakhstan has recently been

**FURTHER
ADVANCEMENTS IN
KAZAKH-LANGUAGE
EDUCATION ARE
EXPECTED IN LINE
WITH DEMOGRAPHIC
TRENDS IN THE
COUNTRY**

**ОЖИДАЕТСЯ, ЧТО
ДАЛЬНЕЙШЕЕ
РАЗВИТИЕ
КАЗАХОЯЗЫЧНОГО
ОБРАЗОВАНИЯ
БУДЕТ
ПРОИСХОДИТЬ В
СООТВЕТСТВИИ С
ДЕМОГРАФИЧЕСКИМИ
ТЕНДЕНЦИЯМИ В
СТРАНЕ**

трами языкового многообразия и демонстрируют значительное присутствие русского языка.

Одним из возможных объяснений является так называемый эффект смены языка или языкового вытеснения. Такая ситуация возникает, когда люди воспринимают использование иностранного языка (например, русского) как более выгодное с экономической, социальной или политической точки зрения. Этот эффект в основном обусловлен экономическими факторами, поскольку люди часто рассматривают язык как инструмент для карьерного роста, и языки, которые предоставляют доступ к более крупным рынкам или международным сетям, становятся более привлекательными. Это приводит к коммерциализации языка, когда его ценность определяется практической пользой на глобальном рынке труда. Этот эффект особенно силен в Казахстане из-за его относительно небольшого размера в глобализированном мире. Небольшие нации часто испытывают давление, связанное с необходимостью принятия более глобального языка, и им труднее восстанавливать свою национальную идентичность через возрождение своего местного языка. Выбор языка в системе образования становится особенно чувствительным вопросом, поскольку он воспринимается как дилемма между экономическими выгодами — одной из главных целей образования — и обязательством по восстановлению и сохранению национальной идентичности. Эта проблема усугубляется тем, что обсуждение языковой ситуации в Казахстане в последнее время вписывается в дискурс деколонизации. Это усилило общественную поддержку продвижения и развития казахского языка как ключевой части казахской идентичности, при этом сфера образования стала од-

framed within the decolonization discourse. This has strengthened public support for the promotion and development of the Kazakh language as a key part of Kazakh identity, with the education sector being one of the main arenas for this effort. The major cities of Kazakhstan, which have played a leading role in integrating the country's economy into the global economy during its transition to a market economy, now seem to act as a counterbalance in the nationwide expansion of Kazakh-language education since independence. This likely reflects differing public perceptions of language as part of national identity and its role in education between globalized cities and the hinterlands, which aligns with global trends.

In the more than three decades since independence, the Kazakh language has made significant strides in expanding its presence in the education system, as well as in other aspects of life in Kazakhstan. This process has been primarily driven by the changing ethnic composition of the population, further propelled by state policies promoting the Kazakh language. Further advancements in Kazakh-language education are expected in line with demographic trends in the country. These trends are not spatially uniform across the country, with large cities being more linguistically diverse and less responsive to the nationwide trend of Kazakhization in education and national identity building.

news.myseldon.com

ной из главных арен для этих усилий. Крупные города Казахстана, сыгравшие ведущую роль в интеграции экономики страны в мировую экономику во время перехода к рыночной системе, теперь, выступают в качестве противовеса общенациональному расширению казахоязычного образования с момента обретения независимости. Это, вероятно, отражает различия в восприятии языка как элемента национальной идентичности и его роли в образовании между глобализованными городами и периферийными районами, что соответствует мировым тенденциям.

За более чем три десятилетия с момента обретения независимости казахский язык значительно укрепил свои позиции в системе образования, а также в других аспектах жизни в Казахстане. Этот процесс в основном обусловлен изменением этнического состава населения и подкреплен государственной политикой, направленной на продвижение казахского языка. Ожидается, что дальнейшее развитие казахоязычного образования будет происходить в соответствии с демографическими тенденциями в стране. Однако эти тенденции проявляются неравномерно по стране: в крупных городах наблюдается большее языковое разнообразие и меньшее соответствие общенациональной тенденции к казахизации в сфере образования и построению национальной идентичности.

m.2gis.kz

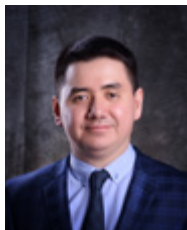
References:

- Census (2009). Results of the National Population Census 2009. Retrieved from <https://stat.gov.kz/ru/national/2009/general/>. Accessed on 19.09.2024.
- Census (2021). Results of the National Population Census 2021. Retrieved from <https://stat.gov.kz/en/national/2021/>. Accessed on 19.09.2024.
- EF EPI (2023). The world's largest ranking of countries and regions by English skills. Retrieved from <https://www.ef.com/wwen/epi/>. Accessed on 23.09.2024.
- Fishman, Joshua (1991). Reversing language shift: Theoretical and empirical foundations of assistance to threatened languages. Clevedon (England) & Philadelphia: Multilingual Matters, 1991. pp. xiii + 413.
- National Test Center (2023). Statistics of the UNT. Retrieved from <https://testcenter.kz/ru/stats/statisticheskije-dannye-ent/>. Accessed on 22.09.2024.
- Profile.ru (2023). Kazakhstan is the champion of Central Asia in terms of the number of Russian schools. Retrieved from <https://profile.ru/society/kazakhstan-chempion-centralnoj-azii-po-kolichestvu-russkih-shkol-1371174/>. Accessed on 22.09.2024.
- Spolsky, Bernard (2007). "Language policy". *International Journal of Applied Linguistics*, 17 (2), 268–270.
- Suleimenova, Eleonora and Dana, Akanova (2023). "Russian Language in the Dominant Communicative Sphere of Education in Kazakhstan". *Chin. J. Slavic Stu.*, 2023; 3 (1): 68–85.

Источники:

- EF EPI (2023). Крупнейший в мире рейтинг стран и регионов по уровню владения английским языком. Доступно по адресу: <https://www.ef.com/wwen/epi/>. Дата обращения: 23.09.2024.
- Перепись (2009). Результаты переписи населения 2009 года. Доступно по адресу: <https://stat.gov.kz/ru/national/2009/general/>. Дата обращения: 19.09.2024.
- Перепись (2021). Результаты переписи населения 2021 года. Доступно по адресу: <https://stat.gov.kz/en/national/2021/>. Дата обращения: 19.09.2024.
- Фишман, Джошуа (1991). Обращение языкового сдвига: теоретические и эмпирические основы помощи угрожаемым языкам. Clevedon (England) & Philadelphia: Multilingual Matters, 1991. pp. xiii + 413.
- Национальный центр тестирования (2023). Statistics of the UNT. Доступно по адресу: <https://testcenter.kz/ru/stats/statisticheskije-dannye-ent/>. Дата обращения: 22.09.2024.
- Profile.ru (2023). Казахстан – чемпион Центральной Азии по количеству русских школ. Доступно по адресу: <https://profile.ru/society/kazakhstan-chempion-centralnoj-azii-po-kolichestvu-russkih-shkol-1371174/>. Дата обращения: 22.09.2024.
- Сполски, Бернард (2007). «Языковая политика». *International Journal of Applied Linguistics*, 17 (2), 268–270.
- Сулейменова, Элеонора и Дана Аканова (2023). Русский язык в доминирующей коммуникативной сфере образования в Казахстане. *Chin. J. Slavic Stu.*, 2023; 3 (1): 68–85.

KAMU DİPLOMASİSİNDEKİ DÖNÜŞÜM VE TÜRK DEVLETLERİNDE SOSYAL MEDYA KULLANIMI

ZHENGIZKHAN ZHANALTAY

AVRASYA ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜ,
MÜDÜR YARDIMCISI

ЕУРАЗИЯ ҒЫЛЫМИ-ЗЕРТТЕУ
ИНСТИТУТЫ, ДИРЕКТОР ОРЫНБАСАРЫ

ҚОҒАМДЫҚ ДИПЛОМАТИЯДАҒЫ ТРАНСФОРМАЦИЯ: ТҮРКІ ӘЛЕМІ МЕМЛЕКЕТТЕРІНІҢ ӘЛЕУМЕТТІК МЕДИАНЫ ПАЙДАЛАНУЫ

Günümüz dünyasında, hızla evrilen teknolojik gelişmeler, iletişim ve etkileşim yöntemlerinde köklü değişimlere yol açmaktadır. Bu değişimle birlikte kamu diplomasisi, devletlerin uluslararası alanda kendilerini tanıtmaya ve olumlu bir imaj oluşturma aracı olarak önemli bir rol üstlenmektedir. Kamu diplomasisi, kültürel değerlerin, dış politika hedeflerinin ve ulusal çıkarlarını yabancı kamuoyuna etkili bir şekilde aktarılmasını amaçlamaktadır. Son yıllarda, sosyal medya platformları, hükümetlerin hedef kitlelerine ulaşma ve onlarla etkileşim kurma konusunda hızla benimsedikleri başlıca araçlardan biri haline geldi. Devletler, bu platformlar aracılığıyla stratejik iletişim yöntemlerini geliştirerek küresel arenada daha etkili bir şekilde yer almaktadır.

Sosyal medya platformları 2000'lerin başında ortaya çıkmaya başladı. Facebook, 2004 yılında kuruldu ve kısa sürede dünya çapında geniş kitlelere ulaştı. YouTube 2005'te, Twitter¹ 2006'da ve Instagram 2010'da kurularak küresel ölçekte popüler hale geldiler. Son olarak, 2016 yılında kurulan TikTok, kısa süre içinde dünya genelinde geniş bir kullanıcı kitlesi edindi. Bu platformlar, sosyal med-

**PLATFORMLAR,
SOSYAL MEDYANIN
HIZLA GELİŞEN
DOĞASIYLA BİRLİKTE,
İNSANLARIN GÜNLÜK
YAŞAMINDA İLETİŞİM,
BİLGİ PAYLAŞIMI
VE EĞLENCE İÇİN
VAZGEÇİLMEZ
ARAÇLAR HALİNE
GELDİ**

**ПЛАТФОРМАЛАР
ӘЛЕУМЕТТІК
МЕДИАНЫҢ
ҚАРҚЫНДЫ ДАМЫП
КЕЛЕ ЖАТҚАН
ТАБИҒАТЫМЕН
БІРГЕ АДАМДАРДЫҢ
КҮНДЕЛИКТІ
ӨМІРІНДЕ ҚАРЫМ-
ҚАТЫНАС, АҚПАРАТ
АЛМАСУ ЖӘНЕ
ОЙЫН-САУЫҚ
СЫНДЫ ТАПТЫРМАС
ҚҰРАЛЫНА
АЙНАЛДЫ**

Қазіргі әлемде қарқынды дамып келе жатқан технологиялық даму байланыс пен өзара әрекеттесу әдістерінің түбегейлі өзгеруіне әкелуде. Бұл өзгеріс арқылы халықтық дипломатия мемлекеттердің халықаралық аренада өзін таныту мен оң имидж қалыптастыру құралы ретінде маңызды рөл атқарады. Қоғамдық дипломатия шетел жұртшылығына мәдени құндылықтарды, сыртқы саяси мақсаттар мен ұлттық мүдделерді тиімді жеткізуді мақсат етеді. Соңғы жылдары әлеуметтік медиа платформалары үкіметтер үшін тез арада мақсатты аудиторияға қол жеткізу және олармен байланысу үшін қабылдаған негізгі құралдардың біріне айналды. Мемлекеттер осы платформалар арқылы стратегиялық байланыс әдістерін дамыту арқылы жаһандық аренада ықпалды орын алады.

Әлеуметтік медиа платформалары 2000 жылдардың басында пайда бола бастады. Facebook 2004 жылы құрылды, сондай-ақ аз уақыт ішінде бүкіл әлем бойынша қолданыла бастады. YouTube 2005 жылы, Twitter 2006 жылы, Instagram 2010 жылы құрылып, әлемдік деңгейде танымал болды. Ақырында, 2016 жылы негізі қаланған TikTok қысқа уақыт ішінде бүкіл әлем бойын-

1 Twitter 23 Temmuz 2023 tarihinde X adını aldı.

yanın hızla gelişen doğasıyla birlikte, insanların günlük yaşamında iletişim, bilgi paylaşımı ve eğlence için vazgeçilmez araçlar haline geldi.

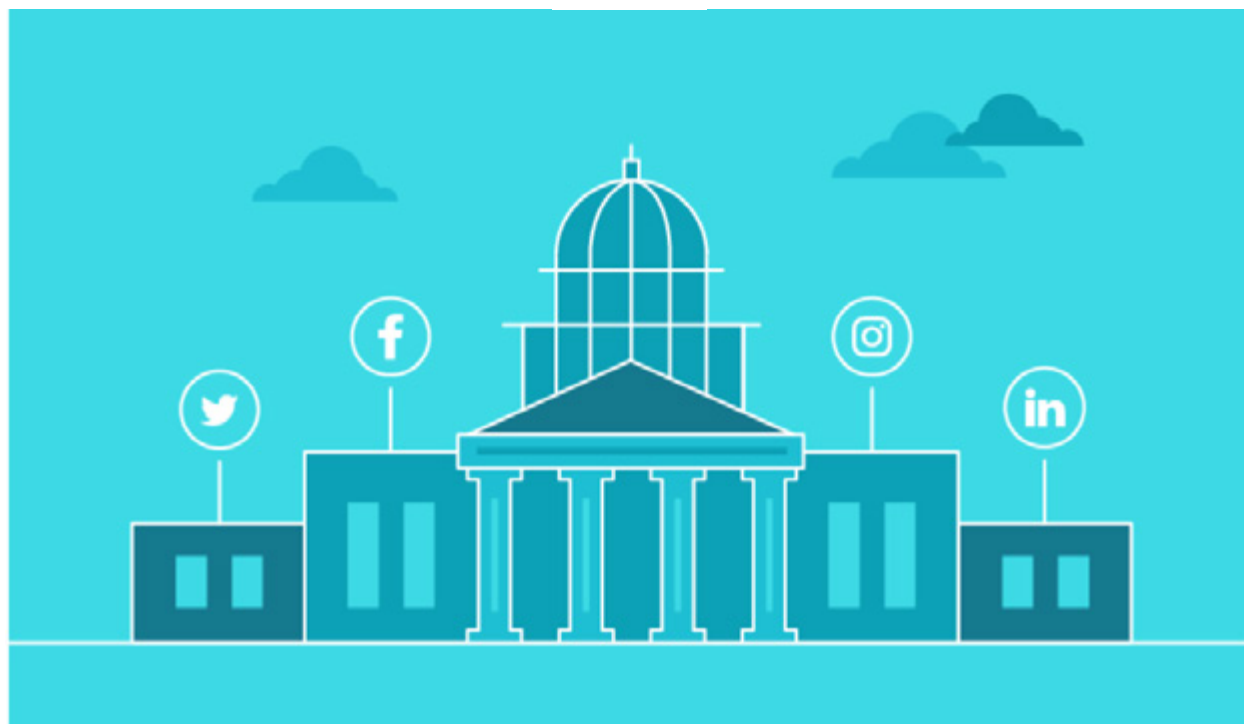
Kitlelere hitap etme konusunda hızla televizyon ve radyonun önüne geçerek bireylerin ve toplumların ana bilgi edinme kaynakları haline geldiler. Dahası, bireylere sunulan kendini ifade etme imkanı iletişimin çift yönlü olmasına da olanak sağladı. Böylece dünyanın dört bir tarafına en hızlı ve düşük maliyetle erişim imkanı sağlanmış oldu. Bu platformlardan öncelikle özel sektördeki firmalar yararlanırken, devletler de bu iletişim platformlarında hızla kendilerine yer edindiler (Adesina, 2016).

Kurumsal açıdan dijital platformların kullanılması için birim kuran öncül ülkelerden birisi Amerika Birleşik Devletleri'dir (ABD). ABD Dışişleri Bakanlığı tarafından 2002'de kurulan eDiplomasi Görev Gücü, dijital araçlar ve teknolojiler kullanarak diplomatik faaliyetleri ve küresel iletişimi güçlendirmek amacıyla kuruldu (Hanson, 2012; Collins, 2019). Benzer yapılandırmalar çeşitli ülkelerde faaliyette geçirilerek devletlerin yürütmekte olduğu kamu diplomasisi çabalarına katkı sağlamaktadır. Bunlardan bazıları 2008'de Birleşik

ша үлкен пайдаланушы базасын жинады. Бұл платформалар әлеуметтік медианың қарқынды дамып келе жатқан табиғатымен бірге адамдардың күнделікті өмірінде қарым-қатынас, ақпарат алмасу және ойын-сауық сынды таптырмас құралына айналды.

Олар қалың бұқараға үндеуде теледидар мен радионы тез басып озып, жеке адамдар мен қоғам үшін негізгі ақпарат көздеріне айналды. Сонымен қатар, жеке тұлғаларға ұсынылған өзін-өзі көрсету мүмкіндігі қарым-қатынастың екі жақты болуына мүмкіндік берді. Осылайша, әлемнің түкпір-түкпіріне ең жылдам әрі үнемді қол жеткізу мүмкіндігіне ие болды. Жеке сектордағы компаниялар бірінші кезекте осы платформалардан пайда көрсе де, мемлекеттер де осы байланыс платформаларында өздері үшін қауырт орын алуда (Адесина, 2016).

Корпоративтік тұрғыдан цифрлық платформаларды пайдалану бөлімшесін құрған елдерде Америка Құрама Штаттары (АҚШ) көш бастап тұр. eDiplomacy Task Force 2002 жылы АҚШ Мемлекеттік департаментімен цифрлық құралдар мен технологияларды пайдалана отырып, дипломатиялық қыз-

Krallık Dışışleri, Milletler Topluluğu ve Kalkınma Ofisi tarafından dijital diplomasi stratejisi sonrasında kurulan Dijital Diplomasi Birimi, 2010'da kurulan AB'deki Avrupa Dış Eylem Servisi (EEAS) çatısı altında yürütülen dijital diplomasi faaliyetleri ve Türk Dünyası Devletleri içerisinde Türkiye'de 2018'de kurulan Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı örnekleridir. Geri kalan pek çok ülkede bu faaliyetler Dışışleri Bakanlığı'na bağlı ilgili birimler tarafından yürütülmektedir.

Sosyal medya platformları içerisinde Twitter, günümüzde devletler ve hükümet yetkililerinin dış politika, kriz yönetimi ve önemli açıklamalarını paylaşmak için en çok tercih ettiği platform haline geldi. Hükümet yetkilileri, büyükelçilikler ve diplomatik temsilcilikler, politik pozisyonlarını ve duyurularını hızlıca yaymak için Twitter'ı kullanarak, dünyanın dört bir yanındaki izleyicilere doğrudan ulaşma imkanına sahiptir. Facebook ve Instagram gibi diğer platformlar ise daha çok geniş çaplı bilgilendirme ve görsel içerik için kullanılırken, Twitter kısa, öz ve anlık mesajların paylaşımında ön plana çıkmaktadır (Manor, 2020).

Yapılan bir araştırma sonucuna göre, 178 ülkede devlet başkanlıkları ve dışışleri bakanlıklarına ait 856'dan fazla twitter hesabı bulunmaktadır. Bu rakamlar bizlere dünya liderlerinin neredeyse tamamının Twitter kullandığını göstermektedir (Twiplomacy.com, 2017). Sosyal medyadaki etkileşimin büyüklüğü ve kapsama alanı konusunda takipçi sayısı önemli göstergelerden biridir. Bu konuda halihazırda görevde olan liderler arasında Twitter'da en çok takipçiye 102.4 milyon ile Hindistan Başbakanı Narendra Modi sahiptir. Önde gelen diğer ilgi çekici liderler arasında 38.6 milyon takipçiyle Amerika Birleşik Devletleri Başkanı Joe Biden gelirken, Türkiye Cumhurbaşkanı Recep

178 ÜLKEDE DEVLET BAŞKANLIKLARI VE DIŞIŞLERİ BAKANLIKLARINA AİT 856'DAN FAZLA TWITTER HESABI BULUNMAKTADIR

178 ELDİŇ MEMLEKET BASŞYLARY MEN JOŇARY LAUAZYM IELELERİNİŇ JALPHY SANLY 856-DAN ASTAM TWITTER AKKAUNTLARY BAR

metti және жаһандық байланысты нығайту үшін құрылды (Хансон, 2012; Коллинз, 2019). Осындай бөлімше және ұйымдастыру шаралары әртүрлі елдерде ұқсас түрде пайдалануға берілді, сонымен бірге мемлекеттер жүргізетін қоғамдық дипломатия күш-жігеріне ықпал ететін болды. Олардың кейбіреулері 2008 жылы Біріккен Корольдіктің Сыртқы істер, Достастық және даму кеңсесі цифрлық дипломатия стратегиясы негізінде құрылған Цифрлық дипломатия бөлімі, 2010 жылы құрылған Еуропалық Одақтағы Еуропалық Сыртқы істер қызметі (EEAS) және Түркі әлемі мемлекеттері арасында 2018 жылы Түркияда құрылған Түркия Республикасының Президенттің жанындағы Байланыс басқармасы жүзеге асырылатын цифрлық дипломатия іс-шаралары мысал бола алады.

Әлеуметтік медиа платформаларының арасында Twitter мемлекеттер мен үкімет шенеуніктері үшін сыртқы саясат, дағдарысты басқару және маңызды мәлімдемелермен бөлісетін ең таңдаулы платформаға айналды. Үкімет қызметкерлері, елшіліктер және дипломатиялық өкілдіктер өздерінің саяси ұстанымдары мен хабарландыруларын жылдам тарату үшін Twitter арқылы бүкіл әлемдегі аудиторияға тікелей қол жеткізе алады. Facebook және Instagram сияқты басқа платформалар негізінен кең ауқымды ақпарат пен визуалдық мазмұн үшін пайдаланылғанымен, Twitter қысқа да нұсқа әрі жедел хабарларды бөлісу үшін ерекшеленеді (Манор, 2020).

Зерттеу нәтижелеріне сүйенсек, 178 елдің мемлекет басшылары мен жоғары лауазым иелерінің жалпы саны 856-дан астам Twitter аккаунты бар. Бұл сандар әлем көшбасшыларының барлығы дерлік Twitter-ді қолданатынын көрсетеді (Twiplomacy.com, 2017). Жазылушылар саны әлеумет-

Tayyip Erdoğan'ı ise 21.6 milyon kişi takip etmektedir (Twitter, 2024).

Gerek ülke nüfusu gerekse uluslararası arenada popülerlikleri ele alındığında, ülkesinin 1.4 milyardan fazla nüfusa sahip olması ve sosyal medyayı aktif olarak kullanması nedeniyle Narendra Modi'nin en popüler liderler arasında yer alması anlaşılır bir durumdur (Twitter, 2024). Joe Biden'in ise ABD Başkanı olması ve ülkesinin de 335 milyondan fazla bir nüfusa sahip olması, 38.6 milyon takipçiye ulaşmasını anlaşılır kılmaktadır. Öte yandan 80 milyonluk bir nüfusa sahip olan Türkiye'nin Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ı 21.6 milyon kişinin takip etmesi, sadece kendi ülkesiyle sınırlı kalmayarak uluslararası alanda verdiği mesajlar ve düşüncelerinin yakından takip edildiğini göstermektedir. Benzer bir karşılaştırma yapacak olursak, Fransa Cumhurbaşkanı Emmanuel Macron'u 9,9 milyon kişi takip ederken bu rakam Almanya Şansölyesi Olaf Scholz için 927 bin civarındadır (Twitter, 2024).

Tüm bu genel görünüm içerisinde Türk Dünyası ülkelerinin sosyal medya platformlarını kendi kamu politika yönetimleri için nasıl kullandıklarını ele aldığımızda, Türkiye gerek çeşitli sosyal medya platformlarındaki görünürlüğü gerekse kurumsal bakış açısının oluşturulmasında diğer ülkelerden daha aktif bir çalışma yürütmektedir (Budak, 2022). Bu kapsamda, kamu diplomasisinin en temel gereksinimlerinden birisi olan dış politika önceliklerinin ve hassasiyetlerinin dünya kamuoyuna daha etkin bir şekilde sunulması için de 2018'de Cumhurbaşkanlığı bünyesinde İletişim Başkanlığı kuruldu. Benzer bir yapılanma aynı düzeyde diğer Türk Dünyası ülkelerinde henüz bulunmamaktadır.

Devlet yapısı içerisinde kamu diplomasisinin yürütülmesinde en aktif rol oynaması gereken bakanlıklar-

**TWITTER,
GÜNÜMÜZDE
DEVLETLER
VE HÜKÜMET
YETKİLİLERİNİN
DIŞ POLİTİKA, KRİZ
YÖNETİMİ VE ÖNEMLİ
AÇIKLAMALARINI
PAYLAŞMAK İÇİN EN
ÇOK TERCİH ETTİĞİ
PLATFORM HALİNE
GELDİ**

**TWITTER
MEMLEKETTER
MEN YKİMET
ШЕНЕУНІКТЕРІ ҮШІН
СЫРТҚЫ САЯСАТ,
ДАҒДАРЫСТЫ
БАСҚАРУ ЖӘНЕ
МАҢЫЗДЫ
МӘЛІМДЕМЕЛЕРМЕН
БӨЛІСЕТІН ЕҢ
ТАҢДАУЛЫ
ПЛАТФОРМАҒА
АЙНАЛДЫ**

тік желілердегі өзара әрекеттесу көлемі мен қамтылуының маңызды көрсеткіштерінің бірі болып табылады. Қазіргі уақытта жұмыс істеп жатқан көшбасшылардың арасында Үндістан премьер-министрі Нарендра Моди 102,4 миллион адаммен Twitter-дегі ең көп жазылушыларға ие. Басқа қызықты жетекші көшбасшылардың қатарында АҚШ президенті Джо Байден 38,6 миллион жазылушысы болса, ал Түркия президенті Режеп Тайып Ердоғандың 21,6 миллион жазылушысы бар (Twitter, 2024).

Ел халқының санын да, халықаралық аренадағы танымалдылығын да ескере отырып, Нарендра Модидің неге ең танымал көшбасшылар қатарында екенін аңғаруға болады, себебі оның елінде 1,4 миллиардтан астам халық бар, сонымен бірге ол әлеуметтік желілерді белсенді пайдаланады (Twitter, 2024). 335 миллионнан астам халқы бар АҚШ-тың президенті Джо Байденнің жазылушы саны 38,6 миллионға жетсе, 80 миллион халқы бар Түркия президенті Режеп Тайып Ердоғанның 21,6 миллион жазылушысы болуы оның жолдаулары мен ойларының өз елінде ғана емес, халықаралық деңгейде де жіті бақыланатынын көрсетеді. Ұқсас бір салыстыру жасайтын болсақ, Франция президенті Эммануэль Макронда 9,9 миллион жазылушысы бар болса, Германия канцлері Олаф Шольц үшін бұл көрсеткіш шамамен 927 мың (Twitter, 2024).

Осы жалпы көзқарас аясында түркі әлемі елдерінің әлеуметтік медиа платформаларын өздерінің мемлекеттік саясатын басқару үшін қалай пайдаланатынын қарастыратын болсақ, Түркияның әртүрлі әлеуметтік медиа платформаларындағы көрінуін және корпоративтік перспективасын құруда басқа елдерге қарағанда белсендірек жұмыс атқарып жатқаның байқауға болады (Будак, 2022). Осы тұрғыда 2018

дан birisi olan dışişleri bakanlıklarının Twitter üzerinden etki alanlarını ölçmede kullanabileceğimiz en temel araçlardan birisi takipçi sayıları ile attıkları tweet sayılarının karşılaştırılması olacaktır. Türk Dünyası ülkeleri arasında ele alınan Azerbaycan, Kazakistan, Kırgızistan, Özbekistan ve Türkiye özelinde, takipçi sayısı ve tweet sayısında ilk sırayı Türkiye Dışişleri Bakanlığı Twitter sayfası 1.8 milyon takipçi ve 28.7 bin tweet'le almaktadır.

Diğer ülkelerin Dışişleri Bakanlıklarının resmi Twitter hesaplarının takipçi sayıları ve etkileşim oranları karşılaştırıldığında, Azerbaycan'ın dijital diplomaside ön plana çıktığı gözlemlenmektedir. Azerbaycan Dışişleri Bakanlığı, 205.200 takipçi ve 17.500 tweet ile ikinci sıradadır. Buna karşın, Kırgızistan 9.921 takipçi ve 4.338 tweet ile daha düşük bir etkileşim kapasitesine sahipken, Özbekistan 7.948 takipçi ve 1.835 tweet ile sınırlı bir sosyal medya varlığı sürdürmektedir. Kazakistan ise 52.900 takipçi ve 15.200 tweet ile Azerbaycan'dan sonra gelmektedir. Azerbaycan'ın bu alandaki başarısı, kamu diplomasisini dijital ortamlarda etkin bir şekilde kullandığını ve Twitter'ı da bu bağlamda önemli araçlardan biri olarak benimsediğini göstermektedir. Türkiye dışındaki diğer Türk Dünyası ülkeleriyle nüfus büyüklüğüne göre kıyaslandığında, Azerbaycan'ın daha geniş bir kitleye ulaşabilmesi, hem içerik üretimindeki süreklilik hem de sosyal medya stratejisinin etkinliği açısından dikkate değerdir.

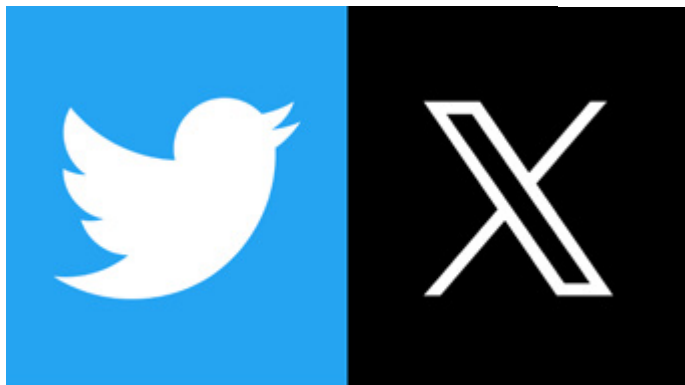
Bu çerçevedeki analizimizi liderler üzerinden devam ettirecek olursak, seçilen Türk Devletleri liderleri arasında Twitter'da en çok takipçiye 21.6 milyon kişiyle Türkiye Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan sahiptir. Onu 1

жылы қоғамдық дипломатияның ең негізгі талаптарының бірі болып табылатын сыртқы саяси басымдықтар мен сезімталдықтарды әлемдік қоғамдық пікірге тиімдірек көрсету мақсатында Президент жанынан Байланыс басқармасы құрылды. Дәл осындай деңгейдегі құрылым түркі әлемінің басқа елдерінде әлі де негізі салынбаған.

Мемлекеттік құрылымдағы қоғамдық дипломатияны жүргізуде ең белсенді рөл атқаруы тиіс министрліктердің бірі болып табылатын сыртқы істер министрліктерінің Twitter-дегі ықпалын өлшеу үшін қолданытын ең негізгі құралдардың бірі - жазылушылар саны мен олардың tweet санын салыстыру. Түркі әлемі елдері арасында атап айтқанда Әзербайжан, Қазақстан, Қырғызстан, Өзбекстан және Түркия Сыртқы істер министрліктерінің Twitter парақшаларын салыстырғанда Түркия Сыртқы істер министрлігі 1,8 миллион жазылушысы және жазған 28,7 мың tweet-пен көш бастап тұр.

Басқа елдердің Сыртқы істер министрлігінің ресми Twitter аканттарының жазылушылардың саны мен өзара әрекеттесу көрсеткіштерін салыстырған кезде, цифрлық дипломатияда Әзербайжанның көзге түсетіні байқалады. Екінші орында 205,200 жазылушы және 17,500 tweet-пен Әзербайжан Сыртқы істер министрлігі тұр. Алайда, Қырғызстанда 9,921 жазылушысы және 4,338 tweet, Өзбекстанда 7,948 жазылушысы мен 1,835 tweet і бар. Қазақстан 52,900 жазылушысы мен 15,200 tweet-пен Әзербайжаннан кейін келеді. Әзербайжанның бұл саладағы табысы оның цифрлық ортада қоғамдық дипломатияны тиімді пайдаланатынын және Twitter-ді осы контексте маңызды құралдардың бірі ретінде қабылдағанын көрсетеді. Халық саны жағынан Түркиядан басқа Түркі әлемі елдерімен салыстырғанда Әзербайжанның кеңірек аудиторияға қол жеткізу мүмкіндігі үнемі белсенді түрде әлеуметтік медианы қолдану стратегиясының тиімділігімен де ерекшеленеді.

Осы шеңберде көшбасшылар туралы талдауымызды жалғастыратын болсақ, таңдалған түрік мемлекеттерінің басшыла-

милion takipçiyle Azərbaycan Cumhurbaşıkanı İlham Aliyev, 816.600 takipçiyle Kazakistan Cumhurbaşıkanı Kasım Comart Tokayev'in Basın Ofisi hesabı, 201.000 takipçiyle Özbekistan Cumhurbaşıkanı Şavkat Mirziyoyev'in Basın Servisi hesabı takip etmektedir. Kırgızistan Cumhurbaşıkanı Sadyr Japarov'un Twitter yerine Instagram'a ağırlık verdiği görülmekte olup 544.000 takipçisi bulunmaktadır. Liderlerin farklı sosyal medya platformlarında kendi adlarında veya basın ofislerinin de hesapları bulunmaktadır. Twitter'da ise devlet başkanlarının aktifliği ülkelerinin dışişleri bakanlıklarının performansıyla örtüşen bir grafik çizmektedir. Türkiye'den sonra yine Azərbaycan ve Kazakistan'ın öne çıktığı görülürken Özbekistan ve Kırgızistan'ın Twitter'da daha sınırlı bir takipçi kitlesine hitap ederken, Instagram ve Facebook gibi farklı platformlara yöneldikleri görülmektedir (Twitter, 2024; Instagram, 2024).

Tüm bu verilere mesaj içeriği analizlerini de eklediğimizde, karşımıza daha somut bir resim çıkmaktadır. Beş ülkenin dışişleri bakanlıklarının attığı son 100 tweet'i ele aldığımızda ülkeler arasındaki benzer ve farklı odak noktalarının olduğu fark edilmektedir. Örneğin Kazakistan Dışişleri Bakanlığının son 100 Twitter paylaşımı incelendiğinde, ağırlıklı olarak son dönemde ülkeyi ziyaret eden heyetlerle yapılan toplantılar, ikili görüşmeler ve ziyaretler öne çıkmaktadır. Bu paylaşımlar, Kazakistan'ın diplomatik temaslarının geniş bir yelpazeye yayıldığını ve ülkeye gelen heyetlerin son dönemde önemli bir odak noktası olduğunu göstermektedir (Twitter, 2024).

Kırgızistan Dışişleri Bakanlığının Twitter paylaşımlarında ise, muhtemelen Birleşmiş Milletler'in 79. Genel Kurul Toplantısı nedeniyle Dışişleri Bakanının yaptığı görüşme ve ziyaretler daha ön planda çıkmaktadır. Bu durum, Kırgızistan'ın dış poli-

**SOSYAL MEDYA
STRATEJİLERİ
ARTIK SADECE
KURUMLARIN RESMİ
SÖYLEMLERİNDEN
İBARET KALMAYARAK
LİDERLERİN KİŞİSEL
İMAJILYLA DOĞRUDAN
İLİŞKİLİ HALE
GELMEKTEDİR**

**ӘЛЕУМЕТТІК МЕДИА
СТРАТЕГИЯЛАРЫ
ЕНДІ ТЕК
МЕКЕМЕЛЕРДІҢ
РЕСМИ
МӘЛІМДЕМЕЛЕРІМЕН
ШЕКТЕЛМЕЙ,
КӨШБАСШЫЛАРДЫҢ
ЖЕКЕ БРЕНДІМЕН
ТІКЕЛЕЙ
БАЙЛАНЫСТЫ БОЛА
БАСТАДЫ**

ры арасында Түркия президенті Режеп Тайып Ердоған 21,6 миллион адаммен алдыңғы қатар да келеді. Одан кейін 1 миллион жазылушысы бар Әзербайжан президенті Илхам Әлиев, 816,600 жазылушысы бар Қазақстан президенті Қасым-Жомарт Тоқаевтың баспасөз қызметі және 201,000 жазылушысы бар Özbekistan президенті Шавкат Мирзиёевтің баспасөз қызметі орналасқан. Қырғызстан президенті Садыр Жапаров Twitter-ден гөрі, Instagram-ға көбірек назар аударатын көрінеді, онда 544,000 жазылушысы бар екен. Сондай-ақ басшылардың түрлі әлеуметтік медиа платформаларында өз аттарында немесе баспасөз кеңселерінде аккаунттары бар. Twitter-де мемлекет басшыларының қызметі өз елдерінің сыртқы істер министрліктерінің көрсеткіштеріне сәйкес келетін бір көрініске ие. Қазақстан мен Әзербайжанның Түркиядан кейін алдыңғы қатарда екені байқалса, Özbekistan мен Қырғызстанның Twitter-де шектеулі жазылушылар аудиториясына жүгініп, Instagram мен Facebook сияқты басқа платформаларға көбірек көңіл бөлетіні көрінеді (Twitter, 2024; Instagram, 2024).

Барлық осы деректерге хабарлама мазмұнын талдауды қосқанда, нақтырақ көрініс пайда болады. Бес елдің сыртқы істер министрліктері жіберген соңғы 100 tweet-ін қарастырсақ, елдер арасында ұқсас және әртүрлі орталықтар бар екені байқалады. Мәселен, Қазақстан Сыртқы істер министрлігінің Twitter желісіндегі соңғы 100 tweet-ін сараптасақ, жақында елге келген делегациялармен кездесулер, екіжақты кездесулер, сапарлар көзге түседі. Бұл жазбалар Қазақстанның дипломатиялық байланыстарының кең ауқымды қамтығанын және соңғы уақытта елге келетін делегациялардың маңызды назарда болғанын көрсетеді (Twitter, 2024).

tikasında lider kadronun diplomatik temaslarına öncelik verildiğini ve genel olarak ikili görüşmelere ağırlık verildiğini göstermektedir (Twitter, 2024).

Özbekistan Dışişleri Bakanlığının Twitter hesap analizinde diğer iki ülkeden farklı olarak, yapılan anlaşmalar ve genel bilgilendirmeler, diğer ülkelerin önemli günlerinin kutlanması ve devlet yetkililerinin ziyaretlerine dair paylaşımlar yer almaktadır. Özbekistan'ın dış ilişkilerinde sembolik günlere ve anlaşmalara vurgu yapıldığı, bu bağlamda kurumsal mesajlara daha çok yer verildiği görülmektedir (Twitter, 2024).

Azerbaycan Dışişleri Bakanlığının Twitter paylaşımları, heyet toplantıları, yurtdışı temaslar ve Bakü'nün kendi dış politikası doğrultusunda verilen mesajlarla dikkat çekmektedir. Ayrıca ekonomi, ulaşım, ticaret ve diğer alanlardaki iş birliklerinin geliştirilmesine yönelik görüşme ve iletişim faaliyetleri de geniş bir çerçevede ele alınmıştır. Azerbaycan'ın dış ilişkilerinde ekonomik ve stratejik iş birliklerine verdiği önemi gösteren bu paylaşımlar, dış politikalarının ekonomik kalkınma ile yakından ilişkili olduğunu ortaya koymaktadır (Twitter, 2024).

Türkiye Dışişleri Bakanlığının Twitter hesabında yapılan son 100 paylaşım incelendiğinde, Türkiye'nin dış politikasındaki geniş yelpazeye yayılan faaliyetleri göstermektedir. Bu paylaşımlarda, Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın dış temaslarının yanı sıra, Dışişleri Bakanı ile Bakan Yardımcılarının ve misyon temsilcilerinin görüşmeleri, heyet toplantıları, konferanslar ve çeşitli etkinlikler geniş yer bulmaktadır (Twitter, 2024). Dahası, paylaşımlarda, Ankara'nın dış politika ko-

↑

Қырғызстан Сыртқы істер министрлігінің Twitter-дегі twit-тері көбінесе Сыртқы істер министрінің кездесулері мен сапарларына арналған осы жағдай Біріккен Ұлттар Ұйымының 79-шы Бас Ассамблеясының отырысына байланысты болса керек. Бұл жағдай Қырғызстанның сыртқы саясатында басшылықтың дипломатиялық байланыстарына басымдық берілгенін және жалпы екіжақты кездесулерге баса мән берілгенін көрсетеді (Twitter, 2024).

Өзге екі елден айырмашылығы, Өзбекстан Сыртқы істер министрлігінің Twitter аккаунтында жасалған келісімдер мен жалпы ақпарат, басқа елдердің маңызды күндерін тойлау және мемлекеттік қызметкерлердің сапарлары туралы жазбалар бар. Өзбекстанның сыртқы байланыстарында символдық күндер мен келісімдерге баса назар аударылғаны, сондай-ақ осы тұрғыда корпоративтік хабарламаларға көбірек орын берілгені байқалады (Twitter, 2024).

Әзербайжан Сыртқы істер министрлігінің Twitter-дегі жазбалары делегация кездесулерімен, шетелдік байланыстарымен және Бакудің өзінің сыртқы саясатына сай хабарламаларымен көзге түседі. Сонымен қатар, кең ауқымда экономика, көлік, сауда және басқа да салалардағы ынтымақтастықты дамытуға бағытталған пікірталастар мен коммуникациялық іс-шаралар жарияланған. Әзербайжанның сыртқы байланыстарындағы экономикалық және стратегиялық ынтымақтастыққа маңыздылығын көрсететін бұл жазбалар оның сыртқы саясатының экономикалық дамумен тығыз байланысты екенін көрсетеді (Twitter, 2024).

Түркия Сыртқы істер министрлігінің Twitter аккаунтындағы соңғы 100 жазбаны сараптау барысында, Түркияның сыртқы саясатындағы кең ауқымды әрекеттерін аңғаруға болады. Бұл посттарда Президент Режеп Тайып Ердоғанның сыртқы байланыстарынан бөлек, Сыртқы істер министрі, министр орынбасарлары мен консул өкілдерінің кездесулері, делегация кездесулері, конференциялар мен түрлі іс-шаралар кеңінен қамтылған (Twitter, 2024). Оның үстіне, жазбаларда Анкараның сыртқы саясат мәселелеріне қатысты ұста-

nularına ilişkin pozisyonunu açık bir şekilde özetleyen görsel ve açıklamalara yer verilmesi dikkat çekmektedir. Bu paylaşımlar, Türkiye'nin aktif ve geniş kapsamlı diplomatik stratejisini ortaya koymakta, çok boyutlu dış politikasını gözler önüne sermektedir. Türkiye'nin ikili ve çok taraflı ilişkilerdeki çeşitliliği ve küresel meselelerdeki etkin rolü, özellikle kriz yönetimi, enerji politikaları ve bölgesel güvenlik gibi alanlarda belirgin bir duruş sergilemektedir.

Sosyal medyanın kamu diplomasisi üzerindeki etkisi, geleneksel iletişim araçlarının sınırlarını aşarak çok daha geniş kitlelere ulaşabilmesiyle öne çıkmaktadır. Özellikle Twitter, hızlı ve etkili bir bilgi yayma aracı olarak devletlerin diplomatik mesajlarını dünya genelinde dolaşıma sokmalarına olanak tanımaktadır. Anlık ve özlü içerikler, dış politika gelişmeleri ve kriz yönetimi konusunda devletlerin duruşlarını açıkça sergilemelerini sağlarken, izleyiciyle doğrudan etkileşim kurulmasını da mümkün kılmaktadır. Böylece, devletler sosyal medya platformları üzerinden yalnızca bilgi paylaşmakla sınırlı kalmayıp, kamuoyuyla doğrudan bir etkileşim içine girmektedir. Bu çift yönlü iletişim, hedef kitleyi daha derin bir katılım sürecine çekerek, devletlerin uluslararası arenada mesajlarını daha etkili bir şekilde iletmelerine olanak tanır (Mazumdar, 2021).

Sosyal medya stratejileri artık sadece kurumların resmi söylemlerinden ibaret kalmayarak liderlerin kişisel imajıyla doğrudan ilişkili hale gelmektedir. Devlet başkanları ve üst düzey liderler, dış politika ve uluslararası ilişkilerde giderek daha fazla bireysel bir etki yaratmaktadır. Bu liderler, topluluklarıyla daha kişisel

nyмын нақты тұжырымдайтын суреттер мен мәлімдемелер бар екені назар аударарлық. Бұл жазбалар Түркияның белсенді және жан-жақты дипломатиялық стратегиясын ашып, көп өлшемді сыртқы саясатын көрсетеді. Түркияның екіжақты және көпжақты қарым-қатынастардағы әртүрлілігі және жаһандық мәселелердегі белсенді рөлі әсіресе дағдарысты басқару, энергетикалық саясат және аймақтық қауіпсіздік сынды салаларда ерекше ұстанымды көрсетеді.

Әлеуметтік медианың қоғамдық дипломатияға әсері ерекше, өйткені ол дәстүрлі коммуникация құралдарының шегінен шығып, әлдеқайда кең аудиторияға қол жеткізе алады. Twitter, атап айтқанда, мемлекеттерге дипломатиялық хабарламаларын жылдам әрі тиімді ақпарат тарату құралы ретінде бүкіл әлемге таратуға мүмкіндік береді. Жедел және қысқа мазмұн мемлекеттерге сыртқы саяси оқиғалар мен дағдарысты басқаруға қатысты өз ұстанымдарын айқын көрсетуге болады, сонымен қатар аудиториямен тікелей өзара оңтайлы қарым-қатынас орнатуға септігін тигізеді. Осылайша, мемлекеттер тек әлеуметтік медиа платформалары арқылы ақпарат алмасумен шектеліп қоймай, сонымен қатар қоғаммен тікелей қарым-қатынаста болады. Бұл екі жақты коммуникация мақсатты аудиторияны тереңірек қатысу үдерісіне тартып, мемлекеттердің халықаралық аренада өз хабарламаларын неғұрлым тиімді жеткізуіне мүмкіндік береді (Мазумдар, 2021).

Әлеуметтік медиа стратегиялары енді тек мекемелердің ресми мәлімдемелерімен шектелмей, көшбасшылардың жеке брендімен тікелей байланысты бола бастады. Мемлекет басшылары мен жоғары лауазымды көшбасшылар сыртқы саясат пен халықаралық қатынастарда жеке ықпалды күшейтуде. Бұл көшбасшылар өз қауымдарымен жеке байланыс орнатып, мекемелерге қарағанда адамдарға әлдеқайда үлкен әсер қалдырады. Режеп Тайып Ердоған мен Нарендра Моди сияқты көшбасшылар өз елдерінің саясатын ұсынып қана қоймай, жеке харизмасымен жаһандық қоғамға әсер ететін тұлғаларға айналды. Бұл көшбасшылардың әлеуметтік желілер-

bir bağ kurarak, bireylerin üzerinde kurumların sağlayabileceğinden daha büyük bir etki bırakmaktadır. Recep Tayyip Erdoğan ve Narendra Modi gibi liderler, yalnızca ülkelerinin politikalarını temsil etmekle kalmayıp, bireysel karizmalarıyla global kamuoyunu etkileyen figürler haline gelmektedir. Bu durum, liderlerin sosyal medyadaki varlıklarını güçlendirirken, onların politik söylemlerini daha erişilebilir ve etkili kılmaktadır. Gelecekte, bireylerin rolünün daha da büyümesi, liderlerin sosyal medya stratejilerinin merkezine oturacağı bir dönüşümün habercisidir.

Bahsi geçen Türk Dünyası Devletleri'nin dijital diplomasi fırsatlarını yakalaması, onları küresel sahnede daha görünür olmalarını sağlayabilir. Twitter gibi sosyal medya platformları, sadece ülkelerin politikalarını değil, kültürel değerlerini ve diplomatik girişimlerini de dünya ile paylaşmak için önemli bir araçtır. Bu ülkeler, şimdiye kadar bu alanda daha dikkatli ve stratejik adımlar atmaya başlamış olsalar da, daha fazla aktiflik göstererek uluslararası kamuoyunda güçlü bir yer edinebilirler. Gelecekte daha proaktif yaklaşımlarla seslerini duyurabilir ve uluslararası arenada daha etkin roller üstlenebilirler.

Kaynakça:

- Adesina, Olubukola (2016). Dijital diplomasi çağında dış politika. Alınan yer: <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/23311886.2017.1297175>. Erişim tarihi: 01.10.2024.
- Budak, Muhammed (2022). Kamu diplomasisi ve dijital iletişim. Alınan yer: <https://dergipark.org.tr/en/pub/erciyesiletisim/article/997103>. Erişim tarihi: 01.10.2024.
- Collins, Stephen (2019). Hashtag diplomasisi: Twitter, kamu diplomasisi ve ABD dış politikasının tanıtımı için bir araç olarak. *Place Branding and Public Diplomacy*, 15: 78-96.
- Hanson, Fergus (2012). ABD Dışişleri Bakanlığı'nda eDiplomasi'nin tarihçesi. Alınan yer: <https://www.brookings.edu/articles/the-history-of-ediplomacy-at-the-u-s-department-of-state/>. Erişim tarihi: 01.10.2024.
- Instagram (2024). Sadyr Japarov'un Instagram hesabı. Alınan yer: https://www.instagram.com/sadyr_japarov/?hl=en. Erişim tarihi: 01.10.2024.
- Manor, İlan ve Segev, Elad (2020). Sosyal medya hareketliliği: Çevrimiçi diplomaside Twitter ağlarından yararlanma. Alınan yer: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1111/1758-5899.12799>. Erişim tarihi: 01.10.2024.
- Mazumdar, Theo (2021). Dijital diplomasi: İnternet tabanlı kamu diplomasisi faaliyetleri mi yoksa yeni kamu-

degi katısuuyn nyfaytađy jăne olarđyñ sasyı sŧylemderin qoljetimdi řeri tiimdi etedi. Bolashaqta jeket ŧŧlğalar rŧliniñ odan řeri ŧŧŧi kŧşbasşylar řeleumettik media strategiyalarynyñ ortalyğynda bolatyñ transformatsiynyñ bilđiredi.

Аталмыш түркі әлемі мемлекеттерінің цифрлық дипломатия мүмкіндіктерін пайдалану оларды жаһандық сахнада айқынырақ көрсетуі мүмкін. Twitter сияқты әлеуметтік медиа платформалары елдердің саясатын ғана емес, сонымен бірге олардың мәдени құндылықтары мен дипломатиялық бастамаларын әлеммен бөлісудің маңызды құралы болып табылады. Бұл елдер осы уақытқа дейін бұл салада мұқият әрі стратегиялық қадамдар жасай бастағанымен, белсенділік таныту арқылы халықаралық қоғамдық пікірде берік орын ала алады. Болашақта олар белсенді тәсілдер арқылы өз дауыстарын ести алады және халықаралық аренада белсенді рөлдерді қабылдай алады.

Дереккөз:

- Адесина, Олубукола (2016). Цифрлық дипломатия дәуіріндегі сыртқы саясат. Сілтеме: <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/23311886.2017.1297175>. Қаралған уақыты: 01.10.2024.
- Будак, Мұхаммед (2022). Қоғамдық дипломатия және цифрлық байланыс. Сілтеме: <https://dergipark.org.tr/en/pub/erciyesiletisim/article/997103>. Қаралған уақыты: 01.10.2024.
- Коллинз, Стивен (2019). Хэштег дипломатиясы: Twitter қоғамдық дипломатия және АҚШ сыртқы саясатын ілгерілету құралы ретінде. *Брендинг және қоғамдық дипломатия*, 15: 78-96.
- Хансон, Фергус (2012). АҚШ Мемлекеттік департаментіндегі электронды дипломатияның тарихы. Сілтеме: <https://www.brookings.edu/articles/the-history-of-ediplomacy-at-the-u-s-department-of-state/>. Қаралған уақыты: 01.10.2024.
- Instagram (2024). Садыр Жапаровтың Instagram парақшасы. Сілтеме: https://www.instagram.com/sadyr_japarov/?hl=en. Қаралған уақыты: 01.10.2024.
- Манор, Илан және Сегев, Элад (2020). Әлеуметтік медианың ұтқырлығы: онлайн дипломатияда Twitter желілерін пайдалану. Сілтеме: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1111/1758-5899.12799>. Қаралған уақыты: 01.10.2024.
- Мазумдар, Тео (2021). Цифрлық дипломатия: Интернетке негізделген қоғамдық дипломатия қызметі немесе қоғамды тартудың жаңа нысандары? *Брендинг және қоғамдық дипломатия*, 20, 24-43.
- Twiplomacy.com (2017). Twiplomacy Study 2017. Сілтеме: <https://www.twiplomacy.com/twiplomacy-study-2017>. Қаралған уақыты: 01.10.2024.

oyu katılımı biçimleri mi? Place Branding and Public Diplomacy, 20, 24-43.

Twiplomacy.com (2017). Twiplomacy Study 2017. Alınan yer: <https://www.twiplomacy.com/twiplomacy-study-2017>. Erişim tarihi: 01.10.2024.

Twitter (2024). Joe Biden'in Twitter hesabı. Alınan yer: <https://twitter.com/JoeBiden>. Erişim tarihi: 01.10.2024.

Twitter (2024). Narendra Modi'nin Twitter hesabı. Alınan yer: <https://twitter.com/narendramodi>. Erişim tarihi: 01.10.2024.

Twitter (2024). Kasım Comart Tokayev'in Twitter hesabı. Alınan yer: <https://twitter.com/TokayevKZ>. Erişim tarihi: 01.10.2024.

Twitter (2024). Recep Tayyip Erdoğan'ın Twitter hesabı. Alınan yer: <https://twitter.com/RErdogan>. Erişim tarihi: 01.10.2024.

Twitter (2024). Şavkat Mirziyoyev'in Twitter hesabı. Alınan yer: https://x.com/president_uz?ref_src=twsrc%5Egoogle%7Ctwcamp%5Eserp%7Ctwgr%5Eauthor. Erişim tarihi: 01.10.2024.

Twitter (2024). Azərbaycan Dışişleri Bakanlığı Twitter hesabı. Alınan yer: https://x.com/AzerbaijanMFA?ref_src=twsrc%5Egoogle%7Ctwcamp%5Eserp%7Ctwgr%5Eauthor. Erişim tarihi: 28.09.2024.

Twitter (2024). Kazakistan Dışişleri Bakanlığı Twitter hesabı. Alınan yer: https://x.com/MFA_KZ?ref_src=twsrc%5Egoogle%7Ctwcamp%5Eserp%7Ctwgr%5Eauthor. Erişim tarihi: 28.09.2024.

Twitter (2024). Kirgizistan Dışişleri Bakanlığı Twitter hesabı. Alınan yer: https://x.com/MFA_Kyrgyzstan?ref_src=twsrc%5Egoogle%7Ctwcamp%5Eserp%7Ctwgr%5Eauthor. Erişim tarihi: 28.09.2024.

Twitter (2024). Özbekistan Dışişleri Bakanlığı Twitter hesabı. Alınan yer: https://x.com/uzbekmfa?ref_src=twsrc%5Egoogle%7Ctwcamp%5Eserp%7Ctwgr%5Eauthor. Erişim tarihi: 28.09.2024.

Twitter (2024). Türkiye Dışişleri Bakanlığı Twitter hesabı. Alınan yer: https://x.com/MFATurkiye?ref_src=twsrc%5Egoogle%7Ctwcamp%5Eserp%7Ctwgr%5Eauthor. Erişim tarihi: 28.09.2024.

Twitter (2024). Джо Байденнің Twitter парақшасы. Сілтеме: <https://twitter.com/JoeBiden>. Қаралған уақыты: 01.10.2024.

Twitter (2024). Нарендра Модидің Twitter парақшасы. Сілтеме: <https://twitter.com/narendramodi>. Қаралған уақыты: 01.10.2024.

Twitter (2024). Қасым-Жомарт Тоқаевтың Twitter парақшасы. Сілтеме: <https://twitter.com/TokayevKZ>. Қаралған уақыты: 01.10.2024.

Twitter (2024). Режеп Тайып Ердоғанның Twitter парақшасы. Сілтеме: <https://twitter.com/RErdogan>. Қаралған уақыты: 01.10.2024.

Twitter (2024). Шавкат Мирзиёевтің Twitter парақшасы. Сілтеме: https://x.com/president_uz?ref_src=twsrc%5Egoogle%7Ctwcamp%5Eserp%7Ctwgr%5Eauthor. Қаралған уақыты: 01.10.2024.

Twitter (2024). Әзербайжан Сыртқы істер министрлігінің Twitter парақшасы. Сілтеме: https://x.com/AzerbaijanMFA?ref_src=twsrc%5Egoogle%7Ctwcamp%5Eserp%7Ctwgr%5Eauthor. Қаралған уақыты: 28.09.2024.

Twitter (2024). Қазақстан Сыртқы істер министрлігінің Twitter парақшасы. Сілтеме: https://x.com/MFA_KZ?ref_src=twsrc%5Egoogle%7Ctwcamp%5Eserp%7Ctwgr%5Eauthor. Қаралған уақыты: 28.09.2024.

Twitter (2024). Қырғызстан Сыртқы істер министрлігінің Twitter парақшасы. Сілтеме: https://x.com/MFA_Kyrgyzstan?ref_src=twsrc%5Egoogle%7Ctwcamp%5Eserp%7Ctwgr%5Eauthor. Қаралған уақыты: 28.09.2024.

Twitter (2024). Өзбекстан Сыртқы істер министрлігінің Twitter аккаунты. Сілтеме: https://x.com/uzbekmfa?ref_src=twsrc%5Egoogle%7Ctwcamp%5Eserp%7Ctwgr%5Eauthor. Қаралған уақыты: 28.09.2024.

Twitter (2024). Түркия Сыртқы істер министрлігінің Twitter аккаунты. Сілтеме: https://x.com/MFATurkiye?ref_src=twsrc%5Egoogle%7Ctwcamp%5Eserp%7Ctwgr%5Eauthor. Қаралған уақыты: 28.09.2024.

COMPETITIVENESS RATING OF THE REPUBLIC OF KAZAKHSTAN IN COMPARISON WITH THE COUNTRIES OF THE REGION

PROF. DR. GULNAR NADIROVA

EURASIAN RESEARCH INSTITUTE,
SENIOR RESEARCH FELLOW

ЕВРАЗИЙСКИЙ НАУЧНО-
ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКИЙ ИНСТИТУТ,
СТАРШИЙ НАУЧНЫЙ СОТРУДНИК

РЕЙТИНГ КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТИ РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН В СРАВНЕНИИ С ДРУГИМИ СТРАНАМИ РЕГИОНА

What constitutes any country's most valuable resource? What determines a country's position on the world stage, and defines its economy, societal structure, and political system?

In the past, the answer to these questions might have been simple. A country's geography dictated its destiny during the ancient period of human history. Access to certain resources such as wood, water, and metals predetermined the characteristics and nature of human civilizations in a region. Later, in the feudal age, the main determinant of a country's status was the quantity and quality of arable lands the country possessed. However, with the continuous transformations of human society, we have finally arrived at a point in history where any country's main resource is its people and their cognitive and creative potential. While natural resources and favorable geographic conditions are still significant, human intelligence and creativity play the primary role in the value-creation process worldwide. This can be observed both on state and private levels – only 3 out of 10 of the highest GDP per Capita countries have their economies closely tied to natural resources [Worldometer, n.d.], and only 1 out of 10 of the biggest companies in the world

**THE DYNAMIC
BETWEEN NATIONAL
STATES HAS SHIFTED
FROM THE WARS
OF CONQUER TO
THE STRUGGLE FOR
HUMAN CAPITAL AND
INFLUENCE THROUGH
SOFT POWER**

**ДИНАМИКА МЕЖДУ
НАЦИОНАЛЬНЫМИ
ГОСУДАРСТВАМИ
СМЕСТИЛАСЬ ОТ
ВОЙН ЗАВОЕВАНИЯ
К БОРЬБЕ ЗА
ЧЕЛОВЕЧЕСКИЙ
КАПИТАЛ И
ВЛИЯНИЕ ЧЕРЕЗ
МЯГКУЮ СИЛУ**

Что является самым ценным ресурсом любой страны? Что определяет её позицию на мировой арене и формирует её экономику, общественное устройство и политическую систему?

В прошлом ответ на эти вопросы был бы простым. География страны предопределяла её судьбу в древний период истории человечества. Доступ к определённым ресурсам, таким как древесина, вода и металлы, определял характеристики и природу человеческих цивилизаций в том или ином регионе. Позже, в феодальную эпоху, основным фактором статуса страны было количество и качество пахотных земель. Однако с непрерывными трансформациями человеческого общества мы, наконец, пришли к тому моменту истории, когда главным ресурсом любой страны являются её люди и их когнитивный и творческий потенциал. Хотя природные ресурсы и благоприятные географические условия всё ещё имеют значение, интеллект и креативность человека играют первостепенную роль в процессе создания стоимости по всему миру. Это можно наблюдать как на государственном, так и на частном уровнях — только 3 из 10 стран с самым высоким ВВП на душу насе-

by market cap is an oil and gas corporation [Forbes India, 2024].

Thus, the dynamic between national states has shifted from the wars of conquest to the struggle for human capital and influence through soft power, resulting in skilled migration or "brain drain". This global battle for human capital has numerous dimensions and it occurs on many fronts, including the weaponization of such factors of attraction as higher education and labor market opportunities, infrastructural, cultural, ideological, and political comfort and solidarity with the host country, the rule of law and a just judicial system, etc. It has become increasingly important for national states who strive for competitiveness to not only consider their domestic factors of growth, but to pay extra attention to the external growth determinants, both stimulating the inflow of foreign specialists and reducing the outflow of local experts. While this issue requires constant and dynamic analysis from many different actors, it is possible to measure and compare some aspects of countries' efforts in terms of attraction and retention of human capital

ления имеют экономики, тесно связанные с природными ресурсами [Worldometer, б. д.], и только 1 из 10 крупнейших компаний в мире по рыночной капитализации является нефтегазовой корпорацией [Forbes India, 2024].

Таким образом, динамика между национальными государствами сместилась от войн завоевания к борьбе за человеческий капитал и влияние через мягкую силу, что приводит к миграции квалифицированных специалистов или «утечке мозгов». Эта глобальная битва за человеческий капитал имеет множество измерений и проходит на многих фронтах, включая использование таких факторов привлечения, как высшее образование и перспективы на рынке труда, инфраструктурный, культурный, идеологический и политический комфорт и солидарность с принимающей страной, верховенство закона и справедливую судебную систему и т.д. Национальные государства, стремящиеся к конкурентоспособности, вынуждены не только учитывать внутренние факторы роста, но и уделять особое внимание внешним детерминантам роста, стимулируя приток иностранных специалистов и сокращая отток местных экспертов. Хотя эта проблема требует постоянного динамического анализа со стороны множества разных акторов, возможно измерить и сравнить некоторые аспекты усилий стран по привлечению и удержанию человеческого капитала на основе статистики и опросов в этих государствах.

Именно такую методологию использует Всемирный центр конкурентоспособности Международного института управленческого развития (IMD), который уже на протяжении трёх десятилетий занимается исследованием конкурентоспособности стран [IMD, 2024]. Идея заключается в том, чтобы изменить представление о том, какой должна быть конкурентоспособная страна, поскольку на протяжении десятилетий большинство статистиков и экономистов сосредотачивались исключительно на ВВП стран, игнорируя другие, иногда более сложные и тонкие показатели. Организация утверждает, что «сегодня и в будущем процветающие нации будут опреде-

based on statistics and surveys from these nation-states.

This is the methodology adopted by the International Institute for Management Development (IMD) World Competitiveness Center, which has pioneered the research on countries' competitiveness for the last 3 decades [IMD, 2024]. The idea is to shift the vision of what a competitive country might be, as for decades the only focus of most of the statisticians and economists has been solely on countries' GDP rather than other, sometimes more complex and nuanced metrics. The organization states that "today and in the future, prosperous nations will be defined by how well they guarantee future generations' prosperity while preserving the living standards of the current population" [IMD, 2024]. The company's research results in the annual published IMD World Competitiveness Yearbook, which has been consistently put out in the form of an extensive rating for 36 years by this moment. Recently, the rating has been broadened, now including 67 countries. The countries are ranked based on four pillars: Economic Performance, Government Efficiency, Business Efficiency, and Infrastructure; these pillars are further divided into 20 sub-factors, consisting of 336 criteria in total, which are based on hard data and surveys [IMD, 2024].

Regarding the analysis of the results of the most recent rating issue, there are many key factors. Firstly, despite the ever-developing nature of the ranking, it still does not include most post-Soviet and Central Asian states, therefore a direct comparison of Kazakhstan with its neighbors will not be feasible. However, some countries in the list share some historical and cultural background with Kazakhstan, which can be set side-by-side with the Republic for additional context and contrast. Those include the countries that are now active mem-

THE MAIN CONTRIBUTOR TO THE REPUBLIC'S RATHER HIGH GENERAL RANKING IS THE GOVERNMENT EFFICIENCY CRITERIA, WHERE KAZAKHSTAN TAKES 18TH PLACE

ГЛАВНЫМ ВКЛАДОМ В ДОВОЛЬНО ВЫСОКОЕ ОБЩЕЕ РАНЖИРОВАНИЕ РЕСПУБЛИКИ ЯВЛЯЕТСЯ КРИТЕРИЙ ЭФФЕКТИВНОСТИ ПРАВИТЕЛЬСТВА, ГДЕ КАЗАХСТАН ЗАНИМАЕТ 18-Е МЕСТО

латься тем, насколько хорошо они гарантируют благосостояние будущих поколений, одновременно сохраняя уровень жизни нынешнего населения» [IMD, 2024]. Исследование компании приводит к ежегодной публикации IMD World Competitiveness Yearbook, который последовательно выпускается в виде обширного рейтинга на протяжении 36 лет. Недавно рейтинг был расширен и теперь включает 67 стран. Страны ранжируются по четырём категориям: Экономическая результативность, Эффективность правительства, Эффективность бизнеса и Инфраструктура; эти категории далее делятся на 20 подфакторов, включающих в общей сложности 336 критериев, основанных на статистических данных и опросах [IMD, 2024].

Что касается анализа результатов последнего выпуска рейтинга, то здесь есть несколько ключевых факторов. Во-первых, несмотря на постоянное развитие рейтинга, он всё ещё не включает большинство постсоветских и центральноазиатских государств, поэтому прямое сравнение Казахстана с его соседями будет затруднительным. Однако некоторые страны в списке имеют историческое и культурное сходство с Казахстаном, что позволяет их сопоставить для дополнительного контекста и контраста. Среди них страны, которые теперь являются активными членами ЕС — Эстония, Латвия и Литва; самая населенная тюркская страна в мире — Турция, и, наконец, Монголия. Во-вторых, упомянутые страны ранжируются в следующем порядке: Литва занимает 30-е место в рейтинге, в то время как Эстония всего на 3 позиции ниже, на 33-м месте. Казахстан находится на 35-м месте, между Малайзией и Португалией. За Казахстаном следует Латвия, которая на 10 позиций ниже, на 45-м месте в рейтинге. Турция и Монголия

bers of the EU – Estonia, Latvia, and Lithuania; the most populous Turkic country in the world – Türkiye, and lastly Mongolia. Secondly, the mentioned countries are ranked in the following order: Lithuania occupies 30th place in the rating, while Estonia is only 3 positions behind, in 33rd place. Kazakhstan is in the 35th place, between Malaysia and Portugal. Kazakhstan is followed by Latvia, which is 10 positions behind, in 45th place of the ranking. Türkiye and Mongolia follow Latvia, occupying 53rd and 61st places, respectively.

The general rating of the countries is further divided into 4 ratings dedicated to each of the aforementioned pillars. Those give much more detailed insights into the nature of each country's competitiveness. For instance, starting with Kazakhstan, it seems that the main contributor to the Republic's rather high general ranking is the Government efficiency criteria, where Kazakhstan takes 18th place, higher than any of the compared countries, surpassing even Estonia, which is famous for its compact electronic government [e-Estonia, 2024]. This is possible due to Kazakhstan's high score for the country's tax policy, public finance, and business legislation. According to the researchers, the government of Kazakhstan collects taxes, redistributes income, and guarantees social security for its citizens relatively effectively. On the other hand, some of the criteria that require further efforts in the domain of Government efficiency are the rule of law, freedom of the press, and the Democracy Index results, where Kazakhstan falls behind many countries in the list. Another factor that positively affected the country's overall score is Business efficiency – Kazakhstan landed in 23rd place in the ranking, only 4 positions lower than Lithuania – the only country on the list that scored higher than Kazakhstan. Regarding

**OUT OF 67 COUNTRIES
ON THE LIST,
KAZAKHSTAN'S
ENTREPRENEURS
HAVE THE LOWEST
FEAR OF FAILURE**

**ИЗ 67 СТРАН
В СПИСКЕ,
ПРЕДПРИНИМАТЕЛИ
КАЗАХСТАНА
МЕНЬШЕ ВСЕГО
БОЯТСЯ НЕУДАЧ**

следуют за Латвией, занимая 53-е и 61-е места соответственно.

Общий рейтинг стран далее делится на 4 рейтинга, посвященные каждой из упомянутых категорий. Эти рейтинги дают гораздо более детальное представление о природе конкурентоспособности каждой страны. Например, начиная с Казахстана, можно отметить, что главным вкладом в довольно высокое общее ранжирование Республики является критерий эффективности правительства, где Казахстан занимает 18-е место, что выше всех сравниваемых стран, включая Эстонию, которая славится своей компактной электронной государственной системой [e-Estonia, 2024]. Это стало возможным благодаря высокому баллу Казахстана за налоговую политику, государственные финансы и законодательство, регулирующее бизнес. По данным исследователей, правительство Казахстана эффективно собирает налоги, перераспределяет доходы и гарантирует социальную безопасность своим гражданам. С другой стороны, некоторые критерии, требующие дальнейших усилий в области эффективности правительства, включают верховенство закона, свободу прессы и результаты Индекса демократии, где Казахстан уступает многим странам в списке. Ещё одним фактором, положительно повлиявшим на общий балл страны, является эффективность бизнеса — Казахстан занял 23-е место в рейтинге, всего на 4 позиции ниже Литвы. Что касается бизнес-эффективности Казахстана, то есть несколько причин, по которым страна имеет такой высокий рейтинг. Во-первых, согласно исследованию, из 67 стран в списке предприниматели Казахстана меньше всего боятся неудач; во-вторых, Казахстан имеет самый равноправный доступ обоих полов к финансовым услугам. Дру-

Kazakhstan's Business efficiency, there is a set of mixed reasons why the country's score is so high. Firstly, according to the research, out of 67 countries on the list, Kazakhstan's entrepreneurs have the lowest fear of failure; secondly, Kazakhstan has the most equitable access of both genders to financial services. Some other reasons include efficient remuneration of management in the country, relatively high level of female participation in the labor force and holding managerial positions, and rather effective use of big data and analytical services in the business. Overall, it may be deduced that social policies in the country aimed at supporting businesses and gender diversity show some level of recognizable effectiveness.

The other two pillars drag the country's score down – in terms of Economic performance Kazakhstan is only ranked 43rd, and the country's worst score is within the domain of Infrastructure – 49th place out of 67. The worst aspects of the Economic performance pillar summed up paint a picture of a rather low complexity economy that does not trade with the world enough, and most of its trade is done in natural resources, which results in high domestic prices for the consumers, especially when it comes to food. The silver lining is the country's continuous economic growth and relatively low youth unemployment and exclusion. The rating once again highlights a critical necessity for an economic shift towards a more diversified and value-adding economy. The infrastructure represents the Republic's most troubled domain – according to the researchers,

гими причинами являются эффективное вознаграждение менеджмента компаний в стране, относительно высокий уровень участия женщин в рабочей силе и на руководящих должностях, а также достаточно эффективное использование больших данных и аналитических услуг в бизнесе. В целом можно сделать вывод, что социальная политика страны, направленная на поддержку бизнеса и гендерного разнообразия, демонстрирует определённую степень признанной эффективности.

Две другие категории снижают общий рейтинг страны — в плане экономической результативности Казахстан занимает лишь 43-е место, а худший результат страны связан с инфраструктурой — 49-е место из 67. Худшие аспекты категории экономической результативности, взятые в совокупности, показывают картину экономики низкой сложности, которая недостаточно торгует с миром, причём большая часть её торговли осуществляется природными ресурсами, что приводит к высоким внутренним ценам для потребителей, особенно когда речь идет о продуктах питания. Обнадеживающим фактором является непрерывный экономический рост страны и относительно низкий уровень безработицы и социальной изоляции среди молодежи. Рейтинг вновь подчеркивает критическую необходимость экономического перехода к более диверсифицированной экономике, создающей больше добавленной стоимости. Инфраструктура является наиболее проблемной сферой Республики — по данным исследователей, существует множество проблем, которые необходимо решить, включая научную инфраструктуру, здравоохранение и экологию, а также технологическую инфраструктуру. Иными словами, это означает, что Казахстан всё ещё недостаточно инвестирует в важные области, такие как здравоохранение, образование, научные исследования и технологические разработки. В результате средняя продолжительность жизни граждан Казахстана является одной из самых низких среди 67 стран в списке. Более того, страна неэффективно использует свои водные и энергетические ресурсы, а вклад в экономику средне- и высокотехнологич-

there are multiple problems to be addressed, they include Scientific Infrastructure, Health and Environment, and Technological Infrastructure. In other words, this means that Kazakhstan still under-invests in important areas such as healthcare, education, and R&D. As a result, the average life expectancy of Kazakhstani citizens is one of the lowest of 67 countries on the list. Additionally, the country does not use its water and energy resources effectively, and also the contribution of medium and high-tech value to the economy is minimal. One of the results of these crucial under-investments is a relatively low human development index (HDI) in the country, which is also integrated into the competitiveness score. HDI "is a summary measure of average achievement in key dimensions of human development: a long and healthy life, being knowledgeable and having a decent standard of living" [UNDP, n.d.] and within it, Kazakhstan is placed 67th, noticeably lower than both the Baltic states, which are ranked between 30th and 38th places, and Türkiye, ranked 45th.

While a snapshot of a country's current situation matters a lot, however, it's the trends that are important in the long run. Regarding those, it can be observed that overall, in terms of competitiveness Kazakhstan has

TÜRKİYE WAS ABLE TO SCORE VERY HIGH IN THE ECONOMIC PERFORMANCE DOMAIN, GETTING AHEAD OF ALL THE COMPARED COUNTRIES

ТУРЦИЯ СМОГЛА ЗАНЯТЬ ОЧЕНЬ ВЫСОКОЕ МЕСТО В ОБЛАСТИ ЭКОНОМИЧЕСКОЙ РЕЗУЛЬТАТИВНОСТИ, ОПЕРЕДИВ ВСЕ СРАВНИВАЕМЫЕ СТРАНЫ

ных отраслей минимален. Одним из результатов этой критической нехватки инвестиций является относительно низкий индекс человеческого развития (ИЧР) в стране, который также интегрирован в оценку конкурентоспособности. ИЧР «является сводным показателем средних достижений в ключевых аспектах человеческого развития страны: долгой и здоровой жизни, знаниях и достойном уровне жизни» [UNDP, б.д.]; и в рамках этого индекса Казахстан занимает 67-е место, заметно ниже как балтийских стран, которые находятся между 30-м и 38-м местами, так и Турции, занимающей 45-е место.

Хотя текущая оценка ситуации в стране имеет большое значение, однако именно тенденции важны в долгосрочной перспективе. Что касается этих тенденций, то можно заметить, что в целом с точки зрения конкурентоспособности Казахстан демонстрировал стабильный рост в последние годы — страна поднялась с 42-го на 35-е место в общем рейтинге. То же самое можно сказать о 3 из 4 категорий, при этом инфраструктура остаётся главной проблемой и наименее эффективной категорией столпом за последние пять лет — рост был довольно посредственным, что сдвинуло Казахстан с 51-го на 49-е место в соответствующем рейтинге. Более того, недавно в этой области наблюдалась негативная тенденция — с 2022 года страна опустилась на 3 позиции; например, показатели по образованию, здравоохранению и экологии, научной инфраструктуре и базовой инфраструктуре ухудшились между 2023 и 2024 годами. Время покажет, станет ли дальнейшая деградация инфраструктуры новой тенденцией для страны или же это останется небольшой проблемой, вызванной постковидным периодом, которая скоро будет забыта.

demonstrated steady growth in recent years – the country has climbed from 42nd to 35th position in the general ranking. The same can be said about 3 pillars out of 4, with Infrastructure being the country's main problem and the worst-performing pillar across five years – it demonstrated a rather mediocre growth that shifted Kazakhstan from the 51st to 49th place in the respective ranking. Moreover, there was a recent negative trend in this domain – since 2022 the country has fallen by 3 positions, for instance, Education, Health and Environment, Scientific Infrastructure, and Basic Infrastructure have all worsened between 2023 and 2024. The time will tell if further degradation in Infrastructure becomes the country's new trend or if it remains a small post-COVID-period nuisance to be soon forgotten. Decision-makers within the country must bring much attention to this issue and support the currently flawed and underfunded spheres.

The case of Türkiye is a rather interesting one – despite having one of the lowest scores in terms of Government Efficiency (63rd out of 67 countries) and below-average scores in terms of Infrastructure and Business Efficiency, the Republic was able to score very high in the Economic Performance domain, getting ahead of all the compared countries. This also mirrors the story of Mongolia within the ranking, which has even lower scores in terms of Infrastructure and Business Efficiency, yet manages to demonstrate a considerable Economic Performance, placed 2nd in the respective pillar within the comparison list. Latvia, Lithuania, and Estonia, on the other hand consistently score around or slightly above average in all categories but Economic Performance. A further analysis into this peculiarity reveals that the main factor behind those numbers is the real GDP growth – the Baltic countries had a GDP contraction in 2023 because of the Russian invasion of Ukraine and the subsequent painful estrangement from the Russian market through sanctions [Luminor, 2024]. This looks especially problematic compared to Türkiye's 4.52% and Mongolia's 7% 2023 GDP growth figures [World Bank, n.d.]. Thus, it can be determined that in this case, the role of substantial outside factors temporarily out-

Руководители страны должны обратить серьёзное внимание на эту проблему и поддерживать недостаточно финансируемые и уязвимые сферы.

Пример Турции также довольно интересен – несмотря на один из самых низких баллов по критерию эффективности правительства (63-е место из 67 стран) и результаты ниже среднего по инфраструктуре и эффективности бизнеса, республика смогла получить очень высокий балл в области экономической результативности, опередив все сравниваемые страны. Это также отражает ситуацию Монголии в рейтинге, которая имеет ещё более низкие результаты по инфраструктуре и эффективности бизнеса, но при этом демонстрирует значительную экономическую результативность, занимая 2-е место по этой категории в сравнительном списке. Латвия, Литва и Эстония, напротив, стабильно занимают места около или немного выше среднего во всех категориях, за исключением экономической результативности. Дополнительный анализ этой особенности показывает, что основным фактором таких результатов является реальный рост ВВП – страны Балтии зафиксировали сокращение ВВП в 2023 году из-за российского вторжения в Украину и последующего болезненного разрыва с российским рынком из-за санкций [Luminor, 2024]. Это выглядит особенно проблематично по сравнению с показателями роста ВВП Турции в 4,52% и Монголии в 7% в 2023 году [World Bank, б.д.]. Таким образом, можно сделать вывод, что в этом случае роль масштаб-

weighed internal efforts. Yet, any country should still strive for sustainable internally fueled growth of its attractiveness for local and foreign talent to win the long-run race for the most important resource there is in the world – people.

References:

- e-Estonia (2024). Estonia is among the best countries to provide digital public services according to the OECD. e-Estonia. Retrieved from <https://e-estonia.com/estonia-among-best-countries-provide-digital-public-services>. Accessed on 07.09.2024.
- Forbes India (2024). Top 10 largest companies in the world by market valuation in 2024: List of 10 biggest companies in the world. Retrieved from <https://www.forbesindia.com/article/news/top-10-largest-companies-in-the-world-by-market-valuation-in-2024/81801/1>. Accessed on 08.09.2024.
- International Institute for Management Development (IMD) (2024). World Competitiveness Yearbook 2024. IMD. Retrieved from <https://www.imd.org/wcc/world-competitiveness-yearbook>. Accessed on 12.09.2024.
- Luminor (2024). Spring 2024: Baltic and Global Economic Outlook. Retrieved from <https://www.luminor.lv/en/forecasts/spring-2024-baltic-and-global-economic-outlook>. Accessed on 12.09.2024.
- United Nations Development Programme (UNDP) (n.d.). Human Development Index (HDI). Retrieved from <https://hdr.undp.org/data-center/human-development-index#/indicies/HDI> Accessed on 09.09.2024.
- Worldometer (n.d.). GDP per capita. Worldometer. Retrieved from <https://www.worldometers.info/gdp/gdp-per-capita/>. Accessed on 10.09.2024.
- World Bank (n.d.). GDP growth (annual %): Turkey, Mongolia. Retrieved from <https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.KD.ZG?end=2023&locations=TR-MN&start=2023&view=bar>. Accessed on 13.09.2024.

ных внешних факторов временно перевешивает внутренние усилия. Однако любая страна в любом случае должна стремиться к устойчивому внутренне стимулируемому росту своей привлекательности для местных и иностранных специалистов, чтобы выиграть долгосрочную гонку за самый важный ресурс в мире — людей.

Источники:

- Всемирный банк (б. д.). Рост ВВП (ежегодно %): Турция, Монголия. Доступно по адресу: <https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTPc.KD.ZG?end=2023&locations=TR-MN&start=2023&view=bar>. Дата обращения: 13.09.2024.
- e-Estonia (2024). Эстония входит в число лучших стран по предоставлению цифровых государственных услуг согласно данным ОЭСР. e-Estonia. Доступно по адресу: <https://e-estonia.com/estonia-among-best-countries-provide-digital-public-services>. Дата обращения: 07.09.2024.
- Forbes India (2024). Топ-10 крупнейших компаний мира по рыночной капитализации в 2024 году: список 10 крупнейших компаний мира. Доступно по адресу: <https://www.forbesindia.com/article/news/top-10-largest-companies-in-the-world-by-market-valuation-in-2024/81801/1>. Дата обращения: 08.09.2024.
- Luminor (2024). Весна 2024 года: экономический прогноз для стран Балтии и мира. Доступно по адресу: <https://www.luminor.lv/en/forecasts/spring-2024-baltic-and-global-economic-outlook>. Дата обращения: 12.09.2024.
- Международный институт управленческого развития (IMD) (2024). Всемирный годовой отчет о конкурентоспособности 2024. IMD. Доступно по адресу: <https://www.imd.org/wcc/world-competitiveness-yearbook>. Дата обращения: 12.09.2024.
- Программа развития ООН (UNDP) (б. д.). Индекс человеческого развития (ИЧР). Доступно по адресу: <https://hdr.undp.org/data-center/human-development-index#/indicies/HDI>. Дата обращения: 09.09.2024.
- Worldometer (б. д.). ВВП на душу населения. Worldometer. Доступно по адресу: <https://www.worldometers.info/gdp/gdp-per-capita/>. Дата обращения: 10.09.2024.

CATCHING THE WAVE: THE MIGRATION SITUATION IN KAZAKHSTAN

ANUAR SATMURZIN

EURASIAN RESEARCH INSTITUTE,
JUNIOR RESEARCH FELLOW

ЕВРАЗИЙСКИЙ
НАУЧНОИССЛЕДОВАТЕЛЬСКИЙ ИНСТИТУТ,
МЛАДШИЙ НАУЧНЫЙ СОТРУДНИК

НА ГРЕБНЕ ВОЛНЫ: МИГРАЦИОННАЯ СИТУАЦИЯ В КАЗАХСТАНЕ

The last couple of years saw a series of changes in Kazakhstan's typical migration patterns caused by an intensification of a rather turbulent geopolitical situation in the region. Russia's partial mobilization, launched on September 21, 2022, sent a huge migration wave away from Russia to other countries across the globe. The sanctions, however, have significantly altered the geography of relocation for Russian citizens by narrowing its main migration flows down to Kazakhstan and a handful of other states, including other Central Asian states, Georgia, and Israel (Zhumashbekova et al., 2024). As a result, Kazakhstan has received an unprecedented number of migrants over the last two years, and along with it experienced a set of associated implications. In addition, Kazakhstan might experience a new wave of migration from Central Asian countries.

According to the Bureau of National Statistics (BNS) (2024), the number of people who migrated to Kazakhstan reached 17.425 in 2022 and 25.387 in 2023. Among those who moved to Kazakhstan in 2023, the majority were from Russia with 11.711 people and Uzbekistan with 6.519 people. It is notable that the number of migrants from Uzbekistan exceeded the num-

THE SANCTIONS, HOWEVER, HAVE SIGNIFICANTLY ALTERED THE GEOGRAPHY OF RELOCATION FOR RUSSIAN CITIZENS BY NARROWING ITS MAIN MIGRATION FLOWS DOWN TO KAZAKHSTAN AND A HANDFUL OF OTHER STATES

ТЕМ НЕ МЕНЕЕ, САНКЦИИ ОКАЗАЛИ СУЩЕСТВЕННОЕ ВЛИЯНИЕ НА ГЕОГРАФИЮ ПЕРЕМЕЩЕНИЯ РОССИЙСКИХ ГРАЖДАН, ТЕМ САМЫМ СОСРЕДОТОЧИВ ОСНОВНЫЕ ПОТОКИ МИГРАЦИИ НА КАЗАХСТАНЕ И НЕСКОЛЬКИХ ДРУГИХ СТРАНАХ

За последние несколько лет характерность миграционных потоков в Казахстане претерпела ряд изменений ввиду обострения геополитической ситуации в регионе. Частичная мобилизация в России, начавшаяся 21 сентября 2022 года, повлекла за собой массовую миграцию из России в другие страны по всему миру. Тем не менее, санкции оказали существенное влияние на географию перемещения российских граждан, тем самым сосредоточив основные потоки миграции на Казахстане и нескольких других странах, включая страны Центральной Азии, Грузию и Израиль (Жумашбекова и др., 2024). В результате, за последние два года Казахстан принял беспрецедентное количество мигрантов и столкнулся с рядом сопутствующих последствий. Кроме того, в стране ожидается новая волна мигрантов из стран Центральной Азии.

Согласно данным Бюро национальной статистики (БНС) (2024), число людей, мигрировавших в Казахстан, достигло 17,425 человек в 2022 году и 25,387 человек в 2023 году. Среди мигрантов, приехавших в Казахстан в 2023 году, большинство составили граждане России (11,711 человек) и Узбекистана (6,519 человек). Примечательно,

ber of Russian migrants in 2022. During the period of January-July of 2024, the migration to Kazakhstan reached 15,937 people, which is 577 people more compared with the same period in 2023. Meanwhile, there has been a vivid decline in the rate of emigration from Kazakhstan to other countries. During the period from January to July 2024, the number of emigrants amounted to 7,799, which is 1,349 people less compared with the same period in 2023 (Bureau of National Statistics, 2024).

Kazakhstan has received 1,084,771 visitors in 2023, which is about %15 more compared with 2022. During the first two quarters of 2024, Kazakhstan was visited by 566,457 people, which is roughly %9 more compared with the same period in 2023, and almost twice as many compared with the same period in 2022 (Bureau of National Statistics, 2024). The majority of people visiting Kazakhstan during the first two quarters were from Russia with %44.6 out of all visitors in 2022, %45 in 2023, and %33 in 2024. Among Central Asian countries, the majority of people who came to Kazakhstan during the first two quarters were from Uzbekistan amounting to 9,403 people in 2022, 16,401 in 2023, and 16,797 in 2024 (Bureau of National Statistics, 2024).

Given the visa-free regulations, the majority of the local migrants used Kazakhstan as a transit point to explore other destinations, includ-

что в 2022 году количество мигрантов из Узбекистана превысило количество российских мигрантов. В период с января по июль 2024 года внешняя миграция в Казахстане достигла 15,937 человек, что на 577 человек больше по сравнению с тем же периодом в 2023 году. В то же время наблюдается явное снижение уровня эмиграции из Казахстана в другие страны. В период с января по июль 2024 года число эмигрантов составило 7,799 человек, что на 1,349 человек меньше по сравнению с тем же периодом в 2023 году (Бюро национальной статистики, 2024).

В 2023 году Казахстан посетило 1,084,771 иностранных туристов, что примерно на 15% больше по сравнению с 2022 годом. В первые два квартала 2024 года в Казахстан прибыло 566,457 иностранных туристов, что примерно на %9 больше по сравнению с аналогичным периодом в 2023 году и почти в два раза больше по сравнению с тем же периодом в 2022 году (Бюро национальной статистики, 2024). Большинство иностранных туристов, посетивших Казахстан, прибыли из России - %44,6 от общего числа всех иностранных туристов в 2022 году, %45 в 2023 году и %33 в 2024 году. Среди стран Центральной Азии, большинство людей, посетивших Казахстан в первые два квартала, были из Узбекистана – 9,403 человека в 2022 году, 16,401 в 2023

ing Türkiye, Uzbekistan, Kyrgyzstan, Azerbaijan, and Israel. The independent research by The Bell concludes that the number of Russian citizens who remained in Kazakhstan in July 2024 does not exceed 80,000 people (The Bell, 2024), which supports the statements made by the Russian Consulate General in Almaty, Dmitri Turayev in February of the same year (Mukatayeva, 2024).

Nevertheless, such an unprecedented influx of migrants could have a significant impact on the local labor market. Theoretically, migration possesses the capacity to affect the skills composition of the local workforce and invoke alterations in the wage structure across the local labor market, i.e., the influx of migrants can reduce the wages of those local workers with competencies similar to migrants'. This is highly evident for those industries that are less popular among the local workforce. On the positive side, the migration can lead to a reduction of the differentials between the high- and low-skilled workers and grant the opportunity to leverage the influx of skilled workers to fill the gaps in qualified personnel in sectors like education, medicine,

AMONG THOSE WHO MOVED TO KAZAKHSTAN IN 2023, THE MAJORITY WERE FROM RUSSIA WITH 11,711 PEOPLE AND UZBEKISTAN WITH 6,519 PEOPLE

СРЕДИ МИГРАНТОВ, ПРИЕХАВШИХ В КАЗАХСТАН В 2023 ГОДУ, БОЛЬШИНСТВО СОСТАВИЛИ ГРАЖДАНЕ РОССИИ 11,711 ЧЕЛОВЕК И УЗБЕКИСТАНА 6,519 ЧЕЛОВЕК

году и 16,797 в 2024 году (Бюро национальной статистики, 2024).

Учитывая возможность безвизового въезда, большинство мигрантов использовали Казахстан в качестве транзитного пункта на пути к другим направлениям, включая Турцию, Узбекистан, Кыргызстан, Азербайджан и Израиль. Независимое исследование The Bell демонстрирует, что в июле 2024 года количество граждан России, оставшихся в Казахстане, не превышало 80,000 человек (The Bell, 2024), что подтверждает заявление генерального консула России в Алматы Дмитрия Тураева, сделанное в феврале того же года (Мукатаева, 2024).

Тем не менее, такой беспрецедентный приток мигрантов мог оказать значительное влияние на местный рынок труда. Теоретически, миграция способна преобразовать конфигурацию навыков местной рабочей силы и повлиять на структуру заработных плат. Иными словами, приток мигрантов может снизить заработные платы тех местных работников, чьи профессиональные компетенции схожи с мигрантами. Это особенно очевидно для тех отраслей, которые менее популярны среди местной рабочей силы. С другой стороны, миграция может способствовать снижению разницы между высококвалифицированными и низкоквалифицированными работниками, а также предоставить возможность использовать приток квалифицированных специалистов для заполнения дефицита кадров в тех секторах, которые обычно испытывают нехватку рабочей силы, а именно образование, медицина, консалтинг, ИТ (Каппасова и др., 2024).

Исследование дискриминации на рынке труда в Казахстане, проведенное Каппасовой и др. (2024),

consulting, and IT, which typically experience the shortages in labor force (Kappasova et al., 2024).

The study of the job discrimination patterns in Kazakhstan by Kappasova et al. (2024) suggests that Russian-migrant applicants are less likely to receive job offers compared to Kazakh natives. The proportion of discrimination work bias tends to be higher in high-skilled jobs sectors where the call-back rates for Russian migrants are %9 lower compared to Kazakh natives. Further estimates suggest a difference between the reception patterns regarding the Russian migrants and those ethnic Russians born in Kazakhstan. Accordingly, the Russian-migrants are %7.7 less likely to receive interview invitations compared to ethnic Kazakhs while ethnic Russians born in Kazakhstan have only %1.6 lower chances of getting invited for an interview. Nevertheless, there is no evidence against the patterns of discrimination against migrants in general as there are no signals of bias against Kyrgyz migrant workers. Thus, despite the predominant concerns, there is not enough evidence to support the fear of Russian migrants taking the jobs of the local natives.

The influx of Russian ethnic migrants in the first quarter of 2024 has somewhat dwindled compared with the last quarter of 2023, and the majority

**DESPITE THE
PREDOMINANT
CONCERNS, THERE
IS NOT ENOUGH
EVIDENCE TO
SUPPORT THE FEAR OF
RUSSIAN MIGRANTS
TAKING THE JOBS OF
THE LOCAL NATIVES**

**НЕСМОТЯ НА
ОПАСЕНИЯ, НЕТ
ДОСТАТОЧНЫХ
ДОКАЗАТЕЛЬСТВ,
ПОДТВЕРЖДАЮЩИХ
СТРАХ, ЧТО
РОССИЙСКИЕ
МИГРАНТЫ
ОТНИМАЮТ
РАБОЧИЕ МЕСТА У
МЕСТНЫХ ЖИТЕЛЕЙ**

показало, что соискатели-мигранты из России реже получают предложения о работе по сравнению с казахстанскими гражданами. Доля дискриминации на рынке труда выше в секторах высококвалифицированных профессий, где отклики на резюме российских мигрантов на %9 ниже по сравнению с аналогичными у казахстанцев. Исследование также выявило различия в отношении к российским мигрантам и этническим русским, родившимся в Казахстане. Российские мигранты на %7,7 реже получают приглашения на собеседование по сравнению с этническими казахами, в то время как этнические русские, родившиеся в Казахстане, имеют лишь на %1,6 меньше шансов быть приглашенными на собеседование. В то же время нет доказательств дискриминации мигрантов в целом ввиду отсутствия схожей проблематики в отношении рабочих-мигрантов из Кыргызстана. Таким образом, несмотря на опасения, нет достаточных доказательств, подтверждающих страх, что российские мигранты отнимают рабочие места у местных жителей.

К концу первого квартала 2024, приток мигрантов несколько снизился по сравнению с последним кварталом 2023 года, и большинство мигрантов направились исследовать другие географические направления. Тем не менее, недавние события в России создали возможность новой волны миграции из других стран, включая Таджикистан и Азербайджан (Жумашбекова и др., 2024). Иными словами, сложившаяся ситуация может создать стимул для переезда в Казахстан, что приведет к значительному увеличению числа трудовых мигрантов в Казахстане, что уже заметно на примере мигрантов из Узбекистана, которые занимают второе место по количе-

of migrants moved to explore other geographic destinations. The recent instabilities in Russia, however, have orchestrated the possibility of a new influx of migrants from other countries, including Tajikistan and Azerbaijan (Zhumashbekova et al., 2024). In other words, it can create an incentive to move to Kazakhstan, thereby increasing the number of working migrants in Kazakhstan to a significant extent, which is already evident with the migrants from Uzbekistan amounting to the second highest number of migrants just behind Russian migrants (Bureau of National Statistics, 2024). Some, however, disagree and insist that the wage differences between Russia and Kazakhstan will impede the influx of migrants from Central Asia to Kazakhstan (Isabayeva, 2024).

In essence, Kazakhstan has experienced an unprecedented influx of migrants over the last several years with Russian and Uzbek migrants constituting the majority of those coming to Kazakhstan. The majority of those who came to Kazakhstan have moved on to explore other geographical destinations with only a small part remaining in Kazakhstan. Despite the initial concerns, the analyses argue against the fears of Russian migrants taking jobs from Kazakh natives regardless of the job sector and the qualifying characteristics of the job. The recent instabilities in Russia might result in a new influx of migrants from Central Asian countries.

Accordingly, the migration from Russia is expected to go back to typical values when considering the data from January to July of 2024. The new data, however, is to be expected, and so is the more detailed analysis of the current status quo. Specifically, it is important to continue comparing the monthly data on visitors and migrants during the period starting in September 2022, when the partial mobilization in Russia took place,

IT IS IMPORTANT TO CONTINUE COMPARING THE MONTHLY DATA ON VISITORS AND MIGRANTS DURING THE PERIOD STARTING IN SEPTEMBER 2022, WHEN THE PARTIAL MOBILIZATION IN RUSSIA TOOK PLACE, WITH THE SAME PERIODS IN 2024 IN THE FUTURE

ВАЖНО ПРОДОЛЖАТЬ СРАВНЕНИЕ ЕЖЕМЕСЯЧНЫХ ДАННЫХ О ПОСЕТИТЕЛЯХ И МИГРАНТАХ ЗА ПЕРИОД, НАЧИНАЯ С СЕНТЯБРЯ 2022 ГОДА, КОГДА БЫЛА ОБЪЯВЛЕНА ЧАСТИЧНАЯ МОБИЛИЗАЦИЯ В РОССИИ, С АНАЛОГИЧНЫМИ ПЕРИОДАМИ В 2024 ГОДУ

ству мигрантов после сразу после мигрантов из России (Бюро национальной статистики, 2024). Однако некоторые не согласны с этим и считают, что разница в заработных платах между Россией и Казахстаном будет препятствовать притоку мигрантов из Центральной Азии в Казахстан (Исабаева, 2024).

Таким образом, за последние несколько лет Казахстан столкнулся с беспрецедентным притоком мигрантов, среди которых большинство составляют мигранты из России и Узбекистана. Большинство приехавших в Казахстан мигрантов отправились исследовать другие географические направления, и лишь немногие остались в стране. Несмотря на первоначальные опасения, проведенные анализы опровергают страхи о том, что российские мигранты занимают рабочие места казахстанцев, независимо от сектора и квалификации работы. Недавняя нестабильность в России может привести к новой волне миграции из стран Центральной Азии.

Ожидается, что миграция из России вернется к привычным значениям, исходя из данных за период с января по июль 2024 года. Однако, для более точного и детального анализа необходимо проанализировать наиболее актуальные данные. Важно продолжать сравнение ежемесячных данных о посетителях и мигрантах за период, начи-

with the same periods in 2024 in the future, as this will provide us with more concrete and lasting results.

References:

- Bureau of National Statistics of Kazakhstan (2024). External migration by country. Retrieved from <https://stat.gov.kz/en/industries/social-statistics/demography/dynamic-tables/>. Accessed on 14.09.2024.
- Bureau of National Statistics of Kazakhstan (2024). Statistics of tourism: dynamic tables. Retrieved from <https://stat.gov.kz/en/industries/business-statistics/stat-tourism/dynamic-tables/>. Accessed on 17.09.2024.
- Bureau of National Statistics of Kazakhstan (2024). The number of incoming visitors served by nationality. Retrieved from <https://stat.gov.kz/en/industries/business-statistics/stat-tourism/dynamic-tables/>. Accessed on 12.09.2024.
- Isabayeva, Saule (2024). Russia, Kazakhstan or Europe: what will the migrants from Central Asia choose? Retrieved from <https://spik.kz/1955-rossija-kazahstan-ili-evropa-chto-vyberut-migranty-iz-srednej-azii.html>. Accessed on 14.09.2024.
- Kappassova, Gulsara, Altybassarova, Meiramgul, Yelmuratov, Gani, Rakhimbaeva, Madina, and Polomarchuk, Boris (2024). Migration Processes in the Republic of Kazakhstan: Regularities, Problems, and Prospects. *Dve domovini* 59: 1-27.
- Mukatayeva, Nargiz (2024). Up to 80 thousands migrants from Russia are in Kazakhstan. Retrieved from <https://www.sarbaz.kz/v-centre-vnimanija/2501-do-80-tysyach-relokantov-nakhodiatsia-v-kazakhstane/>. Accessed on 17.09.2024.
- The Bell (2024). The Bell research: about 650 thousands people have left and never returned to Russia after the start of the war. Retrieved from <https://thebell.io/posle-nachala-voiny-iz-rossii-uekhali-i-ne-vernulis-bolshe-700-tysyach-chelovek-issledovanie-the-bel>. Accessed on 13.09.2024.
- Zhumashbekova, Samal, Kirdasinova, Kasiya, Talapbayeva, Gulnar, Bekmagambetova, Gulmira, Nurpeissova, Aigul, Orynbekova, Gulnar and Aldeshova, Samal (2024). Assessment of the migration processes on the example of Kazakhstan. *Regional Science Policy & Practice*, 16 (3): 1-20.

ная с сентября 2022 года, когда была объявлена частичная мобилизация в России, с аналогичными периодами в 2024 году, так как это предоставит более конкретные и своевременные результаты.

Источники:

- Бюро национальной статистики Республики Казахстан (2024). Внешняя миграция по странам. Доступно по адресу: <https://stat.gov.kz/en/industries/social-statistics/demography/dynamic-tables/>. Дата обращения: 14.09.2024.
- Бюро национальной статистики Республики Казахстан (2024). Статистика туризма: динамические ряды. Доступно по адресу: <https://stat.gov.kz/en/industries/business-statistics/stat-tourism/dynamic-tables/>. Дата обращения: 17.09.2024.
- Бюро национальной статистики Республики Казахстан (2024). Количество обслуженных въездных посетителей по гражданству. Доступно по адресу: <https://stat.gov.kz/en/industries/business-statistics/stat-tourism/dynamic-tables/>. Дата обращения: 12.09.2024.
- Исабаева, Сауле (2024). Россия, Казахстан или Европа: что выберут мигранты из Средней Азии?. Доступно по адресу: <https://spik.kz/1955-rossija-kazahstan-ili-evropa-chto-vyberut-migranty-iz-srednej-azii.html>. Дата обращения: 14.09.2024.
- Каппасова, Гульсара, Алтыбассарова, Мейрамгуль, Гани, Елмуратов, Рахимбаева, Мадина, и Поломарчук, Борис (2024). Миграционные процессы в Республике Казахстан: Закономерности, Проблемы, и Перспективы. *Две родины* 59: 1-27.
- Мукатаева, Наргиз (2024). До 80 тысяч релокантов из России находятся в Казахстане. Доступно по адресу: <https://www.sarbaz.kz/v-centre-vnimanija/2501-do-80-tysyach-relokantov-nakhodiatsia-v-kazakhstane/>. Дата обращения: 17.09.2024.
- The Bell (2024). После начала войны из России уехали и не вернулись около 650 тысяч человек: исследование The Bell. Доступно по адресу: <https://thebell.io/posle-nachala-voiny-iz-rossii-uekhali-i-ne-vernulis-bolshe-700-tysyach-chelovek-issledovanie-the-bel>. Дата обращения: 13.09.2024.
- Жумашбекова. Самал, Кирдасинова, Касия, Талапбаева, Гульнар, Бекмагамбетова, Гульмира, Нурпеисова, Айгуль, Орынбекова, Гульнар, и Альдешова, Самал (2024). Оценка миграционных процессов на примере Казахстана. *Региональная Политика и Практика*, 16 (3): 1-20.

15 TEMMUZ 2024 TARİHİNDE T.C. ALMATI BAŞKONSOLOSLUĞU İLE BİRLİKTE AVRASYA ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜ'NDE 15 TEMMUZ DEMOKRASİ VE MİLLİ BİRLİK GÜNÜ PANELİ DÜZENLENDİ.

2024 ЖЫЛДЫҢ 15 ШІЛДЕСІНДЕ ТҮРКИЯ РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ АЛМАТЫ ҚАЛАСЫНДАҒЫ БАС КОНСУЛДЫҒЫ МЕН ЕУАЗИЯ ҒЫЛЫМИ-ЗЕРТТЕУ ИНСТИТУТЫ БІРЛЕСІП «15 ШІЛДЕ ДЕМОКРАТИЯ ЖӘНЕ ҰЛТТЫҚ БІРЛІК КҮНІ» АТТЫ ПАНЕЛЬ ҰЙЫМДАСТЫРДЫ.

15 Temmuz 2024 tarihinde, T.C. Almatı Başkonsolosluğu iş birliğinde 15 Temmuz Demokrasi ve Milli Birlik Günü Paneli, düzenlendi. Kurum temsilcileri, araştırmacılar, yazarlar ve medya temsilcilerinin geniş katılımıyla gerçekleştirilen panelde, Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı tarafından hazırlanan kısa filmlerin gösterimi yapıldı. Konuşmacıların, 15 Temmuz'un Türk demokrasi mücadelesindeki yeri ve önemi üzerine yaptıkları sunumların ve katılımcıların soru ve yorumlarının ardından program tamamlandı.

Avrasya Araştırma Enstitüsü

2024 жылдың 15 шілдесінде «15 шілде Демократия және ұлттық бірлік күні» Түркия Республикасының Алматы қаласындағы Бас консулдығы мен бірлесіп ұйымдастырылды. Мекеме өкілдері, зерттеушілер, жазушылар мен БАҚ өкілдерінің кеңінен қатысуы арқылы өткен панельде Түркия Республикасының Президенттік коммуникациялар басқармасы дайындаған қысқаметражды фильмдер көрсетілді. Баяндамашылар 15 шілденің түрік демократия күресіндегі орны мен маңызы туралы баяндап, бағдарлама соңында қатысушылар сұрақ қойып, өзара пікір алмасты.

Avrasya Araştırma Enstitüsü

Avrasya Araştırma Enstitüsü

27-29 AĞUSTOS TARİHLERİ ARASINDA ORTA ASYA BÖLGESEL EKONOMİK İŞBİRLİĞİ (CAREC) ENSTİTÜSÜ'NÜN DÜZENLEDİĞİ VE AVRASYA ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜ'NÜN KATKILARIYLA 8. CAREC DÜŞÜNCE KURULUŞLARI GELİŞTİRME FORUMU GERÇEKLEŞTİRİLDİ.

27-29 TAMYZ ARALYĞYNDА
ОРТАЛЫҚ АЗИЯ АЙМАҚТЫҚ
ЭКОНОМИКАЛЫҚ ҰНТЫМАҚТАСТЫҚ
(CAREC) ИНСТИТУТЫ
ҰЙЫМДАСТЫРҒАН ЖӘНЕ ЕУРАЗИЯ
ҒЫЛЫМИ-ЗЕРТТЕУ ИНСТИТУТЫНЫҢ
ҚОЛДАУЫМЕН VIII CAREC ҒЫЛЫМИ-
ЗЕРТТЕУ МЕКЕМЕЛЕРІН ДАМУ
ФОРУМЫ ӨТТІ.

27-29 Ağustos 2024 tarihleri arasında, Orta Asya Bölgesel Ekonomik İşbirliği (CAREC) Enstitüsü'nün ana organizatörlüğünde ve Avrasya Araştırma Enstitüsü'nün eş organizatörlüğünde düzenlenen 8. CAREC Düşünce Kuruluşları Geliştirme Forumu, Kazakistan'ın Almatı şehrinde başarılı bir şekilde gerçekleştirildi. "İklim Zorluğu: Sınırların Ötesinde Düşünmek ve Kolektif Hareket" teması altında toplanan forum, bölgesel iklim sorunlarına yönelik ortak politika önerileri geliştirmek ve araştırma iş birliklerini teşvik etmek amacı taşımaktaydı.

Avrasya Araştırma Enstitüsü

2024 жылғы 27-29 тамыз аралығында Қазақстанның Алматы қаласында Орталық Азия Аймақтық экономикалық ынтымақтастық (CAREC) институты мен Еуразия ғылыми-зерттеу институтының бірлесіп ұйымдастыруымен VIII CAREC ғылыми-зерттеу мекемелерін дамыту форумы сәтті өтті. «Климаттық қиындық: Шекарадан тыс ойлау және ұжымдық әрекет» тақырыбында өткен форумның мақсаты аймақтық климаттық мәселелерге қатысты ортақ саясат ұсыныстарын әзірлеу және зерттеу ынтымақтастықтарын нығайту болды.

Avrasya Araştırma Enstitüsü

Форумға CAREC аймағындағы ғылыми-зерттеу орталықтарының өкілдері, университеттер, мемлекеттік қызметкерлер, даму серіктестері, жеке сектор өкілдері және бұқаралық ақпарат құралдарының қызметкерлерінен құралған 120 қатысушы жиналды. Халықаралық ұйымдардың өкілдері, жоғары деңгейлі үкімет қызметкерлері және танымал ғалымдар қатысқан бұл іс-шара климаттық қиындықтармен күресуде көп тарапты көзқарасты талқылады.

Форумның бірінші күні жаһандық климаттық басқару, көміртегі шығарындыларын

Avrasya Araştırma Enstitüsü

Avrasya Araştırma Enstitüsü

Forum, CAREC bölgesindeki düşünce kuruluşları, üniversiteler, kamu görevlileri, kalkınma ortakları, özel sektör temsilcileri ve medya mensuplarından oluşan 120 katılımcıyı bir araya getirdi. Uluslararası kuruluşların temsilcileri, üst düzey hükümet yetkilileri ve tanınmış akademisyenlerin yer aldığı etkinlik, iklim zorlukları karşısında çok paydaşlı bir bakış açısını ele aldı.

Forumun ilk günü, küresel iklim yönetişi, karbon azaltımı ile ekonomik büyüme arasındaki denge ve yenilikçi iklim finansmanı çözümlerine odaklanan oturumlarla başladı. ASEAN, Büyük Mekong Alt Bölgesi ve CAREC bölgesinden farklı perspektiflerle sürdürülebilir kalkınma ve çok taraflı iş birlikleri ele alındı. Ayrıca, iklim dostu politikalar ve finansal mekanizmalarla iklim değişikliğine uyum ve yerel iklim direnci çözümleri sunumlarda detaylandırıldı.

İkinci gün, iklim finansmanının güçlendirilmesi, çok taraflı finansal sistemlerin desteklenmesi,

Avrasya Araştırma Enstitüsü

азайту мен экономикалық өсім арасындағы тепе-теңдік және инновациялық климаттық қаржыландыру шешімдеріне арналған сессиялармен басталды. ASEAN, Үлкен Меконг субаймағы және CAREC аймағынан түрлі көзқарастармен тұрақты даму және көпжақты ынтымақтастық мәселелері қарастырылды. Сонымен қатар, климатқа бейімделу және жергілікті климаттық төзімділік шешімдері климатқа қолайлы саясаттар мен қаржылық механизмдер арқылы баяндамаларда жан-жақты талқыланды.

Екінші күн климаттық қаржыландыруды күшейту, көпжақты қаржылық жүйелерді қолдау, көміртегі субсидиялары және аймақтық көміртегі нарықтары талқыланды. Форумның жабылуында ғылыми-зерттеу орталықтарының тұрақтылық стратегиялары мен өсу динамикасы туралы панель өткізілді. Осы панельден кейін, CAREC Ғылыми-зерттеу орталықтары желісінің (CTTN) қазіргі

Avrasya Araştırma Enstitüsü

Avrasya Araştırma Enstitüsü

karbon sübvansiyonları ve bölgesel karbon piyasalarının tartışıldığı oturumlarla devam etti. Forumun kapanışında, düşünce kuruluşlarının sürdürülebilirlik stratejileri ve büyüme dinamikleri üzerine bir panel gerçekleştirildi. Bu panelin ardından, CAREC Düşünce Kuruluşları Ağı'nın (CTTN) güncel gelişmeleri ve yeni inisiyatifleri hakkında katılımcılara bilgi aktarıldı.

Forumda Avrasya Araştırma Enstitüsü'nden Enstitü Müdürü Doç. Dr. Suat Beylur ve Uzman Dr. Azimzhan Khitakhinov sunumlarını gerçekleştirdiler. Doç. Dr. Suat Beylur, enstitülerin iklim değişikliği ve benzeri kritik konularda ortaya koydukları analizler ve değerlendirmelerle karar alıcılara önemli veriler sunduklarını belirtti ve bu tür enstitülerin üstlendiği misyonun önemini vurguladı. Dr. Khitakhinov ise "Kazakistan'da Değişim: Devlet Politikası ve Kamu Bilinci" başlıklı sunumunda, Kazakistan'ın son yıllarda geçirdiği dönüşümlerin kamu bilinci ve devlet politikalarındaki yansımalarını ele aldı. Sunumunda, bu süreçlerin toplumsal yapıya etkilerini ve kamuoyunun değişen dinamiklere adaptasyonunu analiz etti.

Forumun organizasyonunda CAREC Enstitüsü'ne ek olarak Avrasya Kalkınma Bankası, Avrasya İstikrar ve Kalkınma Fonu, Kafkasya, Orta Asya ve Moğolistan Bölgesel Kapasite Geliştirme Merkezi ile Cambridge Orta Asya Forumu da katkı sağladı. Etkinlik, Asya Kalkınma Bankası (ADB), Çin Halk Cumhuriyeti Yoksulluğu Azaltma ve Bölgesel İşbirliği Fonu ve ADB-ÇHC Bölgesel Bilgi Paylaşım İnisiyatifi (RKSI) gibi sponsorların destekleriyle gerçekleştirildi.

жаңалықтары мен жаңа бастамалары туралы қатысушыларға ақпарат берілді.

Форумда Еуразия ғылыми-зерттеу институтының директоры, доцент, доктор Суат Бейлур және аға-ғылыми қызметкер, доктор Әзімжан Хитахунов баяндама жасады. Доцент, доктор Суат Бейлур институттардың климаттық өзгерістер мен басқа да маңызды мәселелер бойынша жасаған талдаулары мен бағалаулары арқылы шешім қабылдаушыларға маңызды деректер ұсынатынын атап өтті және осындай институттардың атқаратын миссиясының маңыздылығына назар аударды. Доктор Хитахунов «Қазақстанда өзгерістер: Мемлекеттік саясат және қоғамдық сана» тақырыбындағы баяндамасында Қазақстанның соңғы жылдары өткізген өзгерістерінің қоғамдық сана мен мемлекеттік саясаттағы көріністерін талқылады. Баяндамасында бұл процестердің әлеуметтік құрылымға әсерін және қоғамдық пікірдің өзгеріп жатқан динамикаларға бейімделуін талдады.

Форумның ұйымдастырылуына CAREC Институтынан басқа Еуразия даму банкі, Еуразия тұрақтылық және даму қоры, Кавказ, Орталық Азия және Монғолия аймақтық қабілеттілікті дамыту орталығы, сондай-ақ Кембридж Орталық Азия Форумы да өз үлестерін қосты. Іс-шара Азия даму банкі (ADB), Қытай Халық Республикасының Кедейлікті азайту және аймақтық ынтымақтастық қоры, сондай-ақ ADB-ҚХР Аймақтық Ақпарат алмасу инициативасының (RKSI) қолдауымен өтті.

Аврasya Araştırma Enstitüsü

**28 АҒУСТOS 2024 ТАРІНІНДЕ
АЗЕРБАЙЖАН CUMHURİYETİ
EKONOMİK REFORMLAR VE
İLETİŞİM ANALİZ MERKEZİ
STRATEJİK PLANLAMA BÖLÜMÜ
BAŞDANIŞMANI DR. VUSALA
JAFAROVA AVRASYA ARAŞTIRMA
ENSTİTÜSÜ'NÜ ZİYARET ETTİ.**

2024 ЖЫЛДЫҢ 28 ТАМЫЗЫНДА
ӘЗІРБАЙЖАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ
ЭКОНОМИКАЛЫҚ РЕФОРМАЛАР
ЖӘНЕ КОММУНИКАЦИЯЛАРДЫ
ТАЛДАУ ОРТАЛЫҒЫ
СТРАТЕГИЯЛЫҚ ЖОСПАРЛАУ
БӨЛІМІНІҢ БАС КЕҢЕСШІСІ,
ДОКТОР ВУСАЛА ЖАФАРОВА
ЕУРАЗИЯ ҒЫЛЫМИ-ЗЕРТТЕУ
ИНСТИТУТЫНДА БОЛДЫ.

Azerbaycan Cumhuriyeti Ekonomik Reformlar ve İletişim Analiz Merkezi Stratejik Planlama Bölümü Başkanı Dr. Vusala Jafarova Almatı'daki ziyaretleri sırasında Avrasya Araştırma Enstitüsü'nü ziyaret etti. Görüşme sırasında iki kurumun yürütmekte olduğu faaliyetler hakkında bilgi paylaşımı yapıldı ve Türk Devletleri ekonomileri hakkında ortak araştırmalar yapılması hususları görüşüldü.

Avrasya Araştırma Enstitüsü

2024 жылдың 29 тамызында Әзірбайжан Республикасының Экономикалық реформалар және коммуникацияларды талдау орталығы Стратегиялық жоспарлау бөлімінің бас кеңесшісі, доктор Вусала Жафарова Еуразия ғылыми-зерттеу институтында болды. Кездесу барысында екі мекеменің атқарып жатқан қызметі туралы ақпараттар беріліп, түрік мемлекеттерінің экономикасы жөніндегі бірлескен зерттеулер талқыланды.

Avrasya Araştırma Enstitüsü

28 AĞUSTOS 2024 TARİHİNDE, ORTA ASYA BÖLGESEL EKONOMİK İŞBİRLİĞİ (CAREC) ENSTİTÜSÜ DİREKTÖRÜ KABİR JURAZODA VE BERABERİNDEKİ HEYET AVRASYA ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜ'NÜ ZİYARET ETTİ.

2024 ЖЫЛДЫҢ 28 ТАМЫЗЫНДА ОРТАЛЫҚ АЗИЯ ӨҢІРЛІК ЭКОНОМИКАЛЫҚ ҮНТІМАҚТАСТЫҒЫ (CAREC) ИНСТИТУТЫНЫҢ ДИРЕКТОРЫ КАБІР ДЖУРАЗОДА МЕН БІРГЕ КЕЛГЕН ДЕЛЕГАЦИЯ ЕУРАЗІЯ ҒЫЛЫМИ-ЗЕРТТЕУ ИНСТИТУТЫНДА БОЛДЫ.

Orta Asya Bölgesel Ekonomik İşbirliği (CAREC) Enstitüsü Direktörü Kabir Jurazoda ve beraberindeki heyet, 28 Ağustos 2024 tarihinde Avrasya Araştırma Enstitüsü'nü ziyaret etti. Ziyaret kapsamında gerçekleştirilen toplantıda, iki kurum arasındaki mevcut iş birliğinin daha da geliştirilmesi ve ortak projelerin hayata geçirilmesi konuları ele alındı. Ayrıca, bölgesel ekonomik iş birliği alanında gelecekte atılabilecek adımlar ve araştırma alanında yapılabilecek ortak çalışmalar hakkında kapsamlı bir fikir alışverişinde bulunuldu.

Avrasya Araştırma Enstitüsü

2024 жылдың 28 тамызында Орталық Азия өңірлік экономикалық ынтымақтастығы (CAREC) институтының директоры Кабир Джуразода мен бірге келген делегация Еуразия ғылыми-зерттеу институтында болды. Сапар аясында өткен кездесуде екі мекеме арасындағы қалыптасқан ынтымақтастықты одан әрі дамыту және бірлескен жобаларды жүзеге асыру мәселелері талқыланды. Сонымен қатар, аймақтық экономикалық ынтымақтастық саласында алдағы уақытта атқарылуы мүмкін қадамдар мен ғылыми-зерттеу саласында жүргізілуі мүмкін бірлескен зерттеулер туралы жан-жақты пікір алмасу болды.

Avrasya Araştırma Enstitüsü

Avrasya Araştırma Enstitüsü

25 EYLÜL 2024 TARİHİNDE NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ REKTÖRÜ PROF. DR. CEM ZORLU VE BERABERİNDEKİ HEYET AVRASYA ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜ'NÜ ZİYARET ETTİ.

2024 ЖЫЛДЫҢ 25 ҚЫРКҮЙЕГІНДЕ
НЕЖМЕТТИН ЕРБАКАН
УНИВЕРСИТЕТІНІҢ РЕКТОРЫ,
ПРОФЕССОР, ДОКТОР ЖЕМ ЗОРЛУ
МЕН БІРГЕ КЕЛГЕН ДЕЛЕГАЦИЯ
ЕУРАЗИЯ ҒЫЛЫМИ-ЗЕРТТЕУ
ИНСТИТУТЫНДА БОЛДЫ.

25 Eylül 2024 tarihinde, Necmettin Erbakan Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Cem Zorlu ve beraberindeki heyet, Almatı'da gerçekleştirdikleri temaslar çerçevesinde Ahmet Yesevi Üniversitesi Avrasya Araştırma Enstitüsü'nü ziyaret etti. Ziyaret sırasında düzenlenen toplantıda, iki kurum arasında akademik iş birliği imkanları ele alındı.

Prof. Dr. Cem Zorlu, ziyaret esnasında Türk devletleri arasındaki bütünleşme sürecinde yükseköğretimin rolü üzerine de bir söyleşi gerçekleştirdi. Bu bağlamda, Türk devletleri arasında bilgi ve deneyim paylaşımının önemine dikkat çeken Prof. Dr. Zorlu, akademik iş birliklerinin bölgesel kalkınma ve entegrasyon açısından kritik bir rol oynadığını vurguladı.

Avrasya Araştırma Enstitüsü

2024 жылдың 25 қыркүйегінде Нежметтин Ербакан университетінің ректоры профессор, доктор Жем Зорлу мен бірге келген делегация Алматыдағы сапары аясында Қожа Ахмет Ясауи атындағы Халықаралық қазақ-түрік университеті Еуразия ғылыми-зерттеу институтында болды. Кездесуде екі оқу орны арасындағы академиялық ынтымақтастық мүмкіндіктері талқыланды.

Сапар барысында профессор, доктор Жем Зорлу түркі мемлекеттері арасындағы интеграциялық үдерістердегі жоғары білімнің рөлі туралы да сұхбат берді. Осы тұрғыда түрік мемлекеттері арасында білім мен тәжірибе алмасудың маңыздылығына назар аударған профессор, доктор Жем Зорлу академиялық ынтымақтастықтың аймақтық даму мен интеграцияда маңызды рөл атқаратынын атап көрсетті.

Avrasya Araştırma Enstitüsü

Avrasya Araştırma Enstitüsü

Avrasya Araştırma Enstitüsü

8 EKİM 2024 TARİHİNDE AVRASYA ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜ'NDE "TARİHİ VE EDEBİ METİNLERDE TÜRKİSTAN" ADLI ESERİN TANITIM PROGRAMI GERÇEKLEŞTİRİLDİ.

2024 ЖЫЛДЫҢ 8 ҚАЗАНЫНДА ЕУРАЗИЯ ҒЫЛЫМИ-ЗЕРТТЕУ ИНСТИТУТЫНДА «ТАРИХИ ЖӘНЕ ӘДЕБИ МӘТІНДЕРДЕГІ ТҮРКІСТАН» АТТЫ КІТАПТЫҢ ТАНЫСТЫРЫЛЫМЫНА АРНАЛҒАН ІС-ШАРА ӨТТІ.

Enstitümüz tarafından hazırlanan, editörlüğünü Prof. Dr. Bülent Bayram ve Prof. Dr. Cengiz Tomar'ın yaptığı "Tarihi ve Edebi Metinlerde Türkistan" adlı eserin tanıtımı, Kazakistan'ın ilgili kurum ve kuruluş temsilcileri ile bilim insanlarının katılımı ile düzenlendi. Programın moderatörlüğünü yapan Avrasya Araştırma Enstitüsü Müdürü Doç. Dr. Suat Beylur, açılışta Enstitünün bir projesi olarak iki yıla yakın bir zamanda hazırlanan söz konusu projenin editörleri olan Prof. Dr. Bülent Bayram ile Prof. Dr. Cengiz Tomar ve yazarlara teşekkür etti. Kitabın editörleri, Prof. Dr. Bülent Bayram ve Prof. Dr. Cengiz Tomar böyle bir projeye öncü olduğu için Mütevelli Heyet Başkanlığına ve Avrasya Araştırma Enstitüsü'ne teşekkürlerini bildirerek, iki cilt olarak hazırlanan eserin, Türk

Avrasya Araştırma Enstitüsü

Институтымыздың қолдауымен профессор, доктор Бүлент Байрам және профессор, доктор Женгиз Томардың редакторлығымен жарыққа шыққан «Тарихи және әдеби мәтіндердегі Түркістан» атты еңбектің таныстырылымы Қазақстанның білім, ғылым мекеме өкілдері мен сала ғалымдардың қатысуымен ұйымдастырылды. Іс-шараның модераторы болған Еуразия ғылыми-зерттеу институтының директоры, доцент, доктор Суат Бейлұр ашылу сөзінде институттың аталған еңбектің екі жылға жуық уақыт дайындалған бұл кітаптың редакторлары профессор, доктор Бүлент Байрам мен профессор, доктор Женгиз Томарға және авторларға алғыс айтты. Кітаптың редакторлары, профессор, доктор Бүлент Байрам мен профессор, доктор Женгиз Томар осындай жобаға ұйытқы болғаны үшін Қамқоршылар кеңесінің төрағалығына және Еуразия ғылыми-зерттеу институтына алғысын білдіріп, екі том болып жарыққа шыққан

Avrasya Araştırma Enstitüsü

Avrasya Araştırma Enstitüsü

Avrasya Araştırma Enstitüsü

дүnyasından alanında деrерлі араrtırмacıларын каткыларыла meydana geldігінi белiртiлер.

Türk devletleri arasındaki бүтiнleşме сiреci- nin hız kazandıgı bir дiнeme denk gelen еse- rin Türk Diнyası'nın ortak tarihi, кiлтiрел ve edebî mirasına ышık tutmayı amaçladıgını dile getiren editiрлер, bugiне kadar yapıлан en kapsamlı çalıřmalardan biri olduđunun altını çizdiler. Bununla birlikte bu еserin ilerleyen дiнemlerde diđer alanlarda dahil edilerek geliřtirilmesinin yerinde olacađı belirtildi.

Алматы'да мuким kurum ve kuruluşларın temsilcileri ile араrtırмacıларын yiğun ilgi gиster- diđi programın sonunda katılımcılarын gиrиř ve деrерlendirmeleri de alındı.

Avrasya Araştırma Enstitüsü

еңбектің түркі әлемінен осы салада құнды зерттеушілердің үлестерімен жасалғанын атап өтті. Түркі мемлекеттері арасындағы бірігу процесі қарқын алған кезеңге сәйкес келген еңбектің Түркі әлемінің ортақ тари- хи, мәдени және әдеби мұрасына жарық түсіруді мақсат ететінін айтқан редактор- лар, бұл еңбектің бүгінге дейін жасалған ең ауқымды жұмыстардың бірі екенін ерекше атап өтті. Сонымен қатар, бұл еңбектің ал- дағы кезеңдерде басқа салаларды қамти отырып, әрі қарай дамытылғаны орынды болатыны атап өтілді.

Алматыдадағы мекемелер мен ұйымдар- дың өкілдері және зерттеушілер тарапынан қызығушылық тудырған еңбекке қатысты қатысушылардың пікірлері мен бағалаула- ры да алынды.

Avrasya Araştırma Enstitüsü

Avrasya Araştırma Enstitüsü

11 EKİM 2024 TARİHİNDE TÜRKSOY GENEL SEKRETER YARDIMCISI SAYIT YUSUF'UN KATILIMIYLA TÜRK DÜNYASININ KÜLTÜREL BÜTÜNLEŞMESİNDE TÜRKSOY KONFERANSI GERÇEKLEŞTİRİLDİ.

2024 ЖЫЛДЫҢ 11 ҚАЗАНЫНДА
ТҮРКСОЙ БАС ХАТШЫСЫНЫҢ
ОРЫНБАСАРЫ САЙИТ ЮСУФТЫҢ
ҚАТЫСУЫМЕН «ТҮРКІ ӘЛЕМІНІҢ
МӘДЕНИ БІРЛІГІНДЕГІ ТҮРКСОЙ»
АТТЫ КОНФЕРЕНЦИЯ ӨТТІ.

Konferansa TÜRKSOY Yazarlar Birliği Başkanı Ulykbek Esdaulet, Abay Kazak Milli Pedagoji Üniversitesi Öğretim Üyesi Doç. Dr. Yergali Esbosın, Kazakistan Yazarlar Birliği üyesi Jumaş Gökbörü, İslam Araştırma Enstitüsü Müdürü Doç. Dr. Törali Kırır ile çeşitli kurumlardan yetkililer ve araştırmacılar katıldı.

Sayit Yusuf konuşmasında, Türk halkları arasındaki en önemli meselelerden birinin dil ve iletişim olduğunu vurguladı. Sovyetler Birliği'nin dağılmasının ardından bağımsızlıklarını kazanan Türk Devletleri ile Türkiye arasında pek çok alanda iş birliklerinin sürdüğünü belirtti. Bugüne kadar Türk Devletleri arasındaki yakınlaşma çabalarında önemli mesafeler kat edildiğini ve gelecekte çok daha fazlasının yapılması gerektiğinin altını çizdi. Bu kapsamda,

Институтымыздың Конференциясына ТҮРКСОЙ Жазушылар одағының төрағасы Ұлықбек Есдәулет, Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогикалық университетінің доценті, доктор Ерғали Есбосын, Қазақстан Жазушылар одағының мүшесі Жұмаш Көкбөрі, Ислам зерттеу институтының директоры, доцент, доктор Төрәлі Қыдыр және түрлі мекемелердің қызметкерлері мен зерттеушілері қатысты.

Сайит Юсуф сөзінде түркі халқының ең маңызды мәселелерінің бірі тіл және қарым-қатынас екеніне тоқталды. Кеңес Одағы ыдырағаннан кейін тәуелсіздікке қол жеткізген Түркі мемлекеттері мен Түркия арасындағы ынтымақтастықтың көптеген салаларда жалғасып жатқанын айта келе, Түркі мемлекеттері арасындағы жақындасу талпыныстарында осы уақытқа дейін айтарлықтай ілгерілеушілікке қол жеткізілгенін және алдағы уақытта әлі де көп еңбектену керек екенін атап өтті. Осы тұрғыда Түркі мемлекеттері арасында түрлі ұйымдар жұмыс істейтінін, сондай-ақ ТҮРКСОЙ-дың құрылған күннен бастап өз міндеттері мен жауапкершілігін орындағанын тілге тиек етті.

Түркі халықтары арасындағы байланысты нығайта түсетін қадамдардың бірі ретінде ортақ әліпби мен ортақ тілді қолданудың маңыздылығына назар аударған Сайит Юсуф Қазақстандағы латын әліпбиіне көшу және жақында ұсынылған әліпби туралы көзқарасын білдірді. Түркі әлеміндегі мәдени интеграцияны қамтамасыз ету тұрғысынан ортақ мәдени мұраны сақтап, болашақ ұрпаққа жеткізудің маңыздылығына

Avrasya Araştırma Enstitüsü

Avrasya Araştırma Enstitüsü

Аврasya Araştırma Enstitüsü

Түрк Devletleri arasında çeşitli kuruluşların faaliyet gösterdiğini ve TÜRKSOY'un da kuruluşundan itibaren üzerine düşen görev ve sorumlulukları yerine getirdiğini dile getirdi.

Түрк Devletleri'nin halkları arasında iletişimi güçlendirecek adımlardan biri olarak ortak alfabe ve ortak bir dilin kullanılmasının önemine dikkat çeken Yusuf, Kazakistan'da Latin alfabesine geçiş süreci ve son olarak sunulan alfabe üzerine değerlendirmelerde bulundu. Ayrıca, Түрк Dünyasında kültürel bütünleşmenin sağlanması açısından ortak kültürel mirasın korunmasının ve gelecek nesillere aktarılmasının önemine değindi. TÜRKSOY'un bu bağlamda gerçekleştirdiği projelerden örnekler vererek, özellikle kültürel etkinliklerin, sanat festivallerinin ve dil eğitim programlarının bu amaç doğrultusunda önemli rol oynadığını ifade etti. Түрк Dünyası arasındaki kültürel ve sanatsal etkileşimlerin artırılmasıyla halklar arasındaki bağların güçleneceğini belirtti.

Аврasya Araştırma Enstitüsü

да тоқталды. Осы тұрғыда ТҮРКСОЙ жүзеге асырып жатқан жобалардан мысалдар келтіре отырып, бұл мақсатта, әсіресе, мәдени іс-шаралар, өнер фестивальдері мен тіл білім беру бағдарламалары маңызды рөл атқаратынын айтты. Түркі әлемі арасындағы мәдени-көркем қарым-қатынастардың артуы арқылы халықтар арасындағы байланыстың нығая түсетінін жеткізді.

Аврasya Araştırma Enstitüsü

Аврasya Araştırma Enstitüsü

ERI Infographic No. 64

Түркі әлемінің экономикалық дәліздері Türk Dünyası Ekonomik Koridorları Turkic World Economic Corridors

Carec Corridor 1 Connects Europe to East Asia

			
13,600 km of Roads	12,000 km of Railways	3 Airports	1 Logistics Center

Carec Corridor 2 Connects the Caucasus and Mediterranean to East Asia

			
9,900 km of Roads	9,700 km of Railways	0 Airports	6 Logistics Center

Carec Corridor 3 Connects Russia with the Middle East and South Asia

			
6,900 km of Roads	4,800 km of Railways	0 Airports	1 Logistics Center

Carec Corridor 5 Connects East Asia with the Middle East and South Asia

			
3,700 km of Roads	2,000 km of Railways	0 Airports	0 Logistics Center

Carec Corridor 6 Connects Europe and Russia to the Middle East and South Asia

			
10,600 km of Roads	7,200 km of Railways	0 Airports	5 Logistics Center

○ Border Crossing Point
● Main Cities and Towns

⊙ National Capitals

— Corridor Existing
- - - Corridor Planned

Source: carecprogram.org (2022)

How to Cite: Eurasian Research Institute, (2024). Turkic World Economic Corridors. ERI Infographics No. 64

Asya Avrupa / Азия Еуропа
(Haber – Yorum) / (Ақпараттық сараптама)

Avrasya Araştırma Enstitüsü Yayınıdır
Еуразия ғылыми-зерттеу институты басылымы

Eylül 2024 Sayı: 86
Қыркүйек 2024 жыл № 86